

HUGINBIBLIOTEKET

Falska papper

Hjalmar Bergman

detektivroman

HUGINBIBLIOTEKET : 2

Redaktör: Tomas Friberg - tomas.friberg@antikvariat1.se

Antikvariat 1 Förlag (2006)

www.antikvariat1.se/Hugin-biblioteket/

ISBN: 91-976406-1-1

UNG DAM FÖRSVUNNEN FRÅN STOCKHOLM.

Hur har det gått till? Har hon frivilligt lämnat staden? Eller har det oerhörda inträffat? Det oerhörda, som konstapeln på Narvavägen ansåg vara en metafysisk omöjlighet — att en välboren, välrenommerad och välklädd ung dam med våld bortförts från Stockholm.

Det där är frågor, som kan göra dig tokig, min bäste amanuens. Och ingenting får du företa dig. Ordern lyder: Avvakta vidare underrättelser. Nåväl, följ då under tiden dina naturliga böjelser och ditt skrås ofrånkomliga instinkter. Sätt upp ett protokoll. Ty hur är det von Derrel brukar säga? Näst Augsburgska bekännelsen finns ingenting så själsstyrkande som ett väl uppsatt protokoll.

Alltså —

§ 1.

Torsdagen den 21 oktober kl. 10,10 f.m. mötte jag i hörnet av Regerings- och Hamngatorna min fars köttsliga kusin, den vördnadsvärda Bystaholmsgumman. Jag för min del var i rätta ärenden stadd, på väg från min ungarlshåla vid Narvavägen till det lokus inom broarna, där jag brukar fördriva några trista morgontimmar med riksnyttigt arbete. Att jag förlägger min *via dolorosa*

över Hamngatsbacken har sin orsak, som tyvärr icke kan utelämnas i detta protokoll. Orsaken heter Annette, ett diminutiv av Anna Ohlsson. Annette själv är inte diminutiv, hon mäter 183 cm varifrån avgår cirka 10 för klackarna. Hon har ett stort askblont hår och mycket mörka blå ögon. Hon säljer vita kragar i en herrekipering. Jag kan inte neka, att jag finner henne mycket vackrer. Men nu är Elly borta, och ingenting är längre vackert. Ellys hår har en skiftning av metall, av koppar, av guld. Elly är min kusin. Jag har gungat henne många gånger i en hängmatta, som hängde mellan "Farfar" och "Mormor", de båda jätteekarna på Bystaholm. Jag var bara en nitton års grabb då, och Elly hade korta kjolar. På den tiden tyckte hon om mig, men det är nu så längesedan. Jag för min del tycker fortfarande om Elly.

§ 2.

Jag håller också av Bystaholmsgumman, fast på ett annat sätt. Hon är tystlåten och argsint. I Anrep cacherar hon sina egendomligheter under pseudonymen änkegrevinnan L. född B. I sin ungdom lär hon ha varit förlovad med Ellys far, major Hagen, men partiet gick om intet antagligen till båda parternas båtnad. Hon är inte svår att känna igen, ty sedan trettio år tillbaka är hon iförd en rundskuren kappa, modell 1880, ett grågrönt bomullsparaply av metafysiska dimensioner och en hatt, som även användes som nattmössa. Hårt fastsurrad under hakan är denna hatt upptill försedd med en kvast visnade tyllblommor, vilka vid vissa tillfällen resa sig rakt

upp som huvudtofsen på en kakadua. Det är otäckt.

Jag fann henne denna sorgens dag framför ett av NK:s fönster. Min första tanke var att smyga mig osedd förbi. Men blod är tjockare än vatten. Jag ställde mig alltså vid hennes sida, fast besluten att reta henne till gallfeber eller blodstörtning. I fönstret exponerades delikata saker, des-sous av intimaste slag, verkligen mycket nätt. Jag pekade på ett onämnbart men förtjusande spetsplagg och sade vänligt.

— Det där vore någonting för lilla frun.

Hon hoppade till och gav mig en vansinnig blick på sidan om brillorna. Så småningom övergick vanvettet till stilla och djupt förakt och jag förstod, att jag var igenkänd. Jag började den oundgängliga släktlitanian, kusin Gustavs amourer, onkel Teodors arterioskleros, tant Bettans kaniner. Och jag avslutar helt oskyldigt:

— Elly då? Är hon i stan?

Gumman lyfter den grågröna och jag makar mig något åt sidan. Men det är inte hennes avsikt att göra mig illa. Hon sätter doppskon mot rutan och antyder att Elly bör sökas i dess förlängning. Mycket riktigt — jag upptäcker en saque coat och en hatt à la tammy. Det är Elly, min Elly.

Min? Jo, jag tackar.

— Tant, säger jag, vad är det för en otäck karl, hon talar med?

Detta var alltså första gången jag såg herr baron Honoré de Saint-Jean. Jag förstod genast, att han är en skurk. Han har ett långt, svart, mjukt skägg, som kommer min blonda skägglöshet att rodna av avund. Han är

blek, mörkögd och försedd med ögonfransar som kunde passa en romanmarkis. Och ändå kan jag svära på, att han i grund och botten inte ens är baron.

Bystaholmsgumman säger:

— Kan du franska så gå in och göm dig bland linnet och hör vad de säger.

Spionera på Elly? Jag börjar ett korsförhör med gumman men får endast ilskna invektiv till svar. Och så kommer Elly. Ensam. Den dagen var hon ännu röd, hennes ögon ännu ej förgråtna. Röd och varm och söt och gruvligt flickobeveklig. Hon räcker mig i förbigående sina fingertoppar.

— Goddag, Holger. Det var klart att man ska möta dig överallt. Kom, tant —

Och hon vänder mig ryggen, tar gumman under armen och släpar henne utför gatan. Men så lätt slipper hon inte undan. Jag följer ett stycke och säger:

— Jaså, Elly stämmer möte i affärerna? Och tant står utanför och agerar medgörlig duenna.

Då reser sig kakaduans huvudtofs hotfullt och jag finner det rådligt att avvika. Så illa bedömer människan sitt öde, så litet förstår hon dess vinkar, att jag skämtade om en sak, som inom mindre än trettio timmar skulle —

Nej, stopp. Ordning i frågorna.

§ 3.

Kl. 10,55 inträdde jag i det hus, där rikets välfärd beredes. Jag mottogs av min vördade och avskydde förman, kanslissekreterare Johan von Derrel. Denne herre

innehar ett verkligen mycket vackert dubbelboetterat ur med namnchiffer i briljanter. Helt naturligt alltså att han gärna vill visa tingesten. Han höll den framför mig och mumlade något om ansvarsfulla tider, var man på sin post etc. Jag svarar något upprörd:

— Derrel, under två säsonger har jag självuppoffrande och plikttroget flirtat med dina systrar. Du borde känna min karaktär, men du försummar intet tillfälle att chikanera mig.

Jag stiger in i mitt bås och stänger dörren efter mig med en liten smäll. Men Derrel följer mig, han sätter sig på mitt skrivbord och börjar fingra på mina pennskaft. Plötsligt säger han:

— Brate, jag har någonting besynnerligt och obehagligt att tala med dig om. Du vet kanske, att din kusin är i staden?

— Vilken kusin? frågar jag. Naturligtvis vet jag på förhand svaret. Stackars Derrel är illa, mycket illa däran. Och så absolut utan den ringaste chans hos Elly, att han ibland nästan kan förefalla mig sympatisk. När han alltså besvarat min fråga, säger jag spetsigt:

— Verkligen? Är det så obehagligt att fröken Hagen kommit till staden? Nå, jag skall underrätta henne om ditt höga misshag —

Nu blev du stukad, min gosse, tänkte jag. Men i nästa nu ger han mig ett klubbslag, som kommer mig att kippa efter andan. Han säger lågmält :

— Det är någonting besynnerligt, Brate, någonting jag inte förstår. Din kusin sammanträffar, ja, tycks rent av stämma möte med personer, mycket tvivelaktiga per-

soner. Ja, bli inte ond. Jag är själv alldeles konfys. Men det är HAN — Han själv som gett mig order att tala med dig?

HAN? Chefen? HAN har gett Derrel order att tala med mig? Om Elly? Jag måste erkänna, att jag fullständigt tappade kontenansen. Elly misstänkt — misstänkt för vad? Jag möter Bystaholmsgumman och hon ber mig spionera på Elly. Det tar jag för god gammal tantinstinkt. Och nu kommer HAN — chefen —

Innan jag hinner hämta mig, säger Derrel.

— Det är bäst, att du går in till honom. Kom, jag skall anmäla dig.

I nästa ögonblick står jag i det allra heligaste. Väggar och möbler vitna till dimma, jag befinner mig i det stora intet och på näthinnan tecknar sig endast den skarpa högdragna profilen. HANS.

Jag sjunker ned på en stol (därtill uppmanad vill jag hoppas) och jag hör en lugn kylig stämning. Det dröjer antagligen en god stund innan jag begriper någonting alls. Först när HAN yttrar dessa enkla ord:

— Jag vill minnas att amanuensen och fröken Hagen är kusiner? Kanske barndomsvänner?

Då kvicknar jag verkligen till, far upp från stolen och stammar.

— Det stämmer ers — d. v. s. min far och tant Charlotte —

HAN behagar le och det ganska försmädligt.

— Ja, vi behöver inte fördjupa oss i några genealogiska detaljer. Huvudsaken är, att det faller sig naturligt. Fröken Hagen har de sista dagarna umgåtts med utlän-

ningar, vilkas närvaro just nu förefaller omotiverad. Naturligtvis hyser jag inga direkta misstankar — allra minst mot fröken Hagen. Men i dessa tider — Om amanuensen således uppvaktar er kusin — jag antar att tjänstgöringen icke kommer att kännas betungande? — så blir ni kanske i tillfälle att på närmare håll studera de där herrarna. Det är naturligtvis icke något spioneri jag begär. Endast — hur skall jag säga? — en smula vakenhet — Hälsa von Derrel från mig, att er tjänstgöring tills vidare förlägges till ort och tid, som ni själv bestämmer.

Därmed var jag, Holger Brate, utnämnd till svensk statsspion och föremålet för min verksamhet är Elvira Hagen. Samma Elly, som jag gungade i hängmattan under ”Farfar” och ”Mormor”. Samma Elly.

§ 4.

Med anmärkningsvärd snabbhet kastade jag mig in i min nya tjänstgöring. Min första åtgärd var att förhöra Derrel. Han sade:

— Det måste naturligtvis förvåna, att en främling, som inte har den ringaste förbindelse med vår societet, plötsligt uppträder som fröken Hagens ganska enträgne kavaljer. Man söker efter motiven och besinnar då först och främst den omständigheten att fröken Hagens far icke längre är svensk undersåte.

Jag avbröt. Jag frågade vänligt, om hans enfald verkligen vore så metafysiskt storartad, att han kunde tilltro Elly något slags förräderi. Härtill svarade han utan förbehåll nej. Men hans uppsyn klarnade ingalunda. Tvärt-

om gjorde han en avskyvärd grimas i det han sade:

— Återstår endast ett motiv. Fransmannen är onekligen en vacker gosse. Visserligen trodde jag inte, att fröken Hagen var så lättantändlig. Men — enfin — who loves —

Shakespeares odödliga ord föreföll mig i detta ögonblick mycket osympatiska. Jag tar ett bryskt avsked av min förman och säger att jag inte vidare tänker besvara honom i saken. Jag har nämligen fått en lika briljant som enkel idé. Varför inte fråga Elly själv? Är vi inte kusiner? Är vi inte barndomsvänner? Under en hel kvart finner jag denna idé prisvärd. Så avtar den plötsligt i glans. Ska jag verkligen fråga henne — ? — who loves? — Och hur skall jag formulera frågan? Statsrådet och chefen för departementet önskar veta, om det är av kärlek —

Nej. Det går inte.

Jag köper en kvast höstblommor åt Bystaholmsgumman. Den skall ge min visit en oskyldig prägel av släktkärlek. Och dessutom tycker hon inte om blommor. Sålunda beväpnad stiger jag i pensionatets hiss. Pensionatet ligger vid Birger jarlsgatan och liknar invärtes ett sjukhus. I hallen, som exakt liknar samtalsrummet i ett hospital, sitter gumman och bredvid henne fransmannen. De betraktar varandra utan vänlighet. Och när jag i hissdörren viftar med min kvast, rusar hon upp, tar mig i famn, river mig med sina spruckna läppar och viskar:

— Älskade, välsignade barn, kör ut honom. Han får inte träffa Elly en gång till.

Alldeles min åsikt. Jag uppmanar henne att presentera

och med den för henne säregna elegansen pekar hon på oss med tummarna och mumlar våra namn. Jag säger:

— Monsieur kan när som helst gå er väg. Fröken Hagen tar inte emot visiter av tvetydiga personer.

Min ohövlighet är avsiktlig men gör ingen effekt. Han säger:

— Madame la comtesse har själv bett mig vänta.

— Tant har ju bett honom vänta, säger jag förebrående med den påföljd att hatruskan viftar som i storm.

— Har jag bett honom vänta? Nåja, det kan hända. Jag kom bara ihåg en fras och den betydde kanske att han skulle vänta. Men be honom nu dra för hin i våld.

Just då jag i tankarna så troget som möjligt översätter denna goda fras, börjar hissen rossla. Grinden öppnas och där står Elly. Först ser hon endast mig och mitt stackars trofasta kusinhjärta skälver till vid ett glatt:

— Nej, se på dig, Holger.

Korta lycka. Fransmannen springer upp som en spiralfjäder. Han är svart och smärt och obeskrivligt demonisk — antar jag. Min blonda obetydlighet känner åter ett svårt styng i hjärttrakten. Fransmannen lämnar Elly ett litet paket och viskar något. Så kysser han hennes hand, bugar för tanten och hedrar mig med en omärklig huvudböjning, som jag gör mig ett nöje av att icke besvara. Borta.

§ 5.

Dumt nog försöker jag än en gång skämta. Elly går hastigt in på sitt rum. Bystaholmsgumman och jag sätter

oss tätt bredvid varandra och viska några vänliga ord. Jag säger:

— Jaså, Elly tar emot presenter av främmande herrar? Och tant ser på helt lugnt.

Gumman svarar någonting häftigt, men inom mig sväller nu en obetingad vrede som gör mig fullkomligt hänsynslös. Jag frågar, om det är med hennes goda minne som äventyraren kurtiserar min kusin. Jag lägger mycken vikt på min och på kurtisen. Min förmans politiska misstankar har jag glömt, troligen därför att jag aldrig tagit dem på fullt allvar. Desto större blir min häpnad, då Bystaholmsgumman plötsligt fräser:

— Kurtis. Å, jag önskar att det inte vore något annat än kurtis. Hon skulle få flirta med ett dussin, om det inte vore annat —

Inför denna förfärande senila frivolitet sitter jag alldeles förintad. Och innan jag hunnit hämta mig, inträffar slag i slag följande. Elly öppnar dörren på glänt och ber tant komma. Det är en skiftning i rösten, som jag icke känner igen. Men säkert har hon gråtit. Bystaholmsgumman efterkommer ehuru med tydlig motvilja hennes begäran. Dörren stängs. Några minuter senare uppstår ett verkligt tumult i Ellys rum, halvkvävda rop, någonting som faller. Jag rycker upp dörren och finner min vördade tant utsträckt på golvet, hennes ansikte är förvridet. Elly står lutad över henne. Naturligtvis tror jag att hon fått slag och vill ringa efter läkare. Men då jag går förbi henne fram till telefonen, griper hon mig i benet. Hon upprepar några gånger ordet idiot, och jag förstår att det är ett enkelt ursinne, som förvrider det

kära gamla ansiktet. Ett avbrutet stolsben säger mig, att den späda hotellmöbeln ej motstått en solid Bystaholmsorkan. Därav kullerbyttan. Jag hjälper den gamla damen på fötter igen, och hon muttrar:

— Stå inte där och gapa. Det är ingenting märkvärdigt. Det är precis bara det, att den — där mamsellen far till Paris i morgon.

Så pass erfarenhet har jag av lilla nådens karaktär, att jag väl aktar mig för att visa något synnerligt intresse. Jag frågar endast:

— Reser du ensam?

Bystaholmsgumman svarar:

— Hon reser i sällskap med baron Honoré de Saint-Jean. Du ser ut som ett får, Holger. Men det är mycket vanligt nu för tiden, att unga flickor resa tillsammans med okända unga herrar. Det hör nästan till god ton.

Jag anser det icke vara absolut otänkbart, att jag just då hade någonting fåraktigt eller åtminstone enfaldigt i mitt utseende. Jag kände en otäck hetta i öronsnibbarna, och jag tror, att jag sade någonting överilat. Elly, blek, förgråten men fullkomligt behärskad, räcker mig ett brev och en biljett. Brevet lyder:

Paris den 13/10 1915.

Kära Elly.

Sänder dig härmed några smycken, som tillhört din kära mor. Bevara dem väl, barn. Om jag kunde, skulle jag komma till dig, men för närvarande är det omöjligt. Hälsa tant Charlotte. Jag kysser min lilla docka.

Din gamla pappa.

P. S. Detta skickar jag med min bästa eller rättare sagt ende vän, mr de Saint-Jean. Han kommer kanske i sin välmening att säga dig att din pappa är en smula krasslig. Men oroa dig inte. Jag är tyvärr outslitlig som pergament.

Ont krut — —

(Biljetten vidrigt parfymerad.)

Chere mademoiselle.

En okänd väninna till er far anser det vara sin plikt att säga er sanningen. Mr de Hagens hälsa är mycket vacklande. Er dotterliga tillgivenhet skall säkert förmå er att så snart som möjligt uppsöka honom i hans bostad, rue de Laborde 5. Allt skall vara i ordning till ert mottagande. Ni gör emellertid klokast i att komma ensam. Mr de Hagens egenskap av utlänning har redan berett honom några tråkigheter, och närvaron av en skandinavisk vän skulle säkert ge anledning till nya tröttande formaliteter. Oh, chère mademoiselle, det är rysliga tider!

Med uppriktig tillgivenhet

Beatrice de Thierault.

Madame de Thierault — det är ett namn, som ger mig åtskilligt att tänka på. Det öppnar ett hjärnfack, där en massa gamla minnen och historier ligga bevarade. Bystaholmsgumman skulle säkert kunna ge mig alla detaljerna i den stora skandalen, men jag kan icke fråga henne i Ellys närvaro. Jag måste rekonstruera den ur mina pojkminnen. Lyckligtvis är de mycket starka beträffande Hagen — vad det nu kan komma sig.

I början av sjuttioalet var Hagen en elegant ung man — alldeles som jag nu, fast naturligtvis efter den tidens sed mycket mera moraliskt fördärvad. En Hasselbackshjälte, som levde ett antagligen oerhört tröttsamt liv bland idel dansöser, champagne och bedragna äkta män. Åtminstone har jag som pojke i honom vördat detta diaboliska ideal. Han var adjutant hos dåvarande hertigen av Gotland, och den milda och fromma hertiginnan gjorde allt för att rädda ynglingen till ett bättre liv. Först efter tjugu års energiska ansträngningar lyckades hon gifta bort honom med sin väninna, fröken B. Äktenskapet lär ha varit lyckligt och Hagen uppträdde åren 91-95 som idealisk äkta man. Hösten 94 föddes Elly, våren 95 dog hennes mor. 96 tog Hagen tjänstledighet för ett års utrikesvistelse men återvände redan efter ett halvår i sällskap med en ung fransman, mr Guièrs och dennes syster madame de Thierault. Hagens förhållande till madame var tämligen genomskinligt. Släkt och gamla vänner drog sig undan, och från högsta ort utgick en bannstråle. Icke förty tolererades madame åtminstone inom den del av societeten, där man ansåg att sällskapslivet i Sverige stelnat i alltför gammaldags och rigorösa former. Madame blev stjärnan inom en liten klick, som var eller ansåg sig vara fullt fin de siècle. Hon saknade icke heller förmåga att dupera och blev till och med mottagen på det allvarliga Bystaholm. Hela historien hade kanske avlöpt utan vidare buller, om icke madames bror varit en sådan ivrig dyrkare av den heliga Slumpen. Den Slump nämligen, som skriver sina bud i fyra färger och vars krona är en rulett. Han älskade Fortuna men icke blint. Han hade

ögonen öppna för hennes nycker och visste att korrigera dem. Så begav det sig en afton, att mr Guièrs korrigerade Fortuna vid major Hagens spelbord. Den lilla manövern upptäcktes och skandalen blev enorm.

Eller rättare — den hade blivit enorm om icke högre makter ingripit. Hagen såg endast en utväg — att först skjuta monsieur och sedan sig själv. Då skall, berättas det, hans höge gynnare ha uppsökt sin f.d. adjutant vid en mycket sen timme och högst egenhändigt oskadliggjort en obehaglig sexpipig liten tingest. Vad som vidare föreföll den där natten är höljt i ett diskret dunkel. Madame och monsieur upptäckte äntligen, att Sverige har ett ohyggligt klimat. Majoren åter erinrade sig, att den ursprungligen flamländska ätten Hagen van Loos fortfarande besitter betydande domäner i Luxemburg, domäner väl värda ägarens tillsyn. Han tog avsked, anförtrodde Elly åt svägerskan på Bystaholm och lämnade landet. Och den stora Hagenskandalen blev icke så stor, som den rätteligen kunde ha blivit. Vilket säkert glädde många människor och förargade ännu fler.

Denna sorgliga historia rekapitulerar jag för mig själv. Och plötsligt får jag en ide och säger.

— Tant, såg du någonsin den där falskspelaren, mr Guièrs?

Det är besynnerligt vilken intelligens som kan gömmas under en gammal kombinerad hatt och nattmössa. Hon svarar ögonblickligen:

— Mr Guièrs var en skägglös slyngel alldeles som du. Men det hindrar inte lagfarten. Om några år kan du också ha lagt dig till med skägg och med en stulen titel.

— Fördömda Lessebo! ropar jag. Det är ett stridsrop, som begagnas inom mitt skrå. Hos damerna väcker det en naturlig längtan att bli av med galningen, och jag får fri passage.

§ 6.

Min första åtgärd blir att ringa upp Derrel och stämma möte. Det känns en smula förödmjukande att begära hans hjälp, men jag måste ha vissa upplysningar. Han svarar: Lunchar på Continental, träffas i vestibulen om en kvart.

Jag tar en bil vid Stureplan. Just som jag skall stiga upp hör jag mitt namn ropas: — Holger, Holger! Sacrebleu, det är Annette! Hon kommer utspringande från automaten, stackars liten. Och nu tror hon, att jag skall bli förfärligt glad. Jag vrider till ett hjärtligt och ursäktande leende, ropar: — Har inte tid. Kommer i afton.

Chauffören får sina order. Den klumpiga karlen är nära att köra över Annette, och jag känner mig verkligen mycket olycklig. Besluter att på något sätt soulagera henne. När jag får tid.

I Continentals vestibul råkar jag in i den vanliga svartmuskiga hopen. Jag letar efter Derrel. I en hörnsoffa vid fönstret sitter en herre, som fäster min uppmärksamhet. Jag är övertygad om, att jag träffat honom förr och sätter honom på något sätt i samband med Annette. Han är ljus, utpräglad yankee. Och han grinar mot mig. Jag hinner emellertid icke klara upp mitt minne. Derrel kommer emot mig som vanligt tyst och stillsam, ogenerad

och oskyldig som en katt stadd på rackartyg. Jag kan inte med honom. Men det hör inte hit. Han är full av försmädlighet. Först då jag i korthet relaterar uppträdet på pensionatet blir han allvarlig och säger:

— Du måste naturligtvis tala förnuft med din vackra kusin. Saint-Jean är givetvis en skurk, fast jag för närvarande tyvärr inte kan säga i vilken bransch han arbetar. Din kusin anser naturligtvis att pappa Hagens rekommendation är bättre än något prästbetyg. Det är ett litet misstag och det blir din delikata mission att upplysa henne därom. Fröken Hagen brukar tillbringa en månad om året på det luxemburgska stamgodset, vad det nu heter. Pappa Hagen lär då gå omkring och verka stadgad lantpatron.

Och lilla Elly — pardon — tror att årets övriga elva månader tillbringas på samma sätt. Det är falskt. Hagen har utvecklats till en pariserrué av rang och står för närvarande någonstans mellan absintmannen och opiefagen. Hans umgängeskrets är tvivelaktig. Vännen Gustav, som agerar någon slags attachévolontär därnere skrev nyligen apropå Hagen den goda frasen: Jag skäms verkligen att oupphörligen möta en svensk på de tvetydigaste lokaler. För resten är han inte längre svensk undersåte, hans nuvarande suverän är den sköna storhertiginnan — ja, om hon fortfarande kan betraktas som suverän. Att hans hälsotillstånd är vacklande förefaller ju mycket sannolikt. Inser herr amanuensen den omedelbara följden härav?

— Att Elly när som helst kan bli —

— Alldeles. Rik arvtagerska. Vulgärt talat förvand-

las från fårstek till harstek. Det talar ju gott om din begåvning, att du genast insåg det. Men antagligen är mr de Saint-Jean minst lika begåvad. Det blir således en nationalekonomisk förlust, om den där resan på tu man hand verkligen kommer till stånd. Vad nu Saint-Jean beträffar, så har han varit här i två repriser. Första gången i juli då han hade anställning hos en bekant fransk bankir som gjorde täta resor på Petersburg — å, jag menar Petrograd. Han kom igen i september, ensam, och gjorde då en avstickare till Flen, jag antar med Bystaholm som mål. Vi hade då ingen särskild orsak att intressera oss för mannen. Nu har han emellertid alldeles som Hagen råkat i tvetydigt sällskap. För guds skull — jag syftar inte på dina förträffliga släktingar. Nej, här finns en ung svenskamerikan, en herr Norrinder, som i våras återbördades till fosterjorden. Han fick anställning som skrivbiträde på republiken Honduras' generalkonsulat. Vi konstaterade snart, att ynglingen, som till yrket är kemist, hyste ett verkligt intresse för vår flotta, såväl örlog som kofferdi. Nu torde icke ens en mycket framsynt politiker behöva befara någon allvarlig förveckling mellan oss och det ärevördiga Honduras. Men osvuret är bäst, och ynglingen förseddes med en liten, liten skugga. Resultatet blev att vi upptäckte en hastigt uppflammad vänskap mellan det enkla skrivbiträdet och en viss elegant fransk baron. Som tredje man i vänskapsförbundet ingick en besynnerlig herre, och det är egentligen han som sätter mig myror i huvudet. Han ser ut som en civiliserad gorilla, han talar polska flytande och namnet är polskt, Taczew. Men i övrigt är han yankee. Om du vrider huvu-

det något åt vänster

— Är det han i hörnsoffan?

— Jaså, du har redan lagt märke till honom. Han är verkligen värd en smula uppmärksamhet och det är egentligen för hans skull jag bytt lunchställe. Han umgås mycket flitigt med polackerna här, strör dollars omkring sig, väsnas och blir regelbundet drucken. Och yankee är han icke. Generalkonsulatet upplyser att han är en mycket aktad medborgare i fria republiken Honduras. Knäck mig den nöten, herr amanuens — vad gör karlen i Ultima Thule?

Det angår mig inte, tänker jag. Derrel hade verkligen inte mycket att komma med. Jag kunde ha givit mig tid att hälsa på stackars Annette. — Plötsligt — plötsligt knäpper det till i hjärnan. Annette — festen — balen på -al — den tokige yankeen, som vi döpte i champagne —

Under tystnad bearbetar jag min idé och låter Derrel prata. Han råder mig bl. a. till att sammankalla släkten och med maktspråk hindra Elly från att resa. Jo, det vore sättet.

Jag reser mig hastigt, trycker lätt vännen Derrels hand och stegar beslutsamt fram till hörnsoffan. Jag skjuter undan några svartmuskiga ynglingar och lägger min hand på yankeens skuldra.

— How do you do, old boy?

— Very well, thank you, grinar han tillbaka med gyl-lene plomber och oförställd välvilja.

Jag kastar en blick bakom mig och njuter en dyrbar sekund av vännen Derrels min.

§ 7.

Jag hade nu vunnit två viktiga upplysningar. Jag visste, att Elly i fransmannen såg sin fars bästa vän, en hederlig och oegennyttig person, som kunde föra henne till Paris och till fadern. Vidare hade jag skäl misstänka, att fransmannen i Elly såg den rike Hagens arvinge, en flicka synnerligen lämplig att enlevera och kompromettera.

Min uppgift var enkel om också icke särdeles lätt. Jag måste skaffa sådana upplysningar om fransmannen att jag kunde öppna ögonen på Elly. Och jag måste skaffa dem inom tjugufyra timmar. Det var alltså nödvändigt att slå in på en genväg. Och denna genväg var Taczew.

Om honom visste jag, att han känner fransmannen — antagligen ganska intimt — att han är en ganska meddelsam herre och att han gärna berusar sig. Det är tråkigt att behöva använda sig av folks svagheter, men nöden har ingen lag. Dessutom förelåg här en tydlig Försynens fingerpekning. Varför träffade vi den där figuren balkvällen på -al? Varför hängde han efter oss som en igel? (Varför, ja!) Varför döpte vi honom slutligen till apan Moriz och varför fann han detta skämt så lyckat att han nu i dag tog emot mig med öppen famn? Tydligen är han utsedd till mitt offer.

Taczew? Mitt offer? Ja, vi kan ju ta det för det. Men det blev en ohygglig dag.

För att få honom i det rätta stadiet av meddelsamhet, måste jag roa honom. Och han är kinkig i dag. Jag kan icke längre erinra mig alla de lokaler, bierstugor, biljard-er, barer etc., som besöktes under de första timmarna.

Jag måste välja med en vis urskillning, ty jag är dock en ung man med goda seder och någon liten ärelystnad. Jag skulle helst vilja uppsöka folktomma platser. I ett anfall av trötthet och galghumor släpper jag honom lös i Nationalmuseum. Olyckligtvis är det hans gymnastiktimme. Han slår volter över balustraderna, inviger en åldrande vaktmästare i boxningens fundamentala läror och springer på alla fyra genom skulpturavdelningen. Men när han mötes av Strindbergs bistra huvud, blir han plötsligt rädd och rusar med ett dam'it ned i bottenvåningen. Här vill han bryta upp en monter. Den vördnadsvärde chefen tillkallas. Taczew bjuder honom förgäves en svart habanera och jag förklarar stammande att min vän nyss och endast på prov släppts lös från en privat anstalt. Herr Bergh uttrycker i vänliga ordalag den åsikten, att provet utfallit illa och tillråder frisk luft.

Jag drar Taczew ut på kajen och åkallar gudarna. En vacker ung flicka går förbi, Taczew betraktar henne och hans ansikte får ett djupsinnigt uttryck. Jag föreslår att vi ska gå ett slag på Strandvägen.

— Oh yes, grinar apan, mr Saint-Jean säger att Stockholm är tråkigt. Men i tidningen står det, att alla flickor här vill kysas. Hur kan då Stockholm vara tråkigt?

Övertygad om att den stora skrällen förestår vill jag hejda honom, men han styr redan tvärs över Blasieholmen. Framför Dramaten drar han upp en väldig sidenduk i vitt och blått — Honduras' färger — och sveper den kring sin hatt. Sålunda utstyrd vandrar han med majestätiska steg Strandvägen utför. Jag följer på tio stegs avstånd. Jag behöver inte se hans minspel, jag har

nog av de mötandes. Vid Djurgårdsbron hinner jag fatt honom. Han sliter Honduras' ärorika färger av sin hatt, han är mycket nedslagen och säger:

— Ingen ville kyssa mig, inte ens tidningsgumman. Nu går jag hem och lägger mig.

Se där vad som icke får ske. I detta ögonblick förstår jag patriarken Abrahams känslor, när han gick att offra Isac i Mamres lund. Och jag spejar förgäves efter väduren. Jag måste.

— Minns ni, säger jag, den där vackra flickan som döpte er till apan Moriz? Skulle vi dinera med henne?

Han grinar hemskt och ett ögonblick är jag nära att slå in alla de guldfyllda. Dock, det är nödvändigt.

Vi dinera på Grand, Annette, apan och jag. Jag har valt Grand därför att Annette på det stället blir stel som en eldgaffel doppad i isvatten. Jag närar också ett svagt hopp att ställets metafysiska korrekthet i någon mån skall inverka på Taczew. O spes, o vanitas.

Annette har visserligen ifört sig en karmosinröd sammetsblus, som borde kunna dämpa den häftigaste glädje. Men apan roar henne obeskrivligt och hon skrattar förfärligt högt. Lyckligtvis ser jag inte till några bekanta, idel utland och landsort. Efter steken tar Taczew upp massor av dollarssedlar kastar dem på bordet och säger: — Vacker flicka, vackra pengar. Annette dör av skratt. Jag doppar näsan i såsen och åkallar ånyo gudarna. Då säger Annette:

— Men sitt då ordentligt, Holger. Här kommer dina otäcka släktingar.

Ja, hon har så rätt så. Här kommer mina otäcka

släktingar. Bystaholmsgumman, onkel Teodor, onkel Ludvig, Axel, tant Bettan, lillBettan, hela raden. Sist Elly och Derrel. Jag förstår, det är han som sammankallat slakten och som nu skall bearbeta Elly med förnuftsskäl.

Lycka till! De stryker allesammans förbi vårt bord, och Elly nickar. Bystaholmsgumman, som vid högtidliga tillfällen bär sin salig mans guldågade glasögon, känner icke igen mig. Hennes man var nämligen närsynt, och själv är hon långsynt.

Jag känner mig i alla händelser illa till mods och föreslår kaffe på Rosenbad. Annette säger med ögonen:

— Jaså, du skäms för mig? Det kan inte hjälpas. Jag måste ha slag i saken. Och här — här blir jag yr i huvudet.

Det är nu vår tur att stryka förbi deras bord. Elly nickar — gud signe henne — och småler. Kanske åt den karmosinröda. Derrel viskar någonting försmädligt. Det må vara hänt. Men när Taczew passerar Elly, sträcker han fram ett tobaksgult, briljanterat finger och säger högt:

— Very nice girl, oh, very nice indeed —

O spes, o vanitas. Händelsen verkar emellertid som ett piskrapp på min energi. Jag skall krama Taczew som man kramar en citron. Och kasta bort honom.

Som jag beräknat är Rosenbads kafé så dags på dagen tämligen folktomt. En ensam yngling av högskoletyp sitter vid en kopp kaffe och ett Aftonblad. Taczew, som bjudit Annette armen, styr rakt på honom, ger honom ett lätt slag i nacken och säger på rådbråkad svenska:

— Vacker flicka, vacker gosse. Jag bereder mig att

för femtioelfte gången förklara mitt underliga sällskaps uppförande. Men till min förvåning behövs det icke. Ynglingen rodnar rätt vackert men det är tydligt att han känner Taczew och hans vanor. Vännen Taczew tycks på en relativt kort tid ha förvärvat sig en ganska vid bekantskapskrets i huvudstaden., Det är vidare tydligt, att han i olikhet med vissa andra herrar icke är angelägen om att framleva sin dag i obemärkthet. Snarare tvärtom. Härav drar jag den slutsatsen, att jag sannolikt skall komma längst med att gå öppet till väga. Och jag frågar på försök:

— Vem är den där gossen, som ni dunkade i nacken?

Han svarar:

— En mycket hygglig gosse, mr Norrinder, stor kemist. Det var om honom er vän Derrel talade i förmiddags på Continental.

Jag erkänner — jag blev förbryllad. Likafullt bibehåller jag kontenansen och frågar helt lugnt:

— Hur vet ni det?

— Å, svarar han med en axelryckning. Er vän skuggar mig, jag skuggar honom. Lika för lika. Jag har många vänner på Continental. Många öron, sir, och långa öron.

Det där ska stuka Derrel. Mig också, men för ögonblicket tas min själ i anspråk av större sensationer. Herr baron Honoré de Saint-Jean träder in — jag tror från matsalen. Han nickar åt Taczew. Jag hoppas, att han skall komma fram till vårt bord, och mitt hjärta skälver. Men han slår sig ned hos Norrinder, som lugnt och sansat viker samman sitt Aftonblad. Några ord

växlas, varefter Norrinder halar fram ett stort blått konvolut och räcker det åt fransmannen. Pang! Nu har jag honom! Ty —

För några veckor sedan fick jag i uppdrag av en dam att på en viss legation hämta några privata brev och handlingar som fått friskjuts med en kurir. Jag hade glömt min portfölj, och pappersbunten visade sig vara ganska diger. Den artige tjänstemannen erbjöd mig en portfölj, men jag påpekade, att den bar legationens stämpel, vilket kunde vara mindre lämpligt. Han tog då fram ett blått konvolut av ovanlig typ men exakt likt herr Norrinders. Alltså —

Nu säger apan Moriz i bekymrad ton:

— Hör hit, sir — är det sant, som någon sagt mig, att man inte hänger folk här i landet? Jaså, man halshugger. Fördömt. Det är ledsamt för mig. Ni ser gentlemannen därborta? Han är min synnerlige vän, baron de Saint-Jean. Gjorde hans bekantskap för tre år sedan. I Paris. Å, man roade sig då för tiden i Paris! Vi spelade en smula, han och jag och en gammal svensk gentleman. Baronen vann, jag och svensken tappade. Då tog jag denna —

Ur sin otroligt inventiösa ficka drar han upp en liten tingest, ett slags batong.

— Gummi, sir, med något lite bly. Praktisk inrättning, bör icke saknas vid något spelbord, höjer moralen högst väsentligt, sir. Jag slog honom över fingrarna, sen vann han normalt. Mycket bra. Men det gjorde honom ledsen, sir, han behövde pengar. Han bad om tio tusen dollars. Nej, francs var det. Well. Men säkerhet? Jo, han skulle gifta sig med svenskens dotter. Rik flicka, moder död,

fader morfinist, very well. Men innan dess blir ni hängd, säger jag. Här har ni pengarna. Slår vad om samma summa, att ni blir hängd innan dess. På så sätt förlorar jag ingenting. Ni förstår, att jag skulle bli ledsen om man använde giljotin.

— Minns ni namnet på den där flickan?

— Certainly. Miss Elvira Hagen. A very nice girl. Såg henne nyss. Er kusin, sir?

Pang, pang, pang! Avslöjad, min gubbe, i dubbel motto! Spion kanske, skurk säkert. Inför detta måste själva lilla tjurskalliga Elly ge vika.

Jag sitter som på nålar. Annette ger mig då och då en ursinnig blick. Stackars liten, jag försummar henne skamligt. Men vad ska jag göra? Jag bara längtar efter att få tala med Elly. Taczew gnolar slagdängor, men jag tycker mig märka att han har hela sin uppmärksamhet vid det andra bordet. Efter en kvart ungefär lämnar Saint-Jean lokalen. Som han kommit utanför dörren, vänder sig Norrinder om — han har förut suttit med ryggen åt oss — och nickar upprepade gånger. Taczew svarar med en ryslig grimas. Han lägger armen kring Annettes liv och föreslår, att vi ska gå till en danslokal.

Jag springer upp, hasplar ur mig några ursäkter, och bedyrar att jag tyvärr är upptagen. Det borde jag emellertid inte ha gjort. Lilla Annette är ett lamm, men även ett lamm har sina försvarsvapen. Annettes består i en plötslig hemsk blekhet och i blickar som antyda en snar och vemodig död. Jag insåg, att jag burit mig tarvligt åt mot Annette. Jag insåg också, att Elly för aftonen omhändertagits av släkten och att hon var förlorad för mig.

Följaktligen ägnade jag en mycket bekymmersam afton åt att roa Annette och apan Moriz. Någon redogörelse för medlen tillhör icke detta protokoll. Jag vill endast nämna, att jag i ett relativt lugnt ögonblick frågade Taczew, varför han vistades i Stockholm.

— Följer alltid baronen. Betänk, sir, tiotusen francs. Måste se honom hänga.

Klockan halv tolv följde jag Annette hem. Hennes glädje var något hysterisk och mitt samvete mycket, mycket sjukt. Hennes sista ord var:

— Om jag ändå haft en annan blus!

Ytterligare en halvtimme tillbringade jag i mr Taczews sällskap på Narvavägen. Han halade fram en sorts lasso och ville demonstrera hur man i hans adoptivland hänger hästtjuvar vid ena foten. Han sade, att det var en långsam död och påstod med bestämdhet att jag utan vidare olägenhet skulle kunna hänga en hel natt i ett träd på Narvavägen. Han skulle skära ner mig till frukosten. Lyckligtvis var jag på min mammas gata. Jag känner en konstapel, vi högaktar varandra. Åt honom anförtrodde jag mr Taczew med angivande av adress och egenheter.

§ 8.

Fullkomligt uttröttad vacklar jag in i min håla. Tamburen är mörk som sig bör men i salen lyser det. Förbannande städet, som icke hyser medlidande med en fattig amanuens' magra börs, stiger jag in i salen. Och tar ett bra tag i dörrposten.

Vid mitt eget ägandes bord sitter fröken Elvira Hagen.

Och läser. Och stiger upp, nickar och säger helt lugnt:

— Det var då väl att du kom, Holger. Jag har väntat i två timmar. Nyckeln fick jag hos portvakten. Jag sa vem jag var.

O Elly, Elly! O heliga oskuld! Det till på köpet! Kunde du åtminstone inte ha ljugit ihop ett namn? Portvakten!

Hon går emot mig och ser rätt orolig ut.

Hon säger:

— Du Holger, det är något jag ville be dig om. Men det är kanske för mycket begärt? Vill du följa med mig till Paris?

Till — till Sydpolen. Men Elly tycker inte om floskler. Jag säger därför lugnt och sansat:

— Naturligtvis, om du ger mig morgondagen att ordna mina affärer. I morgon kväll är jag färdig.

— Det var hyggligt av dig, säger hon.

Och så får jag veta — — — Elly berättar lågmält, fåordigt. Jag ser, att det kostar på, men hon väjer varken för sak eller ord. Saken är helt enkelt den, att mr de Saint-Jean besparat mig besväret — han har avslöjat sig själv. Klockan halv sju ringer han från pensionatet till Grand och ber att ofördröjligen få träffa Elly. Hon beger sig till pensionatet, ensam. Han väntar henne i vestibulen men förklarar att ärendet endast kan framföras i hennes rum. De stiger in i n:r 7 och här tar han fram ett blått konvolut. Han säger att det är viktiga familjepapper, vidare berättar han, att han redan förut varit utsatt för trakasserier på svenska gränsen, kroppsvisitation och konfiskering av fullkomligt privata papper. Därför ber han henne att bära konvolutet innanför livet. Som dam

och svenska är hon givetvis icke utsatt för misstankar. Nå, en sådan tjänst ville hon naturligtvis icke vägra en person, som äger hennes förtroende och som är hennes fars bästa vän. Hon tar konvolutet för att tills vidare låsa in det. Men han är inte nöjd, han vill att hon genast skall stoppa det på sig. Gott, även det finner hon sig i och ger honom en vink att lämna rummet. Det är då som herr baron de Saint-Jean avslöjar sig själv och sina tankar om den svenska kvinnan.

Herr baron, jag hoppas att jag en gång skall få betala er för det där. Men nu, just nu är jag er i alla fall tacksam. Dessutom — som pojke har jag två gånger fått örfilar av Elly. Jag hoppas och tror att hennes krafter icke avtagit sedan dess.

Emellertid halkar vi så lätt som möjligt över den obehagliga episoden och kastar oss in i framtidsplaner. Elly funderade ett ögonblick på att resa ensam eller skaffa ett kvinnligt sällskap. Men hon är nu mer än övertygad om att fadern befinner sig i någon farlig belägenhet. Och hennes val har fallit på mig. Vi göra upp resrouten och bestämma oss för Göteborg — London. Baronens rout gick över Köpenhamn och Elly anser att vi framför allt måste föra honom bakom ljust. Han skall tro att vi avstått från resan. Varom icke kommer han att telegrafera till den älskvärda madame de Thierault, som i sin tur kommer att försvåra tillträdet till den sjuke. Resan måste således hållas hemlig, för säkerhets skull även inför släkten. Det blir min uppgift att skaffa pass och pengar. Vid åttatiden infinner sig Elly vid Narvavägen. Nattåget går klockan 9.07.

Sedan alla detaljer med affärsmässig noggrannhet uppgjorts följer jag Elly till pensionatet. Hon vill avfärda mig i porten men jag yrkar på att få avlämna henne i Bystaholmsgummans famn. I hissen säger Elly plötsligt:

— Det var en vådligt söt flicka du hade med dig på Grand. Hade ni roligt?

Lyckligtvis stannar hissen och det är Bystaolmsgumman själv som med darrande händer rycker upp grinden. Hennes orkanlika vrede stillar jag med dessa enkla ord.

— Jag har talat med Elly. Hon reser icke med Saint-Jean.

Överord, överord.

§ 9.

Gårdagen.

Steg upp halv nio. Åt ingen frukost. Tog den vanliga vägen över Hamngatan och in i vitvarorna. Annette sjukanmäld. Styng i hjärtat. Kansliet. Avlade rapport inför HONOM beträffande det blå konvolutet. Fick inte tack men inte heller otack. Sfinx ehuru tämligen godsinnad sådan. Begärde tjänstledighet för privata ärenden. Antydde att jag kanske samtidigt kunde utföra något riksnyttigt. Fick tjänstledighet. Resonerade med Derrel, stukade honom. Begärde hans namn på ett papper. Fick det. Banken. Två pass, två legationer, sneglade efter blåkonvolut. Ringde upp Elly och frågade hur hon mådde. Bra. Men slakten där. Bilade till Annette på Söder, mottogs av hennes moster, som klappade mig i ryggen. Mottogs slutligen av Annette själv.

Annette förfäktade den satsen, att jag under hela gårda-
gen betett mig ovärdigt. Jag hade begagnat henne som
lockbete för apan. Hon avskydde apan men skulle hellre
gifta sig med honom än med mig. Skulle överhuvudtaget
aldrig gifta sig. Erkände att hennes blus var ryslig, men
ansåg det vara mitt fel. Frågade var Elly sydde sina
kläder. Blev så där ohyggligt blek, då hon hörde att jag
skulle lämna staden för en längre tid. Förstod mycket
väl, att jag skämdes för henne och att det var därför
vi måst lämna Grand. Nya och förfärliga styng i mitt
hjärta. Bjöd henne på avskedsmiddag på Grand för att
vederlägga påståendet. Accepterades med tvekan sedan
mostern sagt:

— Var inte dum nu. Jag har varit där en gång och det
glömmer jag aldrig för prins Karl och prinsessan Inge-
borg satt i ett hörn alldeles som vanliga kristna.

Måste efter detta intaga någon föda. Sprang i förbi-
farten upp till Elly men vände i tamburen, då jag hörde
onkel Teodor och Bystaholmsgumman gräla. Eftersom
gumman i alla fall icke saknade motion, ansåg jag mig
överflödig. Skaffade några reseffekter.

Hämtade Annette klockan sex och bilade henne till
Grand. Bemästrade med framgång en hiskelig nervositet
och sade Annette många vackra saker, som mottogs
med lindrig misstro. Måste klockan halv sju ringa upp
pensionatet. Svar: Elly utgången. Ringde klockan sju
upp mig själv. Elly svarade. Hon bad mig icke påskynda
måltiden. Förklarade att hon hade det utmärkt och att
hon gick igenom mitt bibliotek.

Ville dock påpeka att jag hade många rysliga böcker,

och att hon stoppat en av dem in under salsskänken. Lovade att skaffa mig bättre böcker.

Detta samtal blev något långt och Annette mottog mig med uttryck av undergiven smärta. Hon såg nämligen nu att jag så litet som möjligt ville synas i hennes sällskap. Icke förty ringde jag efter en kvart. Elly fortfarande glad och lugn, väntade mig senast kvarten före åtta. En liten plågsam scen med Annette. Bilade henne hem till mostern som frågade om vi sett någon av de kungliga. Gick in i en butik och ringde upp Elly för att säga att jag var på hemväg.

Intet svar. Ringde fem gånger. Intet svar. Ringde på allmänna till portvakten. Trodde sig ha sett fröken Hagen lämna min bostad för ungefär tio minuter sedan i sällskap med mig.

Kallsvett. Bil. Anlande till Narvavägen klockan 7.55. Fann min vän konstapeln stående mitt framför min port. Ruskade honom, skrek:

— Har ni sett — har ni sett — har ni sett en ung dam?

Den intelligente mannen svarar ögonblickligen :

— Damen lämnade huset för en kvart sedan. Hon steg upp i en bil och körde åt Strandvägen till. Hon hade i sällskap en herre, antagligen utlänning, med långt svart skägg.

— Och ni hejdade dem inte? Karl, ni blir olycklig, ni blir avsatt! Ni låter en ung dam släpas bort mitt på ljusa dan!

Då ser han på mig och småler, ett avskyvärt diskret leende:

— Nej, amanuensen, det var nog inte med våld. Sånt sker inte i Stockholm.

Lämnande honom i en brunn av fullkomligt metafysisk dumhet, rusar jag upp i min håla. Något spår efter strid upptäcker jag inte, men väl på skrivbordet den här lilla lappen, som jag nu stirrat på i tolv timmar.

”Tvungen. Underrätta ingen. Företag dig ingenting. Avvakta vidare underrättelser.”

Och därmed skall jag låta mig nöja. Måste. Vem vet — om han ser sig förföljd skär han kanske halsen av henne. Å, han har gisslan han: Elly. Elly.

Om jag skulle annonsera? Anonymt. Har hon lämnat Sverige tjänar det naturligtvis ingenting till. Men vem vet?

Just nu slår mig en förfärlig tanke. Hon har inga pengar, inte ett öre. Jo, hon har sex och femtio. Vi räknade ju igenom hennes lilla magra flickbörs igår. Tusen saker låg där men inga pengar. Jag skulle ju skaffa dem i all hemlighet. Och här sitter jag med min tjocka plånbok, och Elly har inga pengar. Är på nåd och onåd hänvisad — Nej, jag kan inte tänka den tanken ut —

AKTSTYCKEN RÖRANDE ELVIRA HAGENS FÖRSVINNANDE.

I.

Annons införd av amanuensen Brate i de flesta Stockholmstidningar B.- uppl., ett flertal landsortstidningar, två Köpenhamnstidningar, en Kristianiatidning och en Bergenstidning.

Elvira ombedes enträget att snarast möjligt meddela sig med sin mycket orolige kusin H.

Annons införd av grevinnan Charlotte L.

VAR ÄR ELVIRA HAGEN?

Personer, som kunna lämna upplysningar, torde mot skälig vedergällning insända dem till "Otacksamhet och Vanvördnad", denna tidnings kontor.

II.

Brev från Elvira Hagen till grevinnan Charlotte L.

Kära tant Charlotte!

Visserligen hör jag till de personer, som kunna lämna upplysningar, men då vedergällningen inte lockar mig,

torde tant kanske tillåta, att jag behåller dem för mig själv. Annonsen i tidningen var ju tydlig och bra, fast tant glömt att sätta ut signalementet. Nästa gång bör den införas i någon Parisertidning. Jag reser nämligen till Paris i slutet av veckan. Pappa har sänt bud efter mig.

Jag måste därför besvara tant med att taga ut två tusen kronor på min sparkassebok och sända dem omgående — helst telegrafiskt under adress Elvira Hagen, Hälsingborg p.r. Jag sänder härmed fullmakt, boken ligger i skrivbordet, lilla lådan till vänster.

Med tacksamhet och vördnad tants tillgivna

Elvira Hagen.

Brev från Elvira Hagen till amanuensen Brate.

1) Hälsingborg, hotell Mollberg d. 24/10 1915.

Bäste kusin Holger!

Jag kom alldeles nyss att tänka på, att du anske blev förvånad, när du inte fann mig kvar vid Narvavägen. Men det var ju inte mitt fel, att du kom så sent. Jag väntade väldigt tåligt ända till klockan 7,40, då blev jag ängslig. Och i detsamma ringde telefon. Jag trodde förstås att det var du, men det var det inte. Det var mr Saint-Jean. Först la jag ner luren — han bara ringde och ringde. Så till sist fick jag lov att svara. Han befann sig någonstans i närheten, i en cigarrbutik, och ville ovillkorligen tala med mig. Han sa, att han fått ännu ett brev från pappa. Och det hade han också.

Kära Holger, nu vet jag alldeles, hur landet ligger. Pappa har varit illa sjuk, så svårt att han måst taga morfin. Och nu kan han inte undvara den rysligheten — mr

Saint-Jean säger att det ska vara ohyggligt svårt att vänja sig av med morfin. Madame Thierault — hon som skrev till mig — ska vara den fräckaste varelse på jorden. Hon vill äntligen gifta sig med stackars pappa, och för att riktigt hålla honom i ledband, ger hon honom så mycket morfin, han bara vill ha. Å, jag ska nog säga henne ett ord, när vi träffas! Och det blir i nästa vecka, om allt går väl. Men du kan inte få följa med. Om den där damen anar, att jag kommer för att befria pappa ur hennes klor, så är hon i stånd att gömma honom någonstans, där vi aldrig få tag på honom. Därför är det bäst, att jag reser ensam.

Men håll dig resfärdig — en vacker dag kan det hända, att jag telegraferar efter dig. Au revoir!

Din kusin

E. H.

2) Hälsingborg den 26/10 1915.

Kära Holger!

Oj, oj, vad du lät stött i telefon. Men var så snäll och ring inte upp mig mera, jag blir så gränslost nervös. Att jag inte skrev något om den saken, berodde därpå, att den föreföll mig självklar. Jo, mr Saint-Jean framförde sina allra bästa ursäkter. Under andra förhållanden hade jag väl inte godtagit dem så lätt men — nöden har ingen lag. För resten var han betydligt slokörad. Och har tydligen ålagt sig den penitensen att aldrig se mig in i ögonen — ifall det nu ska vara en penitens. De här dagarna bor han i Hälsingör. Jag ser nästan aldrig till honom. Som väl är. Jag sitter här på mitt rum, och en gång i timmen

springer jag över till posten och hör efter rek. Jag är gruvligt nervös.

Men nu måste jag berätta någonting väldigt komiskt. När vi reste från Stockholm, tog vi plats i en vanlig icke-rökare. Jag var rädd, att vi skulle bli ensamma, men i sista ögonblicket klev det in en liten halvgammal herre. Han såg morsk ut fast inte vidare farlig, och jag mottog honom med de livligaste känslor av tacksamhet. D. v. s. jag dolde dem ju i mitt hjärta, men den lille filuren måtte i alla fall ha anat något. För rätt vad det var, satte han sig kapprak upp och började bekika mig så intensivt, som om jag varit någon av de kungliga på panoptikon. Vet du, jag blev så full i skratt. Han liknade precis vår lille dvärgtupp på Bystaholm. Men — hast du mir gesehen — den som inte blev full i skratt var mr Saint-Jean. Han satte sig också upp och pöste ut med bröstet och blixtrade med ögonen. Ja, där satt de en god stund och pöste och blixtrade och den lille liknade dvärgtuppen och den store kalkontuppen. Så du kan förstå att jag måste bita mig i läppen. Men till slut kändes det ju lite obehagligt. Och för att rädda situationen kastade jag mig huvudstupa in i ett samtal med monsieur. Vi talade om Louvre, dess konstskatter, vad man gjort för att skydda dem etc. Plötsligt reser sig dvärgtuppen, skrapar så väldigt sött med sin lilla fot och räcker monsieur sitt visitkort. Direktör M. S. Sacchéus — Musius Scaeola Sacchéus — stackars lilla människa, att heta så. Känner du honom? Nä, fransmannen kunde naturligtvis inte motstå så mycken artighet utan smälte genast till ett förbindligt leende. Och så var det färdigt! Den lille filuren hade slagit säck-

en och menat åsnan — d. v. s. mig. Det blev ett madame la baronne och madame la baronne i oändlighet. Jag hade naturligtvis ingen lust att rätta misstaget. Han slog sig för sitt lilla bröst och bedyrade, att han visserligen önskade Tyskland seger men att hans hjärta brann för la belle France. Och så frågade han, om jag målade tavlor. Ja, sa jag, för du vet ju, att jag kluddar litet. Och då fick jag höra! Han hade köpt så många tavlor av framstående konstnärer till höga priser, och han hade hjälpt så många fattiga artister (kvinnor mest) så att de till slut blivit så framstående. Och han ville så gärna köpa en tavla av mig — till högt pris ja, där ungefär måtte jag ha somnat, för jag minns inte fler haranger. Men väldigt komisk var han, lille Musius Scaevola. Nej, adjö med dig, Holger. Nu skall jag springa ned till posten igen. Måtte jag inte få gå förgäves. Det är rysligt att vara utan pengar. För du kan förstå, att vad jag än kan göra — låna pengar av fransmannen, det kan jag inte.

E. H.

3) Hälsingborg, samma dag.

Holger!

Jag har försökt träffa dig med il, men du var naturligtvis inte hemma. Vad ska jag nu ta mig till?

Mycket riktigt hade jag rek på posten. Jag räckte fram mitt visitkort, det kunde väl vara tillräckligt. Men det var det inte, postmästaren fordrade legitimationspapper eller åtminstone ett brev. Nå, lyckligtvis och av en ren slump hade jag ditt sista dumma brev på mig. Det fick han läsa. ja, lugna dig — bara utanskriften och under-

skriften. Jag tänkte i värsta fall telegrafiskt referera till dig. Men det hade nog inte behövts om inte — om inte — ja, sätt dig, Holger.

Om inte Musius Scaevola Sacchéus fallit ned som en liten ilsksint bomb mellan mig och postmästarn och i befällande ton förklarar:

— Inga trakasserier, postmästare, jag går i borgen för att damen här är baronessan Saint-Jean från Paris.

Tableau.

Vad skulle du ha gjort i mina kläder? Du skulle bara ha stått där och sett dum ut, det är jag säker om. Men det gjorde inte jag. Det är vådligt, vad man blir förhärdad när man väl en gång gett sig ut på äventyr. Jag sa helt lugnt, att direktör Sacchéus hade alldeles rätt, att jag var baronessan Saint-Jean. Att jag reste i sällskap med min väninna fröken Hagen, och att hon bett mig hämta ut brevet. Men då det kanske inte var formellt riktigt, bad jag herr postmästaren vara god och sända brevet till hotell Mollberg. Naturligtvis borde jag ha bett om det förut, men det hade jag inte tänkt på. Först trodde han nog att jag skulle falla honom om halsen och tacka för hjälpen. Men när han hörde madame la baronne från Paris tala en oklanderlig svenska, blev hans små ögon så runda, så runda. Det bekom mig inte det minsta. Jag gjorde en ståtlig sorti. Jag tror nästan att jag påminde om Gerda Lundequist i den där Björnsonspjäsen, du minns. Där de Wahl var så stilig.

Holger — allt det där gick ändå an. Nu kommer det värsta. Här sitter jag och väntar på mitt olyckliga rek med hjärtat i halsgropen. Då knackar det. Och in stiger

en förfärligt skäggig herre, som så väldigt fruktansvärd ut. Holger — det var stadsfiskaln. Han, som har hand om polisen, förstår du. I tre kvarts timme förhörde han mig om allting, precis om allting. Han var inte ovänlig och ju mer han fick veta, desto vänligare blev han. Men i alla fall polisförhör. Slutligen log han i skägget och sa: — Fröken Hagen borde nog i alla hänseenden uppträda mera försiktigt. Dessutom har jag sett, att man annonserar efter fröken.

Men då blev jag ond. Inte på honom, den skäggige, han gjorde bara sin plikt. Men på moster, som annonserat så gement. Jag sa, att jag var till myndig ålder kommen, och att jag enligt svensk lag hade rätt att fara, vart jag behagade. Om mina släktingar roade sig med att sätta in fåniga annonser så angick det varken mig eller stadsfiskaln.

Det där om svensk lag imponerade. Han trodde bestämt, att jag tagit ”prillan” eller vad det är för en hög examen, som du brukar skryta med. Han gick sin väg.

Och här sitter jag nu och väntar och väntar på det olycksaliga reket. Med hjärtat i halsgropen. Tänk om de inte skickar upp det? Puh.

E. H.

Redde jag mig inte bra i alla fall?

4) Samma dag.

Holger, jag är förlorad. Läs först den här älskliga episteln från moster Charlotte. Jag fick den för ett par timmar sedan. Strax efteråt ringde det i telefon, det var han, fransmannen. Å, jag blir så nervös, när jag hör hans

röst i telefon. Han bad mig genast packa och komma ned till ångfärjestationen. Ja, jag packade, jag hade ju ingenting annat att göra. Betalde min räkning — gudskelov att jag åtminstone kunde göra det — och begav mig i väg. Som jag trädde utanför porten, kom en karl tvärs över torget och gick rakt på mig. Jag hade sett honom stryka av och an på motsatta trottoaren och stirra upp mot mitt fönster. Det var naturligtvis en detektiv. Jag trodde, att han skulle slå mig i huvudet med en batong eller sätta på mig handklovar. Men han stirrade mig bara in i ansiktet, så vek han av och följde mig på lämpligt avstånd.

Nere vid Stenbock mötte baronen. Han var kritvit i ansiktet och började rabbla en hel massa. Jag sa åt honom, att vi hade en detektiv bakom oss. Vi tog en liten ångfärja och kom ut på piren. Detektiven postade på andra kajen och följde oss hela tiden med ögonen.

Fransmannen började rabbla igen. Jag förstod inte allt, han talade så fort, och jag är så trött. Men det har hänt honom någonting. Han har fått obehag för några papper eller är rädd att få. Han säger, att jag måste hjälpa honom, eftersom det är för min och pappas skull han råkat i klister. Ja, det har han ju rätt i. Han vill, att jag ska ta honom med mig till några släktingar eller bekanta, helst någon, som bor på landet här i Skåne. Där kan vi i lugn invänta pengar och det där som hotar honom, kommer väl under tiden att stryka förbi, tänker jag. Men vart ska jag ta vägen? Jag vet ingen annan än onkel Teodor, och han är ju i Stockholm. Det kan inte hjälpas, vi tar kvällståget till Malmö, och i morgon åker vi ut till Boseholm. Om, jag bara visste, vad jag skulle säga åt tant.

Vi ha just aldrig varit vänner hon och jag. Men det kan inte hjälpas. Kom nu bara ihåg att du måste, måste laga så att jag får pengar. Eljest så — Jag sitter på stationen och skriver det här. Fransmannen sitter bredvid mig och i dörren står detektiven och stenstirrar på oss. Det är trevligt. Jag trodde, att detektiver var finkänsliga människor, som smög omkring som skuggor. Så att man åtminstone inte hade något obehag av dem förrän de klämde fast handbojorna.

Å, lille Holger, jag är så trött, så trött. Men rädd är jag inte. Det ska ingen människa hindra mig från att resa till min pappa. Därmed basta.

Din *Elly*.

III.

Brev från grevinnan L. till fröken Elvira Hagen.

Stockholm den 25/10 1915.

Kära Elly!

Om jag skulle uttala vad jag tänker om ditt uppförande så skulle jag inte kunna nedskryva det. För jag skulle skämmas. Men så mycket kan jag säga, att jag lyckönskar din salig mor, som aldrig fick vara med om det. Att unga flickor uppträda opassande är nu för tiden så vanligt, kära Elly, att du rakt inte ska hoppas på att väcka något uppseende. Men att du inte ville bespara mig och din far och hela släkten den här skandalen, det vittnar då verkligen om den svartaste otacksamhet. Härmed sänder jag dig femtio kronor, som är fullt tillräckligt för att betala hotellräkningen och köpa biljett

till Stockholm. Kommer du genast, så skall både jag och hela släkten försöka att glömma och förlåta.

Din innerligt bedrövade moster

Charlotte.

P. S. Du kan gärna höra efter i Hälsingborg om där finns äkta Kungen av Danmark. Här får man bara usla efterapningar. Kommer du över till Köpenhamn — men gör inte det! — så kan du gå in i en liten chokladbutik som ligger vid Vimmelskaftet på vänster hand när man kommer uppifrån. Där finns en utsökt choklad, som jag inte minns vad den heter men det är sylt utanpå och mandel inuti. Fråga för ro skull vad de ta för äggen. Och kom *genast*.

Brev från detektivkonstapel C. E—n till "Otacksamhet och Vanvördnad".

S. H. T.

Kan härmed upplysa "Otacksamhet och Vanvördnad" att den i annonsen omtalade Elvira Hagen sedan i måndags uppehåller sig på hotell Mollberg härstädes. Men i afton avreste hon tillsammans med en utlänning, som kallar sig Sänktschang och baron till Malmö eller annan destination. Jag följde inte med eftersom jag inte hade något uppdrag och inte visste, vem som skulle betala omkostnaderna. Eljest har jag tjänstledigt just nu. Fröken Hagen kallar sig också baronessa Sänktschang, och är det icke uteslutet, att hon kan ha ingått äktenskap på konsulatet i Köpenhamn, fast därom vet jag ingenting. Mina omkostnader är brevpapper tio öre, porto

tio öre, ångfärja fyra öre, spårvagn tio öre summa trettiofyra öre, som vänligast emotses.

Tecknar med högaktning

C. E—n.

Brev från H. de Saint-Jean till ingenör E. Norrinder (i övers.).

Jag har nu deponerat de åtta breven på hotell National i Köpenhamn. Det var onekligen ett genialiskt påhitt att sända papperna i orekommenderade brev och korsband till Hälsingör. Men det är tyvärr endast första steget, och i närvarande stund är det långt härifrån till Paris — och ännu längre till Petrograd. Jag struntar i den svenska och danska polisen. Det är bara ligan, som oroar mig. Sista dagen i Hälsingör mötte jag en person, som jag har all anledning misstänka. För närvarande vistas jag hos släktingar till min trolovade, fröken Hagen, och stannar här till dess man tröttnat att vänta i Köpenhamn. Men det gäller framför allt att släppa dem på villospår. Uppsök därför snarast mr Taczew, framkasta i förbigående, att ni mottagit brev från mig avstämplat i London. Som god svensk har ni väl ingenting emot att tömma några glas? Nåväl — prata bredvid mun och förråd mig så mycket ni behagar — men på det rätta sättet. Mr Taczew är fördömt nyfiken, och er lilla indiskretion skall sysselsätta honom under några dagar. Det är det jag behöver.

Utlovade femhundra kronor skall sändas er med det snaraste. Rörande eder privata lilla spekulation måste jag tyvärr ånyo och definitivt avböja. Era ritningar och anteckningar är tvivelsutan intressanta — men inte för

oss. Jag har sagt er, att ni bör söka förståelse på annat håll.

Eder mycket förbundne
Honoré de Saint-Jean.

IV.

Brev från Elvira Hagen till amanuensen Brate.

1) Bøseholm den 28/10

Högtärade herr kusin!

Tusen tack för besväret med pengarna. Nu känner jag mig som en liten kejsare. Jag var inne i Malmö i dag och växlade till mig francs. En sån massa det blev. Visserligen viggade baronen femhundra lock och det ingick ju inte precis i beräkningen. Men det gladdde mig kolossalt. När vi väl är i Paris, ska han få sätta upp en utförlig kostnadsräkning. Sen är vi kvitt. D. v. s. jag kommer ju alltid att stå i tacksamhetsskuld till honom — om han hjälper mig att rädda pappa.

Jaså, det börjar gå elakartade rykten i Stockholm? Man talar till och med om hemligt giftermål? Så intressant! Och du tycker, att jag borde vara mera öppenhjärtig mot en gammal trofast beundrare. Nej, snälla Holger! Den här rebusen får du allt ta ut på egen hand. Rykten och skandaler är ju din specialitet. Du har väl inte förgäves förlösat din ungdom vid Strömmen. Apropå Strömmen och Grand — hur mår den där vådligt söta flickan i samhetsblusen? Hu, det var en ryslig tingest! Blusen.

Om du kunde ana, vad jag njuter av lugnet här på Bøseholm. Berättade jag, att tant är borta? Hon är i

Kristianstad och hälsar på sin bror. Vi övervakas — milt och oförmärkt av ett det älskligaste inventarium i minst tio stärkkjolar, vita vantar och benat hår. Jag trodde, att det bara var betjänter som använde vita vantar och benat hår, men jag har ju så liten erfarenhet. Jag drog naturligtvis genast min historia — att jag kommit till Boseholm för att förevisa min fästman för kära släkten. Hur mycket eller vad hon trodde, vet jag inte. En sån där äkta gammal husrätta tror bestämt ingenting, varken tunt eller tjockt. Om jag sagt, att jag kommit för att stjäla silver, skulle hon bestämt ha sett ut på samma sätt. Nigit så vackert och fört mig in i min jungfrubur, där linnnet blänker i kapp med fönstrets julrosor. Första natten sov jag inte. Jag var död från kl. nio e.m. till klockan elva f.m. Sen gick jag och strövade i parken och sparkade i lövhögarna som en höna. Och baronen gick också och strövade i parken. Vi möttes vid pildammen, och där trodde jag ett ögonblick, att det stora slaget skulle stå. Och det gjorde det också på sätt och vis. Det var nämligen där han viggade de femhundra. Sen lät han sadla en eldig springare, svängde sig upp i sadeln, hälsade chevalereskt och sprängde av på ett väldigt stiligt sätt. Kära Holger, mitt hjärta dunkade alldeles som hästhovarna. Men strax bortom grindarna står en elak vädermölla och svänger sina harkranksvingar. Hon skrämde hästen, och hästen skrämde baron, så att han föll i diket. Det var ju en desillusion. Fast inte så svår att bära för den, som är van att se dig hänga om halsen på stackars gamla Balder. Minns du det?

För resten telefonerar han med Köpenhamn tre à fyra

gångar om dagen. Jag vet inte, vad det är han håller på med. Men så pass mycket förstår jag, att det inte är uteslutande för pappas skull han kommit till Sverige. Det gör också detsamma, bara jag snart, snart, snart får komma till Paris. Möjligen fara vi nästa onsdag — då har han äntligen få sina papper klara. Tålmod alltså, och — mod. För ser du, när tant kommer — och hon kommer i morgon afton — ja, då! Det förhöret blir allt ett bra stycke värre än den skäggiges.

Ännu en morgon får jag vakna i lugn och ro, dra mig ljuvligt i väntan på att lilla söta fru Jönson skall komma in med kaffebrickan och niga så vackert. — Hur har sömnen varit? Det har väl inte fattats fröken något?

Hur är det egentligen med din sömn, Holger?
Det fattas dig väl ingenting?

Din kusin *E. H.*

2) Bøseholm den 30/10

Holger!

Är du tokig? Du får på inga villkor komma hit. Du tar alldeles fel, om du tror att baronen "duperat" mig. Men om du vågar att på något sätt hindra vår resa, så förlåter jag dig aldrig. Aldrig. Kom ihåg att det är enda möjligheten för mig att träffa pappa.

Om du visste hur jag har det, så skulle du inte lägga sten på börda. Nu har hon kommit, tant Vera. Hu, jag såg inte förut, hur ruskigt och höstligt här är! Men det får vara detsamma — vad bryr jag mig om hennes isleende, isögon, isvassa stickord. Men vet du, vad hon tänker göra? Å, det är infernaliskt! Hon tänker pre-

sentera — oss — *de nyförlovade* — för den intimaste vänkretsen — bara en tjugu, tretti personer! Tänk! Jag har bett henne, jag har tigt henne. Nej. Det går inte an, kära Elly, att man hemlighåller en sådan sak. Det skulle se underligt ut. Tänk, Holger! I morgon klockan fem skall jag träda inför trettio av de "intimaste" och presenteras som baronens fästmö. Vad ska jag göra? Jag kan inte — kan inte berätta för henne med isögonen, vad jag berättat för dig och moster. Om pappa. Å, jag vet nog, hur det har tisslats och tasslats om stackars pappa. Det får vara slut med det. Låt dem prata om mig i stället. Men det blir en tortyr!

Jag har bara en tröst, men den förslår. I övermorgon resa vi! Lämna hela byket, rymma om det inte går för mindre. Bort, bara bort!

Nu till ärendet. Holger, kan du i morgon dag telegraferat till mig ytterligare två tusen? Eller åtmostone femton hundra? Baronens behöver mera pengar. Och på sätt och vis gläder det mig.

Tänk på mig i morgon.

Din *Elly*.

Kan du tänka dig, vem som har uppenbarat sig här? Detektiven från Hälsingborg. Han står utanför grindarna och stirrar hitupp och rör sig inte ur fläcken. Jag funderade på att gå ut och tala förstånd med honom. Men han kan ju gärna stå där, stackars karl, och frysa sig blå om nästippen. Gudskelov att man har rent samvete! Annars kunde man bli mörkrädd.

V.

Telegram till ingenjör Eric Norrinder.

Sänder ytterligare fem hundra. Hotelser imponera absolut icke. Kommer Taczew hit, lovar jag, att ni ska få umgälla det.

S.-J.

VI.

Brev från Elvira Hagen till amanuensen Brate.

Holger!

Tack för pengarna. Ja, nu är det över. Skandal blev det, men det kom så underligt och gick så hastigt över, så jag hann knappast rodna. Vid femti den började vagnsrasslet. Jag stod bakom min gardin och räknade nio ekipage. Det var folk, som jag kände, och folk som jag inte kände. Och lika gruvligt var det. Jag tänkte ett tag att svimma och lägga mig sjuk. Men så tyckte jag, det var ynkligt. Det är ju inte värre än en mardröm, tänkte jag, ohygglig när den står på. Men sen är den över och inte vidare med det.

Det tänkte jag, men nog skulle jag ha givit en million för att vara en million mil härifrån. Sorlet hade redan surrat slut i hallen, gästerna hade samlats i salongen, tant Vera knackar på dörren och frågar om jag inte är färdig. — Jo, säger jag, strax. Men jag blir i alla fall stående vid fönstret. Jag hade upptäckt en bil på vägen, chaufför och två herrar. Jag tyckte att jag först borde se, vad det var för några. Du förstår, jag drog på minuterna —

Och vet du, vilka det var? Den ene herrn — den andre kände jag inte — var onkel Teodor själv! Då klack det till i hjärnan på mig. Se där vad jag behöver — en bil. Bort härifrån! Herr baronen får presenteras utan fästmö. Jag far till Malmö och väntar på honom där. Jag störtade på dörren, utför trappan, ryckte till mig kapp och hatt och flög rakt i famnen på onkel.

— Fråga ingenting, sa jag. Säg åt chauffören, att han vänder ögonblickligen och kör mig till Malmö. Fråga ingenting! Jag måste, måste till Malmö nu strax!

Sannerligen tror jag inte, att kuppen hade lyckats. Onkel bara stod och gapade. Jag sprang upp i bilen och chauffören började redan veva. Då — vad händer, Holger? Vad händer. Den blåfrusne mannen står plötsligt framför mig. Jag skrek till, för vet du, Holger, han har skrämt mig hela dagen. Och nu lägger han sin otäcka näve på min arm och säger helt fräckt:

— Nej, stopp, nu får fröken inte kila vidare!

Och så drog han upp ett papper. Arresteringsorder? Å nej, du! Men en den älskligaste fullmakt från vår älskliga moster Charlotte, vari hon anbefaller den blåfrusne att övervaka alla mina steg och om möjligt föra mig oskadd till Bystaholm. Mot skälig vedergällning. Det stod bokstavligen — skälig vedergällning!

Först blev onkel ond. Men när han läst mosters kuriösa sammelsurium brast han i skratt. Han bad mannen värma sig i köket, under tiden skulle han nog hålla ögonen på mig.

Ett misslyckat rymningsförsök av delinkventen alltså, och nu skulle avrättningen gå av stapeln. Jag var så slut,

så jag tror knappt, att jag skulle ha känt bilan. Åtminstone inte till en början. Onkel och den främmande herrn pälsade av sig. Så tog onkel mig under armen och förde mig in i salongen. Till de vilda djuren! Men, under över alla under, det var i alla fall inte jag som blev sönderriven. Till en början stirrades det intensivt om också i smyg på min arma, halvdöda person. En sådan där riktigt tjock, grå, iskall tystnad hälsade offret. Men plötsligt skärs den mitt itu av ett illtjut, ett sådant där hiskligt glädjevral, som jag antar att den tvättakte indianen uppstämmer, när han svänger en nys kuren skalp. Främlingen, Holger, den lille gudsvälsignade främlingen! Med ett långt apskutt kastar han sig över min "fästman" som korrekt och obesvärad står där och pöser med blänkande skjortbröst, kastar sig om halsen på honom, kramar och kysser honom och öser över honom en skur av smeknamn på diverse språk.

Vad som sedan hände? Det vet jag inte. Jag vet bara att jag hade onkel på min sida vid bordet och på den andra min "fästman" blek som lärft, blå om läpparna. Och jag vet, att främlingen hojtade och skrek och babblade och skrattade hela middagen och hela kvällen. Och jag vet att ingen annan fick en syl i vädret, inte ens tant. Om han var galen eller drucken eller någonting annat, det vet jag inte. Men jag vet att jag skall välsigna honom i alla mina livsdagar! Ty det fanns sannerligen inte en katt, som hade tid att offra en tanke på mitt arma jag. Hans namn hörde jag aldrig, och det gör också detsamma. Jag ska innesluta honom i mina böner under beteckningen "den räddande apan". För som en apa ser han ut, det

får han ursäkta. Jag är alldeles övertygad om, att jag sett honom någon gång förr, fast jag inte minns när eller var. I skrivande stund minns jag just ingenting.

Klockan är nära tre nu. Klockan fem ska vi fara för att komma med första Köpenhamnsbåten. Baronen har mutat chauffören, ingen människa anar något. Och den blåfrusne måtte väl ha somnat i köket. Jag förstår nog, att baronen har någonting otalt med främlingen. Och att det är därför, vi ska fly så huvudstupa. Men vad gör det mig! Bara jag kommer dit jag skall. Till Paris, till pappa.

Adjö med dig, Holger. Tänk på mig ibland och var inte så där förfärligt stött som den gången i telefon. För det kan ju ändå hända att det går galet till slut. Och då blir det i alla fall jag som får släppa till skinnet.

Din *Elly*.

VII.

Brev från fru Vera X. till grevinnan L.

Boseholm den 31/10

Kära Charlotte!

Som du redan vet, har vi de sista dagarna gästats av din kära Elvira och hennes fästman, baron de Saint-Jean. Tyvärr har jag nu den ledsamma uppgiften att underrätta dig om det unga parets minst sagt mystiska avresa, som tycks ha skett i dag på morgonen mellan kl. fyra och fem. Vår chaufför, som rör resten fått sitt avsked, lär ha mutats av baronen för att hålla avfärden hemlig rör mig och Teodor. Vidare tycks han ytterligare ha tagit mutor även

viss mr Taczew, som vi också hade nöjet att se som vår gäst. Det lär sålunda vara Taczew som baronen ovetande kört bilen till Malmö, där Teodor nu får avhämta den hos polisen. Huruvida det är herr Taczews mening att i sin tur enlevera din kära Elvira, är mig givetvis obekant. Emellertid måste jag bekänna min glädje, att äventyret fortsättes på annan mark. Vårt fredliga Boseholm har hitintills varit förskonat för dylikt.

Ifall du intresserar dig för din nies' nye kavaljer, skall jag ge de få upplysningar, jag kan lämna. Min beskedlige och tyvärr alltför godtrogne Teodor gjorde nämnda persons bekantskap i Stockholm. Han presenterades av herr Orzyzsko — du minns den där rike polacken som gifte sig med Adele Hoffmeyer. Han är nu för tiden bosatt i Skåne och hör till min mans vänkrets om också inte till min. Herr O. bad Teodor enträget att låta mr Taczew, som intresserar sig för svenska förhållanden, få bese vårt vackra Boseholm. Och Teodor — godmodig som alltid — tog honom med hit ned. Det är vår enda andel i den lilla — vad ska jag säga? — skandal, som tyvärr utspelats i vårt lugna hem.

Jag hoppas innerligt, kära Charlotte, att du inte måtte lägga detta för tungt på sinnet. Ungdomen är ju nu för tiden alldeles oberäknelig för att inte begagna starkare uttryck — och stackars Elvira har väl inte det bästa påbrå. Det enda, som egentligen förvånar mig, är, att den utmärkta uppfostran, du naturligtvis givit henne, icke burit bättre frukter.

Teodor är alldeles förtvivlad. Han skulle själv ha skrivit till dig, men jag ansåg mig ha större förutsät-

tningar att kunna på ett skonsamt sätt meddela dig den sorgliga nyheten. Sköt om dig väl, kära Charlotte, och var övertygad om vårt innerliga deltagande!

Din tillgivna vän

Vera.

Brev från detektiv konstapel C. E— n till grevinnan L.

Högädla fru grevinnan!

Som grevinnan uppdrog åt mig så gjorde jag och följde fröken till Boseholm. Där höll jag vakt i två dar. Fröken gjorde till slut ett försök att rymma men det hindrades och visade jag fram grevinnans fullmakt. Sen om natten rymde fröken i bil tillsammans med två herrar, dels fästmannen, dels en annan utlänning. Som jag var ensam tyckte jag inte det var värt att försöka hindra utan jag hängde mig på bakpå och följde med till Malmö. Där tvärstannade bilen strax bakom Kramer och fästmannen som suttit inne hos fröken rusade ut och började springa ned mot hamnen. Det var ljusare då, så han hade nog känt igen den som körde och det var väl det som gjorde att han sprang. Men den andre sprang efter och vid bron kom det till ett våldsamt uppträde och slagsmål. Då tillkallade jag konstapeln, som hade passet, men när vi återkom hade såväl herrarna som fröken lagat sig undan. Jag har sedan sökt henne hela förmiddagen utan resultat. I bilen fanns det bara en svart damväska, öppen och alldeles tom så när som på ett paket hårnålar. Jag sänder alltsammans till grevinnan och ber om nya order, ifall det är så att grevinnan vill att jag ska fortsätta.

Tecknar med högaktning
C. E-n.

P. S. Fröken gav inte ljud från sig på hela tiden efter
vad jag kunde höra.

EN ÖRFIL OCH EN ASK PATENTMEDICIN.

Brev från Holger Brate till von Derrel.

Köpenhamn den 4/11

B. B.

Som jag redan telegrafiskt meddelat befinner sig Elvira Hagen välbehållen på svensk botten. Hon har äntligen resignerat och avstått från Pariserresan. Jag far således ensam, tyvärr utan minsta förhoppning att kunna vara pappa Hagen till någon nytta. Hans sak är förtvivlad. Jag skall ge dig en kort resume av Taczewskis berättelse och vad som här inträffat, så kan du själv döma.

Den fjortonde oktober i fjol utfärdade den s. k. polska ligans agitationsutskott ett manifest, undertecknat av etthundraåtta mer eller mindre framstående personer, däribland pan Orzyzsko (Adele Hoffmeyers man) och major Hagen. Manifestet, som är ställt till en slutet krets av "Polens Vänner", yrkar på upprättandet av en odelad och fullt suverän polsk nationalstat. I och för sig är manifestet tämligen oskyldigt och torde vara välbekant för vederbörande myndigheter. Emellertid ha sextiofyra av undertecknarna icke åtnöjt sig med denna platoniska demonstration, utan ha till originaldokumentet fogat skriftliga förbindelser att utföra vissa prestanda — somliga att lämna visst pekuniärt understöd, andra att låta sig enrulleras i de polska legionerna, åter andra

“att efterforska och till utskottet meddela sådana omständigheter och fakta, som kunna vara av betydelse”. Bland de sistnämnda befinner sig Hagen. Det är ju sinnesförvirrat av en gammal sjuk man att utfästa sig till dylikt. Men han har ju alltid varit en romantisk själ och de polska sympatierna har han väl ärvt efter fadern, som lär ha deltagit som frivillig i upproret 63.

Manifestet cirkulerade under höstens lopp bland herrar undertecknare och hamnade på nyåret hos Hagen i Paris. Från Hagen skulle dossiern återgå till agitation-utskottet som sammanträder i Köpenhamn. En kurir — Hagens sekreterare — avsändes, men styrde kosan icke till Köpenhamn utan till Stockholm. Härifrån skrev han ett älskligt brev till sin förre principal, vari han utbad sig hundratusen francs per omgående. Varom icke såg han sig nödd att överlämna de intressanta papperna till franska beskickningen. En person, som var bosatt i Paris och som utfäste sig att efterforska och meddela upplysningar angående polska frågan borde givetvis intressera sagda beskickning.

Dödsskrämd och opiumrusig begick nu stackars Hagen sin andra fatala dumhet. Han anförtrodde sin nöd åt sin ”ende vän” och kvasisväger baron de Saint-Jean, alias mr de Guièrs. Den begåvade ynglingen insåg genast, att detta var lyckan själv, som räckte, honom handen. Från att ha varit en liten enkel falskspelare och industririddare skulle han i ett slag upphöjas till värdighet av storpolitisk spion, det yppersta penningutpressningsmedel skulle ställas till hans förfogande, och pappa Hagen själv, hans vackra dotter och luxemburg-

ska millioner skulle falla som mogna frukter till hans fötter. Han mottog således med entusiasm Hagens uppdrag att fara till Stockholm och underhandla med den trolöse sekreteraren. Din devinatoriska förmåga, käre Derrel, har säkert redan tillviskat dig förrädarens namn. Alldeles riktigt — Hagens sekreterare är identisk med din vän, t.f. konsulatssekreteraren ingenjör Norrinder.

Nu förstår du orsaken till de båda herrarnas plötsliga intimitet. Det var inte svenska flottan det gällde, vilket naturligtvis inte hindrar, att den mångsidige herr Norrinder även kan ha haft ett sådant intresse. Det tycks emellertid som om två ungefär jämnfula fiskar skulle ha svårt att fjälla varandra. Underhandlingarna drog ut på tiden. Hagen levde i en dödlig oro, som han antagligen dödade med allt större morfindoser. Ligan, som också hade betydande skäl till oro, sände mr Taczew till Paris. Han fann Hagen fullständigt apatisk, för att inte säga sinneslö. Mr Taczew är emellertid en god spårhund, han nosade sig fram till Stockholm och till den värda firman Norrinder-Saint-Jean. När baronen och Elly lämnade Stockholm råkade han in på villospår. Han visste nämligen att baronen och ingenjören alltjämt brev- och telegramväxlade, varför han trodde, att papperna fortfarande befann sig i Norrinders ägo. Slutligen förrådde ingenjören sin vän, som på något sätt förargat honom, och Taczew kastade ögonblickligen in på nytt spår. Han fann sitt villebråd på Boseholm. I ett anfall av sydländsk vänskap slöt han baronen i sin famn och betäckte hela hans kropp med smekningar, därvid konstaterande att han icke bar papperna på sig. Frampå morgonsidan

antog han en chaufförs skepnad och förde baronen och Elly till Malmö.

Där — närmare bestämt på den nya bron utkämpades en häftig men kortvarig batalj, ur vilken Taczew som byte hemförde baronens handväska. Han har visat mig väskan. Den innehöll — Ellys toalettattiralj. Baronen hade synbarligen tagit sina försiktighetsmått. Och Norrinder hade visserligen förrått sanningen men inte hela sanningen. Hela sanningen var nämligen den, att baronen sänt papperna före sig — i korsband — till Köpenhamn.

Detta var således Taczews berättelse, nu kommer min.

Som du vet, tog jag nattåget, samma dag som vi fick underrättelser från Boseholm och kom således till Malmö på morgonen den 1/11.

Jag hade telegrafiskt stämt möte med Bystaholmsgummans detektiv, en förbaskat enfaldig karl men på samma gång spårhund av födsel och ohejdad vana. Han kunde således upplysa mig om, att Elly och ”fästmannen” tagit middagsbåten till Köpenhamn, samt att ”den andre utlänningen” övernattat på Kramer, där han om aftonen syntes vid en splendid och alkoholrik supé. I trots av sistnämnda faktum fann jag vännen Taczew vid yppersta morgonhumör, hojtande av glädje över det kära återseendet. Inte ens det fatala misstaget med väskan kunde fördystra det ludna ansiktet. Han slog sig för sitt bröst och bedyrade, att han som gentleman hade en ofrånkomlig plikt — nämligen den att snarast möjligt återlämna miss Hagens toalettattiralj till dess förtjusande

ägarinna.

Det stämde väl överens med mina planer och vi fick alltså sällskap till Köpenhamn. Från överfarten ingenting att anteckna. Endast det, att lille Sacchéus (du vet, Kaffe-Sacchéus, Musius Scaevola) spankulerade omkring på däck stolt som den lille matador, han är. Varför jag antecknar denna märkliga tilldragelse får du veta längre fram. Tålmod. Debarkering och tullsnökning försiggick utan obehag i trots av Ellys något omotiverade småsaker. På Kongens Nytorv skildes vi åt, sedan Taczew givit mig följande instruktioner.

Kör till hotell N., Vesterbro, tag två rum i eget namn, slå er ned i vestibulen och övervaka alla in- och utgående. Så snart ni upptäckt baronen, så sök att lista ut hans nuvarande namn och numret på hans rum. Sen kan ni fördriva tiden bäst ni gitter till klockan tolv. Då kommer jag.

Och Elly? Jag opponerade starkt. Hur skulle jag få tag på Elly? Mr Taczew flinade guld. Han slog mig på axeln och sade:

— Dåraktige unge man, försök att behärska er. Allvaret först, leken sedan. Miss Hagen har antagligen tagit in på ett pensionat, och ni finner henne inte i dag. Gör som jag säger eller dra så långt vägen räcker.

Jag måste svälja hans oförskämdhet och parera order. Tiden från klockan 11 f.m. till klockan 4,30 e.m. tillbragte jag i hotellets vestibul. Det var några rysliga timmar. Kl. 4,30 gjorde baronen sin entré. Han hade rakat av sig skägget och det var egentligen mest på kläderna jag kände igen honom. Tvärs över hakan har

han ett otäckt ärr, som gör honom nästan oigenkännlig för den, som sett honom med skägg. Jag kröp hastigt ned bakom Politiken men hann uppfatta att han hade en yngre herre i sällskap. Så snart de båda herrarna stigit i hissen begärde jag att få se resandeboken. För rum 103 stod antecknat mr de Guièrs, Paris. Och för rum 104 — ingenjör Norrinder, Stockholm.

Pang.

Något utmattad av sinnesrörelse och lång fasta beslöt jag att äta middag. Just som jag fått desserten träder herr Norrinder in i salen. Ensam. Jag ägnade hela min uppmärksamhet åt frukten, men herr Norrinder var mindre diskret. Han steg rakt fram till mitt bord, presenterade sig och bad om några minuters samtal. Det blev till en dryg halvtimme. Jag tog för givet att baronen sänt honom för att pumpa mig angående Taczew. Hans ärende tycktes emellertid ha varit att lätta ett sjukt samvete. Han talade hela tiden om Hagen, kallade honom sin välgörare och beklagade varmt det tillstånd i vilket han befann sig. De utstående bruna ögonen var fuktiga av tårar och rösten skalv. Karlen var mig uteslutande vidrig, jag hade all möda att behärska mig. Slutligen sade han:

— Amanuensen borde tala med fröken Hagen. Det är olämpligt att hon far till Paris just nu. Jag vet bestämt, att det är olämpligt. Vill ni inte tala med henne?

Visst katten ville jag, eftersom det var enkom därför jag rest till Köpenhamn. Vi begav oss genast till pensionatet, som ligger i närheten av rådhuset. Du kan inte tro, vad Elly har magrat. Hon ser förfärligt trött ut, stackare. Nå, det muntrade ju upp henne en smula att träffa en

gammal bekant. Och när jag erbjöd mig att följa henne till Paris fick hon till och med en smula färg på kinderna. Mitt förslag tycktes däremot inte tilltala herr Norrinder. Han började tala om faran av överraskningar, Hagens svaga hälsotillstånd etc. Elly sade:

— Men doktorn har ju själv lärt mig, hur pappa ska behandlas.

Aha, tänkte jag, doktor. Herr Norrinder är i sanning mångsidig. Han läste synbarligen mina tankar och förklarade att en kemist ofta nog är lika god som en läkare. Åtminstone i Amerika. Han hade endast tillåtit sig att föreskriva ett gammalt beprövat medel mot de svåra abstinenssymtomen vid en avvänjningskur. Elly tog fram en liten ask och förevisade några grågröna piller. Herr Norrinder föreföll orolig. Han tog till och med några steg emot mig som för att återfordra asken. Men då jag helt lugnt stoppade den i fickan, blev han mjuk igen och frågade mycket lent, om jag hade någon orsak att misstro honom. Jag svarade:

— Man kan inte misstro en skurk, herr Norrinder. Uttrycket är olämpligt. Man tror honom — om skurk-streck.

Detta tycks han ha uppfattat som en ren ohövlighet, varför han tämligen hastigt avlägsnade sig. Elly är just inte särskilt nyfiken, jag känner hundratals kvinnor — män också för resten — som är många gånger mera nyfikna än hon. Men det här blev henne för starkt. Jag måste slutligen meddela henne det väsentligaste av herr Norrinders relationer till pappa Hagen. Norrinder hade naturligtvis framställt sig som en varm och tillgiven

beundrare av gubben och dymedelst nästlat sig in hos dottern. Hur djupt avslöjandet tog henne förstod jag inte strax. Hon sa just ingenting, blev endast en nyans blekare. Man kan inte rimligtvis begära, att jag skulle låta "doktor" Norrinder stå kvar på sin piedestal. Hade jag bara kunnat ana följderna.

Klockan sju skildes jag från Elly. Att närmre bestämma angående avresan var omöjligt innan jag talat med Taczew. Jag gick och drev en stund på gatorna, vid notiden återvände jag till mitt rum, la mig fullt påklädd på soffan och somnade. Mellan elva och tolv väcktes jag av Taczew. Jag var något yrvaken och Taczew hade bråttom. Följden blev att jag inte kom att nämna ett ord om Norrinder. Taczew tog min klocka och plånbok och låste in dem i byrån, därpå kastade han över mig en förfärligt flottig, sliten och illaluktande gammal ulster. Då jag av hygieniska skäl vägrade att sätta en urgammal klädståndsmössa på skallen tog han mitt splitternya stop och bucklade till det på det jämmerligaste. Själv var han klädd som en schåare, vilket stämde förträffligt överens med hans figur och ansikte. Däremot vill jag ju gärna tro att undertecknad mera liknade en förklädd prins.

Portiern som fann oss umaadeligt grinaktiga skaffade en droska. Jag hörde Taczew ropa Bröndstraede men intet nummer. Vi steg ur droskan i ett ruskigt gathörn och gick in i en ännu ruskigare gränd. Taczew bevärdigade mig inte med något förtroende, han var ovanligt tyst. Slutligen hamnade vi i en "bevaertningskaelder" den ohyggligaste snuskkrog jag hittills varit med om, sju trappsteg under jorden, mörkgrå av allehanda ångor,

mycket sparsamt upplyst. Kunderna var många och utvalda. Jag antar att flertalet tillbringar sina semestrar på Vridsslöselille eller Randers Tvangsarbejde. Jag säger det inte för att chikanera dem, endast för att ge dig en hum om societetslivet. Taczew blev synbart upplivad och kilade omkring som en storbukig fisk i ett akvarium. Han slöt krogmutter i stora famnen och försvann plötsligt. Det var som om den grå stanken hade slukat honom. Jag kan inte säga att jag mådde vidare bra. Jag visste ju inte, varför Taczew bjudit mig till denna fest och mina knäkamrater började bli närgångna. Ställets Herkules slog mig på axeln och frågade ”höj syv satan” vad jag var ”for et forpucklet seni”. Härpå kunde jag ingenting svara, log fånigt och stånkade. Lyckligtvis återvände Taczew ur krogens innandöme och räddade som vanligt situationen. Han sa att jag var dövstum. Det var visserligen ingen som förstod hans engelska men det var ju i alla fall en förklaring. Så beställde han två omgångar malörbitter åt vännerna och tuborg åt oss. Jag använde min tuborg till att hålla för näsan, det var rätt välgörande.

Men — för att göra en lång sak kort — sen vi suttit där ett par timmars tid, slås dörren upp och tre personer ragla in i salen. Det vill säga de två stödjare den tredje, som tycks vara fullständigt redlös. Han är klädd i en ulster som kan vara tvillingbror till min egen, hattbrättet ligger ner över näsan. Krogmutter tar emot honom och nu är det hans tur att försvinna i dimman. Efter en stund reser sig Taczew och ger mig samtidigt en knuff, som betyder följ. Våra vänner tystna plötsligt och betrakta oss med

avundsamt intresse. Vi lotsa oss fram mellan bänkar och bord och utsträckta ben och komma slutligen in i ett litet lågt halvmörkt rum, krogmutterns privata och ställets verkliga raison-d'être — antar jag. Utmed ena vägen står en säng och på sängen ligger den döddruckne. Vid sängfoten stå hans båda följeslagare och betrakta honom. Taczew säger några ord till dem, därpå går han fram till sängen, knäpper upp ulstern och lyfter av hatten.

— Figurez— vous messieurs et mesdames! C'est monsieur le baron. Lui-meme. Blek och obehaglig att skåda, men elegant som alltid, när ulstern väl avlägsnats.

Taczew för med fingrarna upp hans ögonlock och granskar pupillerna.

— Vaknar strax, säger han till mig och tillfogar godhetsfullt förklarande: Kloroform.

Nå, det är alltså bara fråga om rån med kloroform. För att göra scenen fullt naturtrogen förrättar han en synnerligen noggrann kroppsvisitation. Jag känner mig rätt illa berörd (vi svenskar få ju en sådan veklig uppfostran) fast jag ju ganska väl vet, att det inte är fråga om någon vanlig stöld eller ens om någon stöld alls.

För resten fann han absolut ingenting, hela manövern var misslyckad och Taczew föreföll rent av något dysster. Emellertid fattar han sig snart. Vi lyfta baronen ur sängen och till hälften bära, till hälften leda honom ut i krogen. Här möta våra vänner i sluten trupp. Herkules för ordet. Han fordrar i ett skönt bildspråk att vi ska dela med oss något av rovet. Tydligen har stället sina utpräglade traditioner, krogmutter viskar mig i örat, att det brukas så. Taczew ställer sig något oförstående

och Herkules blir hotfull. Han mumlar någonting om att han i vidrigt fall ser sig nödd att ”senere panserne” (besvära polisen?). Inför sådana argument måste en gentleman falla till föga och jag ser vännen Taczew punga ut med rätt vackra slantar. Herkules föreslår vår skål i en ny omgång malörtbitter och vi släpa vårt offer uppför de sju trappstegen och placera honom i en väntande droska— antagligen densamma som fört honom dit.

Färden blev lång och ingalunda angenäm. Jag ville fortfarande bra gärna veta, vad det skulle bli av den stackars baronen och Taczew ville fortfarande behålla det för sig själv. I stället gav han mig en klar och åskådlig beskrivning på det enklaste sättet att kloroformera en ensam nattvandrare. Det var mycket instruktivt och jag ska en gång i framtiden skriva upp receptet i tant Charlottes receptbok för ”Verkligt goda och beprövade huskurer”. Så småningom blev det emellertid baronen som förde ordet. Som du vet pratar den kloroformsövde en smula smörja vid och strax efter uppvaknandet. Han malde som en kvarn — tyvärr nästan uteslutande om Elly. Vilket förargade Taczew. Och även mig.

Efter en dryg halvtimmes åktur stannade vi — ja, var? Det vet jag inte. Huset var en fullständig kontrast till det vi nyss lämnat, tyst, slutet, förnämt med massiva kopparbeslagna ekportar. Taczew gav signal med portklappen. Två herrar eller betjänter eller vad de kunde vara kom ut och hjälpte oss att forsla in baronen, som började bli alltmera vaken och besvärlig. Vi bar honom uppför en trappa och in i ett stort praktgemak. Mitt i salen stod ett runt bord och kring bordet satt nio eller

tio synnerligen vörtnadsvärda herrar som pratade gallimatias på ett för mig okänt språk. Jag kände endast igen herr Orzyzsko, men på goda grunder trodde jag mig ha den äran att stå inför "agitationsutskottet". Jag spärrade också upp ögonen, men glädjen blev inte lång. Den äldste och mest vörtnadsvärde klappade mig på axeln och sa på god danska:

— Nu maa de se til at de kommer avsted.

Han sköt mig ut genom dörren, i det han älskvärt nog stack en tia i näven på mig. Denna surt förvärvade sedel har jag i ett anfall av ädelmod donerat till staden Köpenhamns fattiga. Jag tillhör ju en lättsinnig nation.

Klockan var halv tre, när jag kom tillbaka till hotellet. Jag kojade ögonblickligen och sov som ett gott barn vid pass en timme. Väcktes av omilda knuffar och fann mig öga mot öga med ett otäckt vidunder. Ett tag trodde jag, att mitt sjuka samvete framkallat denna realistiska bild av maran, men så småningom igenkände jag vännen Taczews väl avrundade former. Han var iförd mörkgrå pyjamas, mörkgrå filtofflor och för resten ingenting — jo, hans huvud täcktes av en mörkgrå bödelshätta. En dyrk och en knippa huvudnycklar upplyste mig om, att han alltjämt vandrade på brottets stig. Mycket riktigt, han hade arbetat som hotellrätta, genomsnokat baronens effekter och funnit — ingenting. Inte ens ett depositionsbevis eller ett postkvitto. Inte minsta spår av de fatala papperna. Jag frågade efter baronen. Taczew svara lakoniskt:

— Dömd.

Det var som tusan. Håren reste sig sakta men säkert på

mitt huvud. Jag skulle således ha medverkat i ett politiskt mord, agerat sbirr åt en hemlig blodsdomsstol. Min fasa var emellertid omotiverad — eller rättare — den var för tidigt väckt. Fnysande av förakt förklarade medborgaren i det fria Honduras att han visserligen yrkat på hängning men att de vördnadsvärda herrarna föredragit att tills vidare hålla mr de Saint-Jean bakom lås och regel.

— Gamla världen, hånlog mr Taczew. Gamla världen passar inte för revolutioner. Inte alls.

Han var fortfarande riktigt i snoktagen, tassade omkring i mitt rum och fingrade på alla mina tillhörigheter. Plötsligt gav han till ett gutturalt aptjut, tog ett skutt fram till min säng.

— Vad är det här?

Han hade funnit den lilla asken med Norrinders patentmedicin. Jag avlade rapport. Den verkade upplivande. Mr Taczew gurglade sin strupe med några hundra all right, verry well, a famous boy indeed. Hans beundran för mr Norrinder var kolossal. Han ryckte till sig mitt stackars täcke och svepte in sig från topp till tå. Och ehuru jag frös rätt bastant var jag likväl glad att slippa ifrån marsynen. Efter några minuters begründande tystnad höll han ungefär följande föreläsning:

— Verry well, sir, man har med orätt beskyllt er nation för bristande affärssinne. På sistone har ni överträffat de flesta andra nationer i detta hänseende. Mr Norrinder t.ex. skulle kunna göra sig i själva Honduras. Look here. Han har sålt dessa papper till gamle Hagen för femtio-tusen, han har sålt dem till baronen för femton. Självt har jag betalt tusen dollars — dollars, sir — för en enkel

liten upplysning. Och efter allt detta vill jag ändå gå ed på, att papperna befinna sig i hans ägo. Han har använt sig av baronens skräck för ligan och förmått honom att tills vidare anförtro papperna åt Norrinder. Allt detta är all right, sir. Men jag fattade inte, varför han dröjde i Köpenhamn. Nu förstår jag. Skönheten, sir, det kvinnliga behaget är en stormakt, som korsar även de skickligaste kalkyler. Apropos, sir, har ni lämnat igen de förtjusande små föremålen? Med tusende ursäkter? Verry well. Låt oss nu undersöka mr Norrinders patentmedicin.

Han försvann in i sitt rum (vi hade en dubblett) och var omtänksam nog att ta med sig mitt täcke, vilket hindrade mig från att somna om. Efter en dryg halvtimme kom han tillbaka, något anständigare klädd gudilov och med ett vätskefyllt provrör i handen.

— Mr Norrinder har inte narrats, sade han. Ett enda piller skulle inom loppet av 2 timmar bota den starkaste morfinist. Han skulle aldrig begära mer morfin, sir, aldrig. Han skulle inte begära någonting annat heller mer än möjligen vatten under den första halvtimmen. Sen skulle han bete sig alldeles som en fördömd nigger som går barfota och får stelkramp. De flesta europeiska läkare skulle säga att han dött i stelkramp. Om gamle Hagen skulle undgå det politiska damoklessvärdet så blev han nog i alla fall inte särdeles långlivad. Obehaglig ställning för en gentleman, skön dotter, präktiga egendomar, svärson stor kemist. Mycket fina kalkyler, sir, men vi måste göra dem ännu finare. Vi måste vara mycket vänliga mot mr Norrinder, mycket. Framför allt måste miss Hagen visa honom hjärtlighet. Så länge han har hopp att vinna

henne, skadar han icke Hagen. Förrän efteråt. Tid, sir, vi måste vinna tid.

Tid, ja. Uppriktigt sagt hade jag inte mycket reda på vad tiden led. När det därför knackade på dörren, trodde jag att det var borstaren och ropade gladeligt stig in. Jag iddes inte ens vända mig mot dörren, men mitt emot mig hade jag en spegel. I denna spegel såg jag visserligen inte den inträdande, jag såg endast Taczew. Jag såg hans feta haka sjunka stötvis och krampaktigt som på en människa i svåraste andnöd. Jag minns att jag hann tänka: Se så där, nu har han fått i sig av den fördömda patentmedicinen. Lyckligtvis var orsaken något mindre ödesdiger. Det var helt enkelt patentmedicinmannen i egen hög person som avlade en ytterst oväntad morgonvisit.

Han var glåmig och sömnig och hela hans hållning vittnade om stor bedrövelse. Han mumlade några ohörbara ursäkter, tog oombedd en stol och satte sig, framåtlutad med hatten dinglande mellan knäna. Taczew sa ingenting, jag sa ingenting, Norrinder tog så småningom till orda — på engelska eller rättare amerikanska — buttert och lågmält:

— Såg att det lyste inne hos herrarna. Tog för givet att ni pratade om mig.

— Varför just om er? smålog nu äntligen Taczew. Vi kunde ju tala om annat. T. ex. om er vän baronen.

— Inte. Eftersom han redan är expedierad.

Hur visste han det? Den unge mannen berättade med älskvärd uppriktighet, att han tagit friskjuts bakpå vår droska, posterat utanför krogen och bevittnat sin stallbroders ingång och utgång. Sedan han givit dessa intres-

santa upplysningar, vände han sig direkt till mig och gav mig en blick, som säkerligen utlovade både stelkramp och annat smått och gott. Rösten var emellertid blid och milt förebrående:

— Ni har gjort mig en stor oförrätt. Ni har utan orsak förolämpat mig i närvaro av en ung dam. Hur vill ni gottgöra det?

Nu glömde jag totalt Taczews föreskrifter. Jag gjorde en lindrig ärmupp kavlande rörelse och erbjöd mig att lämna ögonblicklig satisfaktion. Det tilltalade honom inte. Han vädjade till Taczew, frågade om jag inte borde lämna honom muntlig upprättelse. Till min obeskrivliga förgelse svarade den fördömda apan:

— Han skall göra det, sir. Han skall be er om ursäkt i den unga damens närvaro. Han skall göra det.

Detta blev för mycket för en ättling av Harald Hildetand (stamträdet ännu icke bestyrkt men i mitt tycke mycket acceptabelt). Jag flög upp i min lätt beslöjade adamitiska kostym, grep herr Norrinder i skuldrorna och begynte ett fanatiskt och något hastigt stappande från vägg till vägg. Balkonversationen var som vanligt enstavig fast kraftig och sakrik som det höves män. Norrinder hängav sig helt åt dansen och blundade i ett övermått av njutning. Mr Taczew gjorde intet försök att inskrida, jag tror nästan att han stampade takten. Till sist stoppade jag in min moatje under soffan och kröp själv ned i mina lakan, betydligt värmd och uppiggad. Den medlidsamme Taczew halade nu fram Norrinder, som mest liknade rullen i en väl använd mattborstare. Han snyftade och talade om för oss att hans gamla mor

bodde någonstans i Småland, där hon livnärde sig av att väva mattor. I skrivande stund förstår jag ännu ej vartill denna upplysning skulle tjäna. Men den plågar mig. Varför får du veta längre fram.

Sedan en del formaliteter undanstökats förklarade Taczew i högtidlig och nästan rörd ton, att vi betett oss som fulländade gentlemän. Vi hade förolämpat varandra som gentlemän och vi hade utplånat skymfen genom en regelrätt och högst intressant match. Med ett ord, vi fyllde gentlemannamåttet (måttstocken förvaras antagligen i Honduras). Och nu var stunden kommen att räkna varandra handen. Och du må tro mig eller ej — jag stack verkligen fram labben. För resten är jag nästan glad att jag gjorde det.

Jag var nu så pass uttröttad, att jag lät Taczew helt och hållet taga ledningen. Han föreslog, att vi skulle ”vara tillsammans”. Vi skulle äta middag i Paviljongen och miss Hagen skulle vara vår hedersgäst. Mig ålåg det att skaffa lämpligt förkläde. Jag hade nog lust att opponera, men jag visste ju att Taczew driver sin vilja igenom. Följaktligen gav jag mitt samtycke. Då skedde ett under.

Herr Norrinder, som hela tiden sett rätt schaskig och ledsen ut, skjuter plötsligt upp som en stolt tulipanaros. Kinderna glöda och grodögonen gnistra av ädel tillfredsställelse. Han säger på småländska:

— Om harrarna vill göra så att frökken blir go på mig igen så ska jag nog visa harrarna tjänst för tjänst. Och det mesamma ändå.

Och därmed halar han fram ur sitt innandöme ett tjockt blått konvolut och överränner det med en stolt

gest åt mr Taczew, som givetvis inte förstått ett ord av det småländska storsinnet. Men konvolutet griper han och — begriper. Han krafsar upp det med sina långa naglar och drar fram en bunke papper, som han granskar ett för ett. I nästa ögonblick vilar Norrinder väl insvept i hans långa aparmar. Papperna, de eftersökta och efterlängtrade. Till skänks. Det är nästan för mycken godhet. Något försagd och dessutom tafatt på grund av mitt sänkläge totar jag till en liten bugning. Då sväller åter herr Norrinders själ ut i en småländskt skön fras:

— Jag är av ringa extraktion, amanuensen, och min gamla mor sitter den dag som är och väver trasmattor i Smauland. Jag har fått ta mig fram efter förmåga. Amanuensen, som är bättre mans barn, vet inte vad det vill säga. Men kasta inte sten på den dignande, amanuensen. För hjärtat sitter där det alltid har setat, ja.

— Vad säger han? frågar Taczew oroligt. Och med plötsligt vaknande misstänksamhet frågar han:

— Det existerar väl inte några avskrifter? Bevittnade avskrifter?

Norrinder överflyttar sin patos till amerikanska och säger bedrövad:

— Fråga inte så, sir. Vore jag så falsk att jag tagit bevittnade avskrifter, så vore jag nog också tillräckligt falsk att förneka det.

Ja — vad skulle vi tro?

Så randades den olycksaliga dagen, vars följder i närvarande stund förefalla mig att vara alldeles oöverskådliga. Taczew hade alltjämt ledningen och gav mig sina order. Tyvärr kunde jag icke utföra dem till punkt och

pricka. Först och främst gällde det att varna och förbereda Elly. Till det ändamålet stämde jag möte med henne i Glyptotheket. Olyckan ville att hon på vägen mötte fru Orzysco. Hon har nu alltid varit mycket intagen i Elly (på sin tid även i Ellys far) och gjorde sällskap. Det hade ännu gått an, men vem skulle de stöta ihop med i museet om icke med den lille konstentusiasten Musius Scaevola, hans maka och en halvvuxen bängel till son. Du känner Sacchéus men du har kanske aldrig sett honom i ett museum. Han lär en gång ha vunnit en Liljefors på lotteri och sen dess lever han för konsten. Han har inträngt i dess innersta väsen. Ur en kvadratfot målarfärg öser han skoptals med ord och idéer. Han är beundransvärd och ohyggligt tröttsam. Han finner också behag i unga flickor och särskilt tycks hans lilla hjärta klappa för Elly, som han tror vara målarinna. Någon tête-à-tête mellan mig och Elly kunde det inte bli tal om, helst som min nådiga kusin visade mig mycken onåd. För mig arme återstod endast att traska i det konstälskande parets fotspår, delande mina gracer mellan fruarna Sacchéus och Orzysco. Hade jag inte kvalts av min tyvärr endast alltför väl motiverade oro!

När vi för tredje gången passera vestibulen varsna mina spejande ögon herrar Taczew och Norrinder i färd med att avlämna sina käppar. Min tvekan försvann, jag ”högg” Elly och förde henne in i skuggan av Jeanne d’Arc. Varför skulle jag just välja detta stridbara helgon? Jag tiggde, bad, besvor henne att visa sig älskvärd eller åtminstone hövlig mot Norrinder. Det var naturligtvis omöjligt att i en hast klarlägga den farliga och invecklade

situationen. Jag bad henne därför lita på mitt förstånd och omdömesförmåga. Men jag såg ju på hennes obehagliga ögon att hon inte litade alls. I min nöd förnekade jag mig själv och påstod att jag förtalat Norrinder. Då fällde hon denna logiska och dräpande anmärkning:

— Och du vill ändå, att jag skall lita på dig?

Våra förhandlingar varade väl några minuter. Under tiden hade Taczew hälsat på fru Orzyzsko, som han kände förut och presenterat herr Norrinder och båda hade blivit presenterade för herrskapet Sacchéus. Och nu nalkades Norrinder den heliga och krigiska Jeanne d'Arc. Ödmjukt smilande, tårögd, smygande i sitt eget spår som en räva. Jag gav Elly en liten knuff och viskade ett sista bönfällande:

— Åtminstone hövlig, Elly, åtminstone hövlig.—
Pang.

En rungande örfil ekade i marmorväggarna. En beskäftig vaktmästare ilade fram men betänkte sig på halva vägen och vände. Även Norrinder vände, han gick långsamt och en smula vacklande mot utgången och försvann. Taczew hade fullständigt förlorat koncepterna. Han var grågrön i ansiktet och blängde elakt på Elly. Jag fann det rådligast att ställa mig vid hennes sida. Taczew kom fram till oss och sade lågmält :

— Verry well, miss, nu har ni fällt er fars dödsdom.

Lyckligtvis har lilla Elly alltid varit klen i engelskan. Jag tror inte att hon uppfattade hans ord, men urladdningen, den otäcka tystnaden efteråt och Taczews likfärg gjorde i alla fall ett beklämmande intryck. Vad den övriga församlingen tänkte och trodde vet jag inte. Taczew, som

är alla obehagliga situationers borne herre, kolorerade plötsligt om sig i karmosinrött, frustade ut i ett skallande skratt och höll ett litet lovtal över ”den starka modiga vikingadottern, som i likhet med drottning Kristina kunde föra sina gossar över Bält”. Den historiska bocken framlockade stor vältalighet hos Musius Scaevola och det hela slutade helt gemytligt med att Taczew inviterade till en liten middag på Paviljongen.

— Stackars Norrinder ska vara med, tjöt han, poor boy, en enda blick från förtjusande ögon ska lindra hans sveda.

Jag följde Elly några slag upp och ner i Ströget och mitt i folkträngseln fick jag äntligen tillfälle att tala allvar med henne. Jag berättade så gott som alltsammans. Jag sa henne, att hennes Parisresa nu var alldeles omöjliggjord, men att jag och Taczew skulle se till vad som kunde göras för Hagen. Hon resignerade verkligen och det så hastigt att jag nästan blev förbluffad.

På återvägen mötte vi Taczew, som drog mig avsides och sade:

— Naturligtvis hade han bevittnade avskrifter och har redan postat dem. Vi måste, måste veta adressen. Det blir min sak, men ställ inte till med något oväsen, vad som än inträffar. Never sorry är bästa lösen, kom ihåg det, min gosse

Ja, det var bara det.

Middagen, som skulle avätas i enskilt rum, hade satts till klockan $\frac{1}{4}$ 4, då herrskapet Sacchéus skulle fara med aftonbåten till Malmö. Vi anlände ungefär samtidigt, Elly och jag, herrskapet Sacchéus och fru Orzyzsko (mannen

angavs vara i Stockholm, vilket var uppenbar osanning). Vi kom som vi gick och stod, men värden hade ifört sig frack och ett tjugotal mycket exotiska ordnar, varibland bolivarorden strålade som en sol bland många stjärnor små. Sacchéus var synbart imponerad, men när slutligen unge Norrinder uppenbarade sig med le ruban rouge i knappålet (naturligtvis inte legionens fast Sacchéus trodde så), blev han verkligt ledsen och talade om att han hade både vasen och nordstjärnan.

— Swansk smorggossbor, hojtade Taczew och till den väluppfostrade ganymedens fasa ryckte han till sig akvaviten och fyllde glasen, i det han höjde dem ett efter ett upp mot fönstret. För att se att hålla i — antog jag. Därefter räckte han var och en av herrarna hans glas. När Ganymedes såg detta, blev han bedrövad och avlägsnade sig.

Till en början var stämningen trots Taczews rika ordflöde tämligen tryckt. Stackars Elly hade placerats mellan Saccéus och Norrinder. Den förre var elegisk, den senare butter. Elly gjorde krampaktiga försök ”att med en blick från förtjusande ögon lindra hans sveda”. Men hon ligger inte åt det hållet — d. v. s. när hon inte har lust. Vid soppan drack hon med fru Sacchéus och tackade. Vände sig därpå till mig:

— Kan du tänka dig, Holger, att fru Sacchéus tar mig med till X-stad i kväll. Det ska bli förfärligt roligt att se deras hem. Där ska finnas så många tavlor.

— Ja, jag köper gärna goda tavlor, även om de är dyra, säger Sacchéus och blir för återstoden av middagen sin egen lilla museikatalog. Bra hastig vänskap, tyckte jag,

och bra olikt Elly. Men jag förstår ju, var skon klämmer. Det kan ju inte vara vidare roligt för Elvira Hagen att nu genast återvända till tant Charlotte och kära släkten. Hon har räknat ut att några dagar hos Sacchéus och någon vecka hos Orzyzscos ska ”göra sig”. Hennes fiasco blir mindre eklatant.

Så småningom stiger stämningen och blir slutligen — tack vare Taczew naturligtvis — rätt bullrande. Norrinder ensam är tyst som graven och ungefär lika uppmuntrande att betrakta. Han är påfallande blek. Ibland när Elly vänder sig helt och hållet mot Sacchéus, sneglar Norrinder upp från tallriken och betraktar henne i smyg. Jag tycker att hans ögon börja få en egendomlig glans. Han sitter också så underligt på stolen, glider upp och ned, som om han höll på att förlora jämvikten, och gör rätt vad det är helt omotiverade rörelser med händer och armar. Ibland stånkar eller suckar han djupt. Jag blir en smula orolig och viskar till Taczew, som är min granne:

— Kan han ha druckit för mycket?

Det är nu lille Sacchéus som ensam för ordet och pratar strunt om sitt mecenatskap. Taczew har tystnat, han betraktar Norrinder och följer uppmärksamt alla hans rörelser. Och nu skjuter Norrinder tillbaka sin stol och säger med en på samma gång hård och klanglös röst:

— Ja, min fattiga mor sitter i Smauland och väver trasmattor. Det är nog inte passeligt för mig att sitta till bords med en adlig fröken. Frökens far gav mig en orre, och det gjorde fröken också. För jag är ju bara en tjänare.

Så reser han sig, stödd mot bordskivan.

— Sit down! kommenderar Taczew.

Norrinder kastar en förvirrad blick kring bordet, han tuggar och sluddrar:

— Gentlemen, gentlemen and and ladies — excuse — I am — not — not quite well —

Taczew rusar upp, springer runt bordet, hugger tag i honom under axlarna och leder honom ut ur rummet.

— Ett illamående, säger jag och krystar till ett leende. Men jag känner att blodet stockar sig i hjärtat. Efter några minuter kommer kyparen och hämtar mig. Han för mig två trappor upp in i ett litet rum. Där står Taczew och en främling, en läkare. I en stor stol sitter eller ligger Norrinder. Kroppen är vriden nästan i spiral, huvudet starkt bakåtböjt. Ohyggligast är ansiktet, förvridet till ett elakt och hånfullt löje.

Läkaren säger att det är ett mycket egendomligt fall, särskilt ovanligt vid denna årstid. Det är tetanus. Han anser, att det icke råder något tvivel om diagnosen. Han stryker med fingrarna över den sjukes ansikte och viskar:

— Ikke sant, de ser det for stivkrampe karrakteristiske haanlige smil, risus sardonicus.

Jo, jag ser och jag vänder mig hastigt om. Jag går fram till Taczew och stirrar honom in i ögonen. Han väjer icke för blicken, men han ger heller inga upplysningar. Jo. Han räcker mig ett litet papper. Det är ett vanligt postkvitto på assurerad försändelse, avstämplat samma dag.

Försändelsen har adresserats till

Madame Beatrice de Thierault,
rue de Laborde 5, Paris.

En klocka ringer, det är ambulansen. Vi bära Norrinder utför trapporna. Då vi passera dörren till vårt enskilda rum hör jag Elly skratta, glatt, friskt, flickaktigt som förr i världen. Det är väl lille Sacchéus som släppt fram någon oemotståndligt lustig groda.

Detta om detta, min bror. Kommentarererna får du göra själv. Elly befinner sig alltså för närvarande i X-stad. Hon vet ingenting om Norrinders död. Själv står jag nu i begrepp att fara till Paris för att se om någonting kan göras för pappa Hagen. Det är ju möjligt att madame, "ligger" på papperna och att hon låter tala vid sig. Jag tror att mr Taczew har samma mål och ärende. Men jag har nu på ett ganska kraftigt sätt sagt upp bekantskapen med honom. För resten till hans stora förvåning. I Honduras fäster man sig antagligen inte vid sådana små saker som stelkramp och "risus sardonicus". Men tyvärr har det ju insmugit sig en viss klemighet i den svenska nationen.

Till härnäst alltså.

Din Holger Brate.

P. S. Skulle du vilja göra mig den tjänsten att efterforska Norrinders födelseort? Jag anser att vissa personer ådragit sig vissa skyldigheter gentemot en viss gumma, "som väver trasmattor i Småland".

STRIDEN I POMPEJANSKA VILLAN.

ELLY FLYR FRÅN X-STAD.

Bland södra och mellersta Sveriges städer intar det lilla X-stad en odisputabel rangplats på grund av dess högt uppdrivna moraliska eller kanske snarare antiomoraliska kultur. Så t. ex. har antalet utom äktenskapet födda barn i detta samhälle nedbragts till ett absolut riksminimum av 0,3 barn per år och tusen invånare. Och övriga sedliga förhållanden stå i en jämn och lycklig proportion till detta glädjande faktum, vars orsaker torde vara att finna dels i infödingarnas naturliga blygsamhet, dels i den ringa samfärdseln med större smittobärande orter, dels och icke minst i fru Ottilia Loocrantz' gagnarika verksamhet.

Fru Ottilia Loocrantz, född — ja, födseln gör det samma, den är inte anmärkningsvärd — tillhörde på sin tid i egenskap av hushållerska den kände grossören, vivören och kommendören Loocrantz. En vigsel in articulo mortis gav henne namn och förmögenhet. En frivillig landsflykt från fädernestaden Göteborg till det fridfulla X-stad gav henne rang och värdighet. Ett sammanträffande med H. M. konung Oscar II gav henne verksamhet. Sammanträffandet ägde rum på X-stads redd under synnerligen högtidliga former. Några dussin snygga och välklädda små barn firades ombord på Drott,

viftade med sina små flaggor och sjöng sina små sånger. Fru Loocrantz överlämnade en jättebukett, underdånigt påpekande att dessa barn och denna bukett vore en hyllning från hans majestäts mest moraliska stad. Monarken betraktade buketten, han betraktade barnen, han betraktade slutligen fru Loocrantz själv och med en lätt suck yttrade han:

— Ja, när jag ser er, fru Loocrantz, förstår jag att det måste vara så.

Kort därpå lättade Drott ankar och lämnade X-stads redd för att aldrig mer återvända. Det var tydligt att den åldrige landsfadern blivit fullständigt lugnad beträffande tillståndet i denna lilla del av det vidsträckta riket. Att det var intrycket av fru Loocrantz' gedigna personlighet, som verkade så lugnande, torde väl ock vara oomtvistligt. Med en lätt omredigering av kungsordet, förklarade fru Otilia, att konungen uppmanat henne att vaka över samhället.

Och hon vakade.

Ett par år efter sekelskiftet inträffade en händelse som i någon mån minskade fru Otilias hitintills oinskränkta auktoritet. Kaffemagnaten, engelske vice konsuln Musius Scaevola Sacchéus återbördades till X-stad, som sett honom födas i ett enkelt skolläraryhem och uppfödas bakom diversedisken. På den sandås, där fordom gulröda vildhallon lockat den unge Musius, framtröllade kaffemagnatens guld den numera riksbekanta pompejanska villan, omgav den med en engelsk park, omgärdade parken med ett fornnordiskt staket (drakhuvuden på stolparna) och krönte verket med en kinesisk paviljong,

vars make man icke finner i Europa och troligen inte heller i Kina.

Så mycken härlighet bländade X-stadsbornas ögon och hjärtan. De offrade åt den nye guden. Fru Ottalias moraliska katekes förblev härskande stadsreligion, men en bal hos Sacchéus, en höstkvällspicknick med kulörta lyktor och romerska ljus i den engelska parken, eller tableaux vivants i kinesiska paviljongen (varvid Musius själv plögade framställa Gustav Adolf och Karl XII) ansågs snart nog som rätt tillåtliga kätterier. Fru Otilia gav slutligen efter. Hon behöll för sin räkning de goda sederna men avträdde åt Musius Scaecola de sköna konsterna och den goda smaken. Freden beseglades med stora festligheter: Valda scener ur "Gustav Vasas äventyr i Dalarne" uppfördes. Den dramatiska framställningen skall ha nått sin höjdpunkt i den scen där Sven Elvsons hustru (fru Loocrantz) driver spaden i ryggen på Gustav Vasa (konsul Sacchéus) utropande: — Packa dig iväg o.s.v.

Sedan de båda höga parterna sålunda slutit en öppen och uppriktig fred återstod för fru Otilia endast att hos sin nye vän söka uppdaga sedliga defekter och snedsprång. Det lyckades icke. Konsuln köpte visserligen tavlor och betalade dem ofta nog med flera hundra kronor stycket. Men dessa tavlor framställde vanligen natur, djur, fosterländska motiv och någon gång lätt men dyrbart klädda damer — ingenting direkt anstötligt. Mera komprometterande var utan tvivel det s. k. "romerska badet", en fyrkantig, vattenfylld fördjupning i hallens marmorgolv. Själva namnet, den oskyddade belägen-

heten, de underliga pompejanska väggmålningarna etc. etc. var i och för sig anstötligt. Men att någon, man eller kvinna, skulle ha begagnat sig av det egendomliga badet föreföll dock föga troligt, helst vattnet var smickfullt med guldfiskar, rudor och slemmiga vattenväxter.

Återstod endast konsulns täta Köpenhamns- och Stockholmsresor. De föll väl — rent territoriellt sett — utanför fru Otilias domvärjo och var dessutom svåra att kontrollera. Genom att upprätta och upprätthålla korrespondens med personer i Stockholm, Malmö och Köpenhamn lyckades dock fru Loocrantz att åstadkomma en ganska effektiv bevakning, som i tidens fullbordan skulle visa sig fruktbringande.

Senhösten 1915 anträdde Sacchéus en Köpenhamnsresa, som varade i över åtta dagar. Som ”förkläde” medföljde fru Sacchéus själv jämte makarnas förstfödde, gymnasisten Carl Oscar Gustav Adolf Eugen Sacchéus. Orsaken angavs vara nödvändigheten att låta bortoperera vissa körtlar i gymnasistens svalg — ett i sanning ganska skickligt uttänkt svepskäl.

Efter hand inlöpte emellertid nog så graverande underättelser. En i Malmö bosatt fröken Y. inberättade den högst remarkabla skandal, som några dagar förut exploderat på det fredliga godset Boseholm. Fröken Elvira Hagen, dotter aven ökad libertin, skulle på sagda gods ha eklaterat sin förlovning med en fransk äventyrare. Natten därpå försvann det snygga paret medförande världens bil och en betydande reskassa. (Stulen?)

Några dagar senare anlände ett vykort från gymnasisten till en kamrat i X-stad. Brevbärare Ohlsson, som

samma afton drack kaffe i fru Loocrantz' kök, förevisade kortet, vars framsida återgav bilden av en elefant och dess unge. Fru Loocrantz kunde näppeligen undgå att kasta en blick på texten. Gymnasisten Sacchéus bedyrade, att hans hälsa var den bästa och att han gav katten i operationen, ”för den gör bara ont”. Han ägnade sin tid åt zoologen och kunde dessutom berätta, att han träffat en väldigt stilig flicka, ”som pappa är alldeles tokig i”.

Aha!

Och slag i slag inlöpte nu oerhörda berättelser. ”Extrabladet” i korsband förmälde i en rödstruken notis, att den kände svenske affärsmannen konsul Sacchéus givit middag för några vänner, varvid det sorgliga inträffat att en av gästerna plötsligt insjuknat och avlidit efter en halv timmes svåra plågor. Bland gästerna märktes den svenska hovdamen (?) grevinnan (?) Elvira Hagen, som ”for tiden vistes her i byen. Efter sigende vil grevinde Hagen ingaa i ægteskab med den franske marquis Honoré de Saint-Jean.”

Alldeles utmärkt — en karl som dör vid middagsbordet och en grevinna (alltså en gift person) som vill gifta sig med en markis. Lägg därtill en stulen bil och en antagligen stulen reskassa.

Fru Loocrantz sammankallade Stora Rådet.

Dokumentet framlades och diskuterades. Under det att damerna drack sitt kaffe i salongen begav det sig, att brevbärare Ohlsson sörplade sitt i köket. Även denna gång medförde han ett vykort från unge Sacchéus, och även denna gång kunde fru Loocrantz näppeligen undgå

att kasta en blick på texten. Hennes förvåning kunde endast överträffas av hennes harm. Unge Sacchéus meddelade lakoniskt, att han själv, farsan och morsan skulle återvända till X-stad om torsdag i sällskap med den där "våldigt stiliga jäntan och en till, som heter så konstigt".

Därmed hade Musius Scaevola helt enkelt på ett kränkande sätt brutit fred och fördrag. De goda sederna i X-stad, som till evig tid överlämnats i fru Ottilias vård, hotades även ödeläggande invasion.

Fru Loocrantz sammankallade Hemliga Utskottet. Förhandlingarna försiggick inom stängda dörrar i den ottilianska sängkammaren. När Utskottet efter en dryg timmes arbete åter utträdde till Stora Rådet, var riktlinjerna för den kommande kampanjen redan uppgjorda. Fru Ottilia framlade en proposition som genast och enhälligt antogs. Man beslöt att på stående fot stifta en förening för fattiga barns bespisning och beklädnad under den stundande julhelgen. Åtgärden kan synas den utomstående oförklarlig. Men det torde vara ett kriterium på varje rätt igångsatt offensiv, att den i förstone synes den utomstående oförklarlig och meningslös. Resultatet skall i sinom tid giva förklaring till fyllest.

Närmaste resultatet blev att fru Sacchéus redan dagen efter sin hemkomst fick mottaga besök av Hemliga Utskottet. I en vänligt men bestämt hållen not uppmanades hon att biträda Stora Rådets beslut samt att två dagar i veckan upplåta sin bostad åt den nybildade föreningen. Efter en kort rådplägning med Musius Scaevola gick fru Sacchéus in på samtliga fordringar dock med reservation

för verkliga force-majeure-hinder, storstädning o.d. Uppmuntrad av framgången blev Utskottet alltmera pockande och krävde, att den pompejanska villans gäster, fru Orzyzsko och fröken Hagen, också skulle delta i arbetet. Även detta bifölls.

Genom denna lyckliga överrumpling var slaget mer än till hälften vunnet. Den pompejanska villan, dess mäktiga park och starka fornnordiska staket skulle ha erbjudit fienden ett ypperligt skydd. Dess ställning måste nu i längden bli ohållbar.

Omedelbart därefter togs de förberedande arbetena för själva offensiven sin början. Fru Ottilia försummade intet tillfälle att själv eller genom utsända spejare rekognoscera fiendens terräng. De yngsta damerna gjorde patrulltjänst och genomkorsade parken i alla riktningar och på så gott som alla dygnets timmar. Musius Scaevola och hans gäster gick aldrig säkra för överrumpling.

Detta tillvägagångssätt hade emellertid sina nackdelar. Det ständiga osäkerhetstillståndet förlamade visserligen fiendens rörelser men förhindrade den också att visa sina verkliga avsikter. Fru Ottilia insåg, att taktiken i viss mån måste omläggas. Hon beslöt att insöva fienden i ro. De täta rekognosceringarna inhiberades. Åt fru Sacchéus erbjöds en frist av minst åtta dagar i och för julstädning.

Fristen utnyttjades av fru Ottilia med sedvanlig energi. Korrespondensen med Stockholm och Malmö blev livlig och medförde kompletterande upplysningar om fröken Hagen och en fullständig levnadsbeskrivning över fru Orzyzsko. Den senare hade i sin första ungdom offentli-

gen uppträtt som konsertsångerska, gift sig med en rysk officer, skilts och ingått nytt äktenskap med en polsk adelsman. Dessa huvuddata torde vara mustiga nog, varför detaljerna här utelämnas. Beträffande fröken Hagen intet nytt av vikt. Hennes brevväxling var emellertid under de åtta dagarna fullt tillräckligt komprometterande. Ett brev från Paris (!), fyra från Köpenhamn och sex från Stockholm. Paris- och Köpenhamnsbrevnen hade otvivelaktigt manliga avsändare. Stockholmsbrevnen, på kuvertspetsen försedda med en grevlig krona och initialerna C. L., måste tyvärr anses härröra från en kvinna. Det sjätte erbjöd på kuvertets baksida ett p.s. så lydande:

”Kommer du inte hem om söndag, så kommer jag själv och hämtar dig, din dumma höna.”

En förtvivlad anförfant, som ville återföra den vilsegångna på rätt väg? Fru Loocrantz insåg, att hon icke hade någon tid att förlora. De yngre rekryterna i den ottilianska falangen visade redan en oroande vänskap för fienden. Det gick så långt att man efter råd och lägenhet kopierade Elvira Hagens koaffyr och klädsel. Några dagar till och den goda smakens trupper skulle säkerligen tränga in på de goda sedernas domäner. Striden organiserades. Lördagen bestämdes till batalldag. Klockan 11 f.m. inryckte fru Ottilia i spetsen för sina segervana trupper på fiendens område. Hennes arme utgjordes av åtta äldre handfasta damer, tio medelålders, pålitliga men något ljumma och otränade samt slutligen ett dussin rekryter, löst sammanrafsat folk med en ännu så länge betänkligt bristfällig disciplin. Pompejanska villan besattes. Musius Scaevola drog sig i ilmarscher tillbaka till

kinesiska paviljongen och förblev under hela drabbningen i överksamhet. Fienden utgjordes sålunda endast av fruarna Sacchéus och Orzyzsco samt fröken Hagen. Av dessa var fru Sacchéus redan på förhand utmattad (av storstädningen) och fröken Hagen illa utrustad och oförberedd. Allvarligt motstånd var endast att vänta från fru Orzyzsco. Mot denna punkt riktades elden, till en början ganska försiktigt och mest i avsikt att locka fienden ur hans ställningar. Fru Loocrantz dirigerade. Talet fördes in på sångare och sångerskor. De åtta i kör, lämpligt understödda av de tio, uttryckte sin förvåning över att man i våra dagar behandlar dylika personer med nästan överdriven aktning. Förr i tiden fanns det hovmarskalkar, hovintendenter och hovkamrerare. Nu finns det också hovsångare —

— Ja, inföll här fru Ottilia, i min ungdom behandlades dylika människor på ett helt annat sätt. Jag minns från slutet av åttioalet en fröken Hoffmeyer som uppträdde offentligt i Göteborg —

Nu inträffade något oväntat. Fru Orzyzsco rodnade, som beräknat var, men denna rodnad lyste alltför tydligt av en mild glädje. Hon sade:

— Det var ju jag, fru Loocrantz. Nej, tänk att ni kan minnas mig. Så roligt! Jag trodde verkligen att min sång var alldeles glömd —

Denna parad ansågs vara utomordentligt skicklig. En lätt hosta signalerade: eld upphör! Fru Loocrantz omformerade skyndsamt sina linjer och satte in elden från annat håll. Nu spelade det grövre artilleriet. Projektilerna var uttalanden i äktenskapsfrågan, enkannerligen

skilsmässoinstitutet. Elden fortgick utan avbrott i trekvarts timme. Fienden svarade helt lamt. Fru Loocrantz' mod växte. Ett nytt lätt hostanfall angav, att man borde försöka en stormning. Under den kortvariga tystnad som nu uppstod hördes nålars och trådarars rassel med hemsk tydlighet. Fru Sacchéus såg på sin klocka minst tolv gånger i kvarten. Varför kom inte Musius Scaevola?

— Lilla fröken Hagen, intonerade Ottilia, ser så drömmande ut. Har kanske haft brev från sin fästman?

Elvira Hagen lyfte ögonlocken för en stor, förvånad blick.

— Jag? Jag är inte förlovad.

En omärklig signal och stormningen började. Kolonn efter kolonn fördes fram mot fiendens ställningar.

Vem hade inte hört talas om Elvira Hagens förlovnings? *Vem* kände inte till de egendomliga — hm — romantiska omständigheterna? *Vem* visste inte, att hennes fästman var en förrymd fransk markis? *Vem* hade inte hört talas om den underliga middagen i Köpenhamn? o.s.v. o.s.v. o.s.v.

Redan efter de första tio minuterna gav fru Sacchéus tappt. Hon lämnade pompejanska villan och begav sig i ordnad flykt till kinesiska paviljongen och Musius Scaevola. Fru Orzyzsko gjorde några förtvivlade ansatser att hålla stånd men drevs från ställning till ställning. Elvira Hagen gjorde icke ens ett försök att motstå anloppet. Med en triumferande trumvirvel tillkännagav fru Ottilia sin och de sinas och de goda sedernas seger.

— Se det är så tråkigt att höra sådant om sina vänners vänner, ser lilla fröken Hagen. Man får allt lov att vara

lite försiktig, se. För människor är så elaka. Allting tyds till det värsta. Och ger man själv den minsta lilla anledning, så blir det aldrig slut på förtal och elakheter.

Fru Orzyzsco svarade med en lätt suck:

— När jag hör er, fru Loocrantz, förstår jag att det måste vara så.

Besynnerligt! Kände den perfida damen till de ryktbara ord, som yttrats på X-stads redd? Eller var sammanträffandet ett verk av slumpen, av situationen? Segerns sötma förbittrades och dess verkningar förtogs i icke ringa grad. Förvirrad av den lömska stöten blåste fru Ottilia till reträtt och lämnade den pompejanska villan utan att hava utdelat det slutliga dödshugget. Fru Sacchéus' starkt inflammerade ögon och Musius Scaevolans tvära och trumpna avskedshälsning angav emellertid tydligt nog, att segern var hennes och att den goda smakens fäste icke skulle kunna motstå en förnyad stormning.

På grund av vissa taktiska skäl uppsköts denna andra stormning till nästkommande onsdag. Ny ammunition måste tillverkas, nya rekognosceringar utföras. Fru Ottilias fordringar hade vuxit. Det var icke längre frågan om att fördriva de båda misstänkta damerna från X-stad, det gällde att rikta ett dråpslag mot huset Sacchéus' anseende och att återupprätta den ottilianska hegemonien såväl över smak som seder. Ett stort mål krävande stora ansträngningar.

Söndagen medförde en händelse, som i hög grad skulle befordra fru Ottilias offensiv. Frammot aftonen inlöpte i hamnen engelska lastångaren Colombine av Hull, ett fartyg om tvåtusen ton. Händelsen var i och för

sig uppseendeväckande och blev det ännu mer genom därmed förknippade omständigheter. Ångaren hade tvi-ngats av tyska örlogsmän att anlöpa X-stad. Någon annan anledning var knappast tänkbar. Skarpsynta och med kikare utrustade personer påstod sig tydligt urskilja två mörkgrå rovfåglar, kryssande av och an vid synranden. Colombine skulle bli en långvarig gäst, kanske rent av tvingas att lägga upp. Befälhavaren, kapten Jenner, avlade visit hos engelske konsuln, varvid han meddelade att Colombine närmast kom från Köpenhamn destinerad till engelsk hamn. Allting klart för resten, endast att de där mörkgrå rovfåglarna vid horisonten verkade en smula förlamande.

Den sorglösa hopen i X-stad framvisade alla tecken på den vid dylika tillfällen vanliga, lättsinniga nyfikenheten. De öde kajerna befolkades, och vid trappan, där skeppsjollen lade till, bildade man häck. Konsul Sacchéus, som vid flera tillfällen besökte fartyget, betraktades med vördsam avund. Fru Loocrantz ensam ställde sig icke i led med det nyfikna slöddret. Men hon vakade. Och hennes vaksamhet inriktades målmedvetet på kapten Jenner.

För den ytlige betraktaren erbjöd han ingenting anmärkningsvärt. Ljushårig, väderbiten, mager, sävlig, såg han ut ungefär som vilken engelsk kofferdist som helst. Hans täta besök hos engelske vice konsuln var likaledes föga anmärkningsvärda. Fru Loocrantz' skarpblick såg emellertid djupare. Denne engelsman hade en dolsk uppsyn. Hans ögon var skygga och tycktes vilja dölja en hemlighet. Vari bestod denna hemlighet? Det visste

icke fru Loocrantz, det kunde hon icke veta. Men hon kunde ha sina aningar. Och av dessa aningar smidde hon kastvapen, som vid nästa drabbning skulle susa genom luften.

Vissa omständigheter bekräftade och kompletterade hennes aningar. Kapten Jenner besökte dagligen pompejanska villan, men av allt att döma gällde hans besök mindre konsuln själv än fastmer hans båda kvinnliga gäster. Det solida fornnordiska staketet hade dock sina revor och man kunde ibland få se kapten Jenner med de båda damerna på var sin sida spatsera fram och tillbaka mellan villan och paviljongen. Samtalet var ytterst livligt men fördes tyvärr på engelska. Att kaptenen särskilt vände sig till fröken Hagen med enträgna uppmaningar var likväl tydligt.

Och nya fakta kommo i dagen. Kapten Jenner nöjde sig icke med att muntligen uppmana fröken Hagen till — till något, han försökte även skriftligen påverka henne och mottog likaledes skriftliga svar. En försiktig utfrågning av gymnasisten Carl Oscar Gustav Adolf Eugen Sacchéus gav vid handen att dessa skriftliga underhandlingar försiggick på franska språket.

Tisdag förmiddag sammankallade fru Loocrantz Hemliga Utskottet dels för att meddela sina iakttagelser och aningar, dels för att uppgöra riktlinjerna för morgondagens drabbning. Hon mötte sina kumpaner med en triumfators leende, som dock något bleknade inför en oroande nyhet. Besättningen i pompejanska villan hade mottagit en högst betydande förstärkning. Fru Loocrantz hade haft sin uppmärksamhet riktad ut mot

sjön, förstärkningen hade kommit landvägen, närmare bestämt med nattåget från Stockholm. Beskrivningen var icke lugnande. En dam i sextioårsåldern med högst respektingivande yttre. En urmodig kapott på huvudet, en dito rundskuren kappa, guldbågade brillor och ett jättelikt bomullsparaply som fördes med ovanligt säker hand. Vidare — samma dam hade trots nattresans strapatser en knapp timme efter sin ankomst gjort en rond i alla stadens större affärer. Hon hade med storartad energi tagit respektive varulager i noggrant skärskådande, annoterat priserna, prutat i det oändliga och slutligen avlägsnat sig kraftigt uttalande sitt missnöje. Slutligen hade hon stannat mitt på Stora torget, beskrivit en vid ring med bomullsparaplyet och hotfullt utbrustit:

— Usch en sån håla!

Den fruktansvärda damen angavs vara en nära anförvant till fröken Hagen och titulerades grevinna.

Fru Otilia medgav att underrättelserna var oroande men hon hoppades på sin rättvisa sak och på sina vapens slutliga seger. Planen för morgondagens strid utarbetades i detalj och nödiga order utdelades. Man får antaga att denna strategiska plan var lika väl och genialiskt genomtänkt som föregående och att dess verkan skulle ha blivit ödeläggande, om den fått upprullas.

Men det fick den inte.

Till en början gick dock allt efter beräkning. De båda fientliga härarna uppställdes på ömse sidor om det ”romerska badet”, vars glänsande guldfiskar och livligt sprittande rudor bildade en egendomlig kontrast mot den allvarstunga stämningen. Nålarna påträddes under

tystnad och de lyckliga små fattiga barnens kläder rasslade under nervösa fingrar.

Musius Scaevola anförde själv sina trupper. Mer än oviss om utgången av ett regelrätt fältslag sökte han använda sig av en krigslist. Vägande i den magra handen Laurins konsthistoria erbjöd han sig att underlätta arbetet och förströ damerna med högläsning. Man kunde icke med bibehållen ära förkasta anbudet, men redan efter de första sidorna blev de illa dolda gäspningarna så demonstrativa, att Musius Scaevola måste uppgiva försöket. Och åter inträdde en dov tystnad.

Fru Ottilia granskade i smyg den nyanlända förstärkningen och med harm och bedrövelse kände hon sitt mod sjunka för varje minut. Grevinnan Charlotte L— var i sanning en fruktansvärd motståndare. Hennes ögon, som på ett egendomligt sätt förstordes av glasen, glödde med denna hypnotiserande blå gröna glans, som man kan iakttaga i ögonen hos kämpande tuppar. De kraftiga fylliga händerna, som med raska grepp slet trådar och vek fållar, ingav en ovillkorlig respekt. Och nästan hemskt fascinerande verkade de sju guldgula tänder (fyra i överkäken, tre i underkäken), som blotades, när denna egendomliga varelse då och då utstötte — icke en suck, nej, en besynnerlig eggande grymtning. Den vårtbeprydda hakan var dessutom i ständig rörelse, och fru Ottilia anade en fruktansvärd tunga som törhända redan spetsade sina projektiler.

Under den första halvtimmen kvittrade Musius Scaevola ensam sin lilla sång om vackra tavlor och goda böcker. Ingen avbröt och ingen hörde på. Stämningen

växte mot det ohyggliga. De åtta handfasta betraktade än sin anförare än varandra. De tio pålitliga och dussinet sammanrafsade bidade med undran den lätta hosta, som skulle giva signal till anfall. Men fru Loocrantz fann ingen anledning att hosta. Hon böjde sig fram till sin generaladjutant och viskade i hennes öra:

— Ulrika, vi väntar. Vi väntar till en annan gång.

Parollen spreds hastigt genom lederna. Vi väntar till en annan gång! Överallt väckte den bestörtning, Endast de yngsta rekryterna drog en suck av lättnad och började ett oskyldigt, små fnissande samtal. Det gamla gardet ville i elden. Med eller utan sin anförare. Några minuter till och fru Ottilia hade stått inför ett öppet myteri.

Då förändrades med ens situationen. Kapten Jenner inträdde. Han kastade en blygt sökande blick över församlingen, en blick som slutligen fastnade och envist dröjde hos Elvira Hagen. Den olyckliga flickan gjorde ett krampaktigt försök att verka ogenerad. En ohyggligt stark rodnad gled obevekligt fram över kinderna och stannade först vid hårfästet. Ögonen tårades. Armar och händer förlamades. Fingerborgen föll mot stengolvet med ett elakt klirrande ljud.

Detta ljud bröt förtrollningen. Fru Ottilia rätade på ryggen, spände ut bröstkorgen och hostade lätt.

— Fröken Hagen, ni mår bestämt inte bra?

Gamla gardet avfyrade spridda salvor, helt lamt dock, ty vad som hände i fiendeläget var i och för sig av så märklig och ödeläggande art, att man kunde unna sig några ögonblicks frist. Kapten Jenner vaggade med osäkra steg fram mellan symaskiner och klädkorgar,

stannade framför Elvira och överlämnade en biljett. Den bröts — bröts i närvaro av fienden — genomögnades och besvarades med en tydligt jakande nick. Fru Orzyzsco, som vid kaptenens inträde gjort en hastig avvärjande rörelse, sjönk nu ihop på sin stol, en bild av förskräckelse. Fru Sacchéus ögon inflammerades, hennes läppar darrade. Blott Musius Scaevola visade prov på sinnesnärvaro. Med några hastigt improviserade fraser bjöd han engelsmannen välkommen och förde honom lika hastigt bort från valplatsen.

Slaget började, mera förbittrat än förra gången men tyvärr icke med samma disciplin. Några allmänna betraktelser över utländska äventyrare visade sig skjuta över målet. En varning till unga flickor i allmänhet och de närvarande isynnerhet hade större effekt. Fienden svarade, tills vidare dock endast fru Orzyzsco och hennes svaga stämma överröstades. De yngre rekryterna uppträdde bullersamt, opassande skratt hördes här och var. Det såg ett ögonblick ut som om situationen skulle upplösas i ett förvirrat allegro.

Fru Loocrantz hostade.

Disciplinen kuvade självsvåldet. Det blev tyst. Det blev mycket tyst. Fru Loocrantz gav sig god tid. Hon visste vad hon hade att säga, hon hade samlat rikligt med ammunition och hon förstod att använda den. En sekund slöt hon ögonen, läpparna stelnade i ett litet syrligt leende. För sin själs ögon såg hon en fullständigt krossad flicka, och en pompejansk villa träffad av eld och svavel som en gång förr under den straffande Vesuv, som en gång förr Sodom och Gomorra.

Denna för tidigt njutna triumf blev ödesdiger.

Slaget hann måttas, det hann aldrig falla. Ännu blundande hörde fru Ottilia en röst, som fyllde hennes sinne med oförklarlig bävan.

Rösten sade:

— Hur är det hon heter, den där snälla lilla människan? Jag vet inte om jag uppfattade namnet. Var det Loocrantz?

Tystnad.

Och rösten fortsätter.

— Loocrantz? Loocrantz? Elly lilla, minns du den där lille tjocke gubben på Baldersnäs? Nej, det kan du inte minnas. Han hette Loocrantz, Janne Loocrantz vill jag minnas. Det var en sicken en, det. En riktig gammal filfras för att begagna ett mildt uttryck.

Fru Ottilia är bedövd. Men denna barmhärtiga känslöshet varar endast några få sekunder. Starka fnissningar väcka henne. Vem skrattar? Vilka? Hennes egna legioner! De sammanrafsade först och främst men även de pålitliga, även de i många duster beprövade. Säger hon icke nu fältherreordet, är hennes makt oåterkalleligen förbi.

Hon säger:

— Jag får påpeka för grevinnan att grosshandlaren och kommandören Jean Loocrantz var min man.

Stackars Napoleon vid Waterloo, stackars Ottilia!

Den obevekliga fortsätter:

— Nej, lilla snälla människa, det måste vara ett misstag. Janne Loocrantz var en gammal rummelkurre som levde på förtrolig fot med sin hushållerska. Hon hette

för resten Ottilia. Vad är det Elly säger? Va? Å, herre gud — inte visste jag det. Min bästa, jag ber er vara övertygad — Jaså, det blev giftermål till slut? Nå, det gläder mig, det gläder mig. Jag gratulerar, min snälla vän. När slutet är gott är allting gott.

Från och med detta ögonblick svepa vi kring fru Ottilia Loocrantz en slöja av tystnad. Hennes tankar, hennes känslor må lämnas i ro. Det är lika taktlöst som oangenämt att med lupen i hand förfölja smärtan.

Vi vända i stället vår uppmärksamhet till de händelser, som inom loppet av några få timmar avlöste varandra. De är så till vida märkliga som de ännu en gång bekräfta det gamla salomoniska visdomsordet: ”Prisa ej dagen” etc. etc.

Ty vem var i denna stund lyckligare än fru Sacchéus, än Musius Scaevola, än grevinnan Charlotte? Den pompejanska villans härskare såg sin fiende tillintetgjord, såg sig själv som obestridd herre icke blott över den goda smaken utan även över de goda sederna i X-stad. Och hans ära och hans makt delades av makan. Grevinnan Charlotte slutligen såg ännu en gång beviset på sin tungas skärpa och sina snarfyndiga tankars styrka. För en gammal condottier är segern, segerns lön.

Vem skulle inom loppet av några timmar byta seger i nederlag?

Elvira Hagen.

Med vilka lömska planer umgicks hon? Vilket svart förräderi doldes bakom denna vita panna? Vilket infernaliskt fuffens grodde och spirade under detta ganska vackra hår?

Det är det vi få se.

Vi ha redan förut — i likhet med fru Loocrantz — anmärkt den besynnerliga omständigheten, att kaptenen på Colombine sökt, samtalat med och även framlämnat brev till Elvira Hagen och hennes förtrogna väninna, fru Orzysco. Samme kapten Jenner ha vi sett göra sitt inträde bland damerna i föreningen Fattiga Barns Beklädnad och vi ha sett honom hastigt nog utföras av Musius Scaevola.

Vi få nu se honom som älskvärd värd på en liten avskedsfest ombord på Colombine. De hotande mörkgrå rovfåglarna ha under det sista dygnet varit osynliga. En lätt dimma vilar över vattnet, allting tyckes gynna ett djärvt flyktförsök. Men kapten Jenner vill icke lätta ankar förrän han på ett passande sätt gengäldat herrskapet Sacchéus' gästfrihet. Skeppsjollar och stadens roddbåtar föra pompejanska villans invånare och fru Loocrantz' avfallna legioner ut till Colombine. Ångaren äntras med skämtsamt besvär.

Festen skiljer sig icke i väsentlig mån från andra dylika. Lyktor speglas trolskt i vattnet, matroserna leka, en dragharmonika spelar, gästerna dansa med matroserna och med varandra.

Förfriskningar. Man knapar för kuriosums skull på torra skeppsskorpor och finner dem förtjusande. Ett ypperligt Ceylonte kringbjudes. Grevinnan Charlotte frågar efter priset och mottager som gåva ett helt litet paket av den ljuvliga varan.

Stackars människa! Så höljd av lycka, så nära olyckan.

Musius Scaevola dansar med Elvira Hagen och säger henne sådana artigheter, som endast sedernas och smakens beskyddare har rätt att säga. De avfallna legionerna fnissa fritt och friskt och öppet. Från det mörka fönstret i ett av X-stads förnämsta hus riktas en kikare mot den glimmande lustbåten. En ensam kvinna gråter.

Men avskedets timme slår, Colombine har redan ångan uppe och spritter och skälver av otålighet. Kapten Jenner skakar hand, matroserna följa exemplet. Jollar och roddbåtar bemannas, återtåget försiggår under skrott och många skämtsamma missöden. Årorna plaska. Plötsligt skär en ängslig stämma genom mörkret.

— Elly, jag har glömt mitt paraply. För guds skull ta med dig mitt paraply.

Det är grevinnan Charlotte. Elly ropar tillbaka, lugnande. Hon letar reda på den väldiga tingesten och överlämnar den åt Sacchéus. Musius Scaevola, Elvira Hagen och fru Orzysco är de sista gästerna. Musius skyldrar redan vid trappan med grevinnans paraply. Artigt och på samma gång med ett heroiskt tonfall, som leder tanken till stora sjöolyckor, ropar han:

— Damerna först. Kapten och jag sista man på däck.

Då lägger kaptenen sin långa arm kring hans lilla person och lyfter honom över relingen. Han sparkar och sprattlar och befinner sig plötsligt i roddbåten. Under färden mumlar han gång på gång:

— Damerna då? Damerna då?

Från det mörka vattnet plockas festdeltagarna en efter en upp på kajen. Skeppsjollarna återvända. Grevinnan Charlotte frågar efter sitt paraply och får det i handen.

Hon frågar efter Elly. Och fru Orzyzsco? Man spejar ut i natten. De glimrande skeppslyktorna ha redan slocknat. Elly då? Fru Orzyzsco? Man ropar.

En matt signal ger svar. Långt, långt borta — och nu allt längre bort — allt längre bort hörs propellerns slag i vattnet.

Och man ser ingenting.

Nu som tillförne avstå vi från att skildra dessa alltför smärtande känslor och tankar. Ett är säkert — dessa människor ha intet att vänta av morgondagen, ingen seger, ingen triumf. Fru Ottilia är hämnad.

Tungt stödd mot sitt kraftiga paraply och mot Musius Scaevolae skälvande arm vandrar grevinnan Charlotte upp mot pompejanska villans höjder.

— — —

Och vad sker ombord på den förrädiska ångaren? Skrattar man åt sitt lyckade skämt? Hånar man de be-
dragna? Nej.

Ljusen från X-stad försvinna i natten, Elvira Hagen och fru Orzyzsco stå sida vid sida, stödda mot relingen. De ha inte den ringaste lust att skratta.

Kapten Jenner kommer fram till dem och säger:

— Försåvitt det blir mig möjligt, miss Hagen, skall jag laga att ni kommer välbehållen fram till er far. Men löftet är villkorligt. Ni får å er sida vara så god och rätta er efter mina föreskrifter.

Elvira Hagen böjer samtyckande på huvudet.

Kapten fortsätter:

— Gott. Vill ni nu träffa er fars ombud? Han befinner sig i min kajuta.

Kaptenen går före, de båda damerna följa. Alla ljus är släckta. Endast i kaptenens hytt brinner en matt, blå låga.

I halvskymningen urskiljer Elvira Hagen en lång mörk gestalt. Han närmar sig långsamt och står nu så att ljuset faller över ansiktet. Hon vet inte vem det är. Hennes blick fastnar vid ett otäckt ärr, som går från underläppen tvärs över hakan.

När främlingen talar, spritter hon till. Han säger:

— Jag fruktar, att ni inte känner igen mig. Très désolé, mademoiselle. Jag har den äran att vara eder trolovade, Honoré de Saint-Jean.

DET MADRASSERADE RUMMET.

Brev från Holger Brate.

Hôtel d'Osborne den 2/12

Käre Derrel!

Ja, här sitter jag och kan icke annat. Jag måste öppet bekänna att de sista fjorton dagarnas ansträngningar icke bragt mig en tum närmre målet. Som du ser, har jag flyttat mina penater från Hôtel de Londres till det här lilla nästet, som ligger vid en bakgata i närheten av rue de Rivoli. Dels är det billigare, dels hoppas jag här kunna undgå mr Taczews påträngande vänskap.

Jag hade den oturen att stöta samman med honom på square Laborde. Mina sympatiska egenskaper tycks fortfarande utöva en kolossal dragningskraft på mannen. Likt två av Ödet och Arrhenius för varandra utvalda nebulosor störtade vi samman och virvlade runt i en vild och hjärtlig omfamning. Oförsiktigt nog röjde jag min adress, vilket hade till omedelbar följd, att jag fick Taczew till närmsta granne på Londres och under två dygn hade jag icke frid varken natt eller dag. Han vill, att vi ska "arbeta tillsammans", som herrar tjuvar bruka uttrycka sig. Men jag har fått nog av hans metoder. Dessutom är hans affär en politisk affär, under det att min lyckligtvis är helt privat — att rädda Hagen. Taczew får återskaffa Norrinders papper bäst han kan

och gitter. Det ska tusan låta sig inblandas i en så farlig sak. Han påstår emellertid att jag inom kort kommer att tigga honom om hjälp.

Tja — osvuret är bäst. Jag har nu skrivit fyra brev till madame Thierault, verkliga billets-doux, passionerade, glödande. Jag har erbjudit tio år av mitt unga liv för tio minuter i hennes bedårande sällskap. Intet svar. Hôtel Thieraults port torde förbli obevekligt stängd — försåvitt det beror av madame. Lyckligtvis tycks jag ha gjort ett rätt gynnsamt intryck på monsieur le concierge. Det är en konstig kurre, portvakten, inte lik någon av mina bekanta. Han öppnar porten med en inbjudande gest, men knappt har man satt foten på tröskeln, förrän han kastar hela sin välfödda kropp på porten och slår den i lås. Han har krossat min hatt och givit mig en bula i pannan. Men i går slapp jag äntligen in. Jag satte axeln mot dörren och stack samtidigt in högra handen, vilket säkert hade varit mycket riskabelt, om icke handen samtidigt framvisat ett gyllene tjugufrancsstycke. Prövades och godtogs. Mr le concierge släppte alltså in mig i vestibulen och började förhöret.

— Vill ni träffa madame? Hon är ute.

— Jag väntar.

— På gatan, s'il vous plait.

— Det tillåter inte min hälsa. Är mr Hagen hemma?

— Känner ingen Hagen. Vad är ni för landsman?

— Amerikan. Hur länge har ni haft den här platsen?

— En vecka. Jaså, ni är amerikan? Kan ni säga S:t Augustin?

Jag anropade helgonet med som jag vill hoppas

oklanderlig prononciation. Gubben hånlog.

— Ni är inte amerikan, ni är ryss. Gå er väg.

— Vad nu, monsieur, ni älskar inte edra allierade?

— Jag älskar den stora ryska nationen, men jag ger ryssarna tusan. För resten är ni en skurk, som uppger falsk nationalitet. Ni är säkert en fördömd boche, som ramlat ned från någon zeppelinare.

Han blev påträngande och högröstad. En ny liten gulfågel måste lämna sin bur. Jag sade, att jag varken var boche eller skurk, endast handelsresande i puder, smink och andra toalettartiklar. Affärerna led grymt av kriget. Gubben skramlade med guldets och jag avbröt berättelsen med min betryckta affärsställning. Jag frågade, om madame bebodde hela huset. Gubben rätade upp sig.

— Monsieur, les grand appartements är inrättade till sjukhus. Tio sängar, monsieur, tio sängar I Madame har inskränkt sig och bor i mezzaninen.

— Ensam?

— Ensam med en gammal släkting.

— Och han heter?

— Van Loos.

Pang! Jag hade honom. Äntligen!

— Ni menar mr Hagen van Loos. En högväxt gammal man, inte sant? Cirka sextiofem år?

— Minst åttio, monsieur, och blind eller döv eller något annat naturfel. Han går aldrig ut. Madame pysslar om honom.

Det stämmer ju förträffligt. En sextio års morfinist kan naturligtvis se ut som en åttioåring, och det är mycket troligt att sinnena försvagats. Nu gällde det

således att komma in i mezzaninen. Jag hade redan tagit fram min lilla guldfågelbur, då klockan ringde. Det var madame. Hon föreföll mig rätt vulgär. En av dessa fyrtiofemårsdamer, som officiellt gälla för trettio och i ömma ögonblick anförtro oss att de redan passerat de trettiofem. Dessutom en liten smula ostentativ i dräkten, parfymerad, lätt färgad här och var och med redan något glasartade belladonnaögon.

Hon gick rakt på mig och innan någon presentation hunnit förekomma, sade hon:

— Très bien, mon cher docteur, jag väntade er redan i morse. Han har haft en mycket dålig natt och er kollega vill nödvändigt, att ni skall se honom. Den här vägen —

Alltså ett misstag på person. Vad skulle jag göra? Jag tog för givet, att det var Hagen som haft en dålig natt. Kunde man tänka sig ett gynnsammare tillfälle att träffa honom? Man bör rätta misstag, men inte förrän de fört till något resultat.

Tyvärr blev jag grymt besviken. Madame passerade raskt förbi mezzaninen och upp i "les grands appartements". I dörren till sjuksalen vände hon sig om och gav mig ett högst bedårande leende:

— Ni är ändå bra ung, monsieur. Och har redan ett sådant rykte!

Jag tänkte säga henne, att det inte var mycket bevänt med det och att det ändå finns folk, som anse mig sämre än mitt rykte. Men jag fick inte tillfälle just då. Min ställning var ganska otrevlig. Jag fördes fram till en sjuksäng. Madame och två systrar betraktade mig uppmärksamt och jag skulle i min tur betrakta och helst

undersöka den illa medtagne stackars yngling, som låg i sängen. Jag är rädd att jag gjorde en slät figur.

Efter några pinsamma minuter hörde jag henne viska:

— Nå, vad säger ni, doktor?

— Jag säger absolut ingenting.

Hon missförstod mig alldeles riktigt, hon trodde att jag inte ville säga något i den sjukens närvaro. Hon förde mig tvärs över sjuksalen, genom en väl madrasserad dörr in i ett litet rum som likaledes var helt och hållet madrasserat. Ett mycket lämpligt rum för mig att avge bekännelse och för henne att skrika och eventuellt dåna. Plötsligt kom jag på den luminösa iden att detta rum, som icke i likhet med sjuksalen var nyinrett, möjligen kunde stå i något samband med den gamle morfinisten Hagen. Jag sköt ytterligare en smula på bekännelsen, agerade intresserad läkare och fick veta att denna del av våningen, inalles tre rum, var avsedd för sjuklingar som på grund av feberdelirier eller andra orsaker kunde verka störande på sina medpatienter. Jag tog några steg mot nästa madrasserade dörr. Riktigt! Madame Thierault ställde sig genast i min väg.

— Monsieur, vart tänker ni gå? Det där rummet är upptaget. Jag är för närvarande mycket trångbodd, och eftersom vi just nu inte ha några bråkiga patienter, har jag upplåtit rummet åt en släkting.

Nu kommer du att skratta åt mig, käre Derrel, jag uppträdde nämligen som en riktigt patenterad Sherlock Holmes, jag spände ögonen i damen och sade:

— Jag vet. En herre om sextidfem år, som ser ut som om han vore åttio?

Där sprack jag totalt. Madame höjde visserligen ögonbrynen och såg tämligen förvånad ut men svarade fullkomligt lugnt:

— Ni misstar er, monsieur, det är en ung flicka. Jag tror inte att ni kan ha sett henne. Hon kom hit i går.

Kunde vara sant, kunde också vara lögn. Jag beslöt emellertid att fortsätta på överraskningens väg och sade kort och gott:

— Och mr Hagen?

Kolossal effekt!

— Hagen! Har ni träffat honom?

Den nye Sherlock svarade synnerligen diplomatiskt:

— Jag kommer snart att träffa honom.

— Var?

— Här. Närmare bestämt i mezzaninen.

— Ni tar fel, monsieur. Hagen lämnade mitt hem för ungefär två veckor sedan. Jag har tyvärr ingen aning om var han finns.

— Och vem är då den äldre herrn i mezzaninen? Mr van Loos? Hagens fullständiga namn är som bekant Hagen van Loos.

— Å, jag förstår, sade hon, portvakten har skvallrat. Men ni har kommit alldeles på villospår. Monsieur i mezzaninen är min — min onkel. Han har tagit namnet van Loos av orsaker — som — som inte angår monsieur. För resten —

Hennes sköna anlete fördystrades på ett betänkligt sätt. Jag förstod, att hon i sitt stilla sinne började granska och kritisera mitt handlingsätt. För att inte ge henne tid att surna till alltför mycket, högg jag oförtövat in:

— Madame börjar förstå, att jag icke är den väntade läkaren? Alldeles riktigt. Jag är mr Holger Brate från Sverige. Mitt namn är er inte obekant, eftersom jag redan haft den äran att uppvakta er med fyra brev. Tyvärr har jag inte erhållit något svar. Min semester började lida mot sitt slut, och jag hade ännu icke fått den eftersträfvade lyckan att se er. Det blev olidligt. Jag beslöt mig för en liten kupp, den har lyckats. Nu går jag inte ur fläcken, förrän jag kysst edra vackra händer och erhållit absolution.

Allt det där hasplade jag ur mig på mindre än en halv minut, och gud förlåte min falskhet, stirrade jag inte riktigt passionerat på gumman. Jag litade dock icke fullkomligt på min oemotståndlighet utan höll mig beredd att göra en något så när anständig sorti. Onödiga bekymmer. Madame Thierault är antingen mycket svag för komplimanger och passionerade ögonkast eller också spelar hon bra. Det rosenröda sminket utstrålade ett det ljuvaste leende och jag tilläts kyssa en starkt parfymerad, icke absolut ren handske.

— Monsieur, sade hon, det är jag, som bör be om förlåtelse. Men jag har inte haft tid att besvara era brev, ännu mindre att mottaga besök. För resten - ni begärde upplysningar om mr Hagen och jag kan tyvärr icke ge er några. Jag är själv i den största förlägenhet. Det är tack vare Hagens frikostighet som jag kunnat upprätta mitt lilla sjukhem. Och nu — har han plötsligt lämnat mig i sticket.

Jag sade, att jag uppskattade hennes bekymmer och att jag gärna ville vara henne behjälplig att återfinna

Hagen. Det slog inte an, några efterforskningar ville hon inte höra talas om. Hagen hade naturligtvis sin fulla frihet och var dessutom en gentleman som säkert inte skulle lämna henne i sticket. Vi började tala om dagens telegram och on dits. Jag hade själv anslagit en älskvärd sällskapston, det blev min olycka. Jag kände mig ur stånd att ånyo byta skinn och ikläda mig en inkvisitorisk detektivs skepnad.

Min ”kupp” blev till slut en synnerligen banal visit, mycket älskvärd men föga givande. Madame var idel leende välvilja och följde mig ända ut i trapphuset. Jag hade tagit några steg utför trappan, då hon plötsligt hejdade mig med en skälmsk gest.

— Nå, min skarpsinnige herre — har ni nu övertygat er om, att mr Hagen inte finns här i huset?

— Madame, svarade jag ögonblickligen, fullt övertygad blir jag inte, förrän jag träffat två personer.

— Och vilka?

— Er onkel van Loos och den unga flickan i det madrasserade rummet.

Hon tog sig en liten betänkare.

— Om ni kommer hit om lördag, monsieur, vid den här tiden så skall jag ha nöjet att presentera er för min onkel. Han är gammal och sjuklig, ni kan inte få tala med honom länge, men det behövs ju inte?

— Fem minuter är mer än nog. Och flickan?

— Ni tror inte att det är en flicka?

— Nej, jag tror inte det. Hon tog sig ännu en funderare. Därpå med ett tjusande leende:

— Monsieur Brate, ni har ett sätt att förvärva männi-

skors vänskap och förtroende, som är oemotståndligt.

Jag erkänner, käre Derrel, att jag rodnade. Det är så hugnesamt för en ung man att höra en dylik bekännelse från kvinnoläppar, även om dessa läppar skulle råka att vara lite hafsigt kolorerade.

— Ni smickrar, madame!

— Visst inte, monsieur. Har ni inte märkt, vilket intryck ni gjort på — —

— På — på er?

— Mais certainement, monsieur. Även på mig. Men nu menade jag egentligen — på min portvakt. Pumpa honom, monsieur, det är mitt råd.

Au revoir, sköna och impertinenta dam! Jag följde i alla fall ert råd, jag pumpade portvakten. Naturligtvis användande det oemotståndliga medel att vinna folks vänskap, som på tjuv- och rackarspråk benämnes ”kanariefåglar”. Öppnade buren och sade:

— Vad heter herrn, som bor i det madrasserade rummet?

Den gången kunde jag ha hållit min bur stängd. Madame hade talat sanning. Det är mycket riktigt en flicka, som bebor det madrasserade rummet, en ung släkting till madame. Hon kom för några dagar sedan från Champagne, har haft obehagliga upplevelser och är följaktligen mycket nervös och folkskygg. Så snart hon återhämtat sig, tänker madame använda henne som sjuksköterska.

Återstår således den förhoppningen att den föregivne van Loos verkligen skall visa sig vara Hagen. Men säg ingenting åt Elvira, det tjänar ingenting till att oroa

henne med så lösa antaganden. Apropå — har du träffat henne? Har hon lämnat lille Sacchéus och återvänt till civilisationen? Det är betydligt hänsynslöst av dig att inte förse din tjänare med underrättelser från fosterjorden. Nu går jag till Londres - kanske har jag brev där och skänker dig i så fall frid och förlåtelse.

Ex officio

Holger Brate.

Hôtel d'Osborne den 6/12

Skurkaktige Kanslisekreterare! Fortfarande intet brev. Du borde åtminstone kunna underrätta mig om Elvira Hagens nuvarande adress. Har hon inte kommit tillbaka till Stockholm?

Jag har varit utsatt för en rent metafysiskt kolossal mystifikation. Ja, inte från den föregivne van Loos' sida. Han har säkert aldrig varit i Sverige och är under inga förhållanden identisk med Ellys far. Madame Thierault var nog generös att lämna mig ensam med gubben, en åttioårig, kroknäsad, vitskaggig patriark från Provence, slö och döv och stum av ålder och visdom. Nej, det metafysiska inträffade just när jag min vana trogen börjat en liten avskedsunderhållning med portvakten. Jag hörde ett ljud, som livligt påminde mig om en viss stockholmspigas mani att piska bolstrar utanför mitt fönster. Därefter dämpade skrik som jag tydde till:

— Laissez moi aller. Jag anställde genast förhör.

— Ni har en patient i madrassrummen?

— Oui, monsieur. Och det är ändå en amerikan, en

riktig amerikan. Håll i huvudet, monsieur.

— Kommen direkt från fronten?

— Somliga bli sårade vid fronten, monsieur, andra bli sårade i Paris. Somliga bli sårade av en granat, andra av en liten spatserkäpp med doppsko. Det är olika, monsieur.

Mystiskt, inte sant? Jag ville emellertid inte blanda mig i madarnes affärer försåvitt de inte angick Hagen, men slungade rent mekaniskt fram ett:

— När skedde olyckshändelsen?

— I går kväll, monsieur. Främlingen kom ganska sent, men madame tog emot honom riktigt förekommande, riktigt hjärtligt, monsieur. Jag trodde nästan att det var — nå det gör detsamma vad jag trodde. Det blev i alla fall gräl till sist, kärleksgnabb kanske. Vad vet jag. Men rätt vad det var, kom madames onkel utrusande och slog honom i huvut med en spatserkäpp. Pigg gubbe, monsieur, inte sant? Skulle bestämt passa bäst vid fronten. Främlingen stöp som en slaktad ox. Den nya sjuksystemen fick ta hand om honom. Nu vill han ut, som ni hör.

— Men får inte?

— Tycks så, monsieur.

En ruskig affär, tänkte jag, men jag får inte förstöra min egen affär genom att lägga mig i andras. Denna syndigt egoistiska tanke kvitterades genast med en ny sensation. Jag hörde den fångne gentlemannen ropa på tämligen suddig men oförtydbar svenska:

— Öppna dörren. Öppna för f-n.

En landsman? Hagen? Ja, naturligtvis Hagen. Hagen, som återvänt, som blivit hjärtligt mottagen av madame,

som kanske åter velat avlägsna sig men hindrats av madarnes protester, onkelns spatserkäpp och nu av den väl reglade och madrasserade dörren.

Jag hoppas att du kan föreställa dig mina sjumilaskutt uppför trappan. Lyckligtvis var madame borta — hon har sitt skrivbord stående i vestibulen — och jag kunde utan vidare dra regeln från den madrasserade dörren. öppnade och stod ansikte mot ansikte med — mr Taczew.

Min missräkning var kolossal, och märkvärdigt nog tycktes Taczews icke vara mindre. Det beredde honom tydligen ingen glädje att träffa sin käre vän. Jag för min del tröstade mig snart. Karlen är obehaglig, men han har onekligen gjort oss vissa tjänster, som jag nu var i stånd att kvittera. Med ett uttryck av högsinnat ädelmod, värdigt en Svennberg, sade jag:

— Stig ut, monsieur Taczew. Ni är fri.

Han svarade:

— Dra åt h-e och stäng dörrn!

Det är sånt, som sårar våra känslor. Men jag är van vid karlens grovheter och frågade endast, om det verkligen var hans mening att stanna ibland madrasserna; och i så fall, varför han illfänades. Hans svar blev en föraktfull fnysning. Nu hade han fått syn på madames skrivbord och sin bovaktiga natur likmätigt halade han genast fram en dyrk- och nyckelknippa i tydlig avsikt att improvisera ett litet inbrott. Den mannen har en ovanlig förmåga att inveckla sin omgivning i brottmålshistorier. Jag har haft alldeles nog av herr Norrinders plötsliga död. Jag sa honom det. Jag tror nästan att hans förvån-

ing överträffade hans förakt. Han lämnade emellertid skrivbordet i fred. Frågade efter min adress och fick den. Begärde femtio francs och fick dem. Glömde samvetsgrant att tacka. Funderade en stund och sade:

— Gå nu hem och lägg er, sir, det är det klokaste ni kan göra. Jag kommer till er i morgon, senast i övermorgon.

Nickade och försvann i madrasserna men stack åter ut huvudet och väste:

— Regla dörrn, dumma pojke, regla dörrn!

Det är mig alltid ett nöje att efterkomma en hövlig begäran. Jag reglade dörren och skulle gärna ha spikat igen den, om jag haft möjligheter. Jag hade inte hunnit utför trappan förrän jag åter hörde det där ljudet, som påminner om bolstrar och små nätta husor i staden Stockholm.

— Han är riktigt tokig, sade portvakten.

Jag måste ge honom rätt.

I morgon — det är i dag. Han har inte låtit höra av sig. Ger han icke heller i morgon något livstecken ifrån sig, måste jag göra ett nytt besök i rue Laborde 5. Om inte för annat så för att möjligen finna förklaring på det mest gåtfulla i den här historien.

Hur kunde den ålderdomssvage mr van Loos med ett enda slag även liten käpp fälla den allt annat än ålderdomssvage mr Taczew?

Farväl så länge. När du får det här, torde du godhetsfullt göra dig det omaket att genast telegrafera Elvira Hagens adress. För säkerhets skull kan du ställa telegrammet till vännen G. B., Svenska legationen.

Med sann förtrytelse din
Holger Brate.

Hôtel d'Osborne den 4/12 kl. 10 e.m.

Käre Derrel!

Du behöver inte telegrafera. Tyvärr! Först och främst har jag fått ditt brev och vet således, att Elly lämnat X-stad ombord på "Colombine". Och jag vet mer än så — jag vet, vem som narrade henne till den galenskapen. Saint-Jean! Han lyckades göra sig kvitt sina vedersakare i Köpenhamn och var naturligtvis genast färdig att begå nya skurkstreck. Under sin vistelse i X-stad fick Elly två brev, skrivna av Hagen, vari han uppmanade henne att anförtro sig åt den hedersmannen, kaptenen på Colombine, som skulle föra henne säkraste vägen till Paris.

Det är tydligen madame Thierault som på Saint-Jeans anmodan förmått Hagen att skriva breven. Antagligen har gubben senare anat oråd och listat sig bort från rue Laborde för att möjligen gottgöra sin faute. Var han nu hamnat veta vi icke, men att han verkligen lämnat rue Laborde är otvivelaktigt.

För närvarande sitter jag på mitt hotellrum efter att nyss ha skilts från två gamla bekanta. Den ene var naturligtvis Taczew. Den andra — kan du inte gissa dig till. Fru Orzysco. Denna barmhärtighetens ängel följde, som du vet, Elly ombord på Colombine. Däremot torde du icke ha reda på att den saten S.-J. också befann sig ombord. Himmel och Helvete alltså och stackars Elly representerande den oskyldigt lidande mänskligheten. Tyvärr har den onda makten tills vidare avgått med

segern. Redan i London lyckades man skilja de båda damerna åt. Efter åtskilligt krångel med pass och dylikt anlände fru Orzyzsko först i går kväll till Paris. Legationen gav henne min adress. Den goda människan är alldeles förtvivlad och som du kan förstå, är jag inte heller vidare stormglad.

Desto belåtnare är mr Taczew. Han har redan nått sitt mål. Han störtade in i mitt rum som en vild indian svängande sina skalper alias herr Norrinders avskrifter av de polska cirkulären. Herrar Orzyzsko & Comp. kunna således sova relativt lugnt, likaså Hagen, var han nu befinner sig.

Här har du Taczews fälttågsplan. Han började liksom jag med att skriftligen anhålla om audiens i rue Laborde. I trots av gammal bekantskap blev brevet obesvarat. Han följde då ytterligare mitt exempel och började bearbeta mr le concierge med tjänliga medel. Märkvärdigt nog hade han ringa framgång, saknade kanske den sanna svenska frikostigheten.

Han beslöt då använda sitt patent, som enligt hans egen utsago består i ”att aldrig ljuga och hymla, sir, alltid sann, öppen och oförskämd”. Han började med att i den knappt tillmätta dörrspringan beskylla portvakten för stöld, rånmord och förräderi. Den ögonblickliga effekten blev att porten slogs upp på vid gavel varefter mr Taczew uppförde en liten antagligen inte stum scen med den häftigt upprörde mr le concierge.

Madame tillkallades av bullret, hon såg att ”le terrible” redan inträngt i fästningen och förstod att man inte skulle kunna avlägsna honom utan mycket buller

och bång. Antagligen avskyr hon buller. Alltså mottog hon "son vieux garçon" (vänskapen lär ha knutits under madames oskuldstig — ifall en sådan verkligen existerat) på det hjärtligaste. Men Taczew framhärdat i sin försats att vara sann, öppen och oförsämd. Han framslungade vilda förbannelser och krävde att omedelbart utfå Norrinders avskrifter. Han delgav madame sin avsikt att göra husvisitation och rusade uppför trappan. Därmed nådde han åsyftad verkan. Madame sprang nämligen genast fram till skrivbordet, sålunda utpekande gömstället. Taczew var dock alltför artig att vilja låtsas om sin väninnas blunder — vilket naturligtvis skulle haft till följd att hon placerat papperna på annat håll. I dess ställe sprängde han dörren till mezzaninvåningen och började vända upp och ned på möblerna.

Äntligen fann madame att gästvänskapen borde ha sina gränser. Hon befallde portvakten att kasta ut mr Taczew. Han förekom emellertid av den kraftfulle åttioåringen, van Loos, som med ett välriktat slag sträckte honom till marken.

Att tro att han förlorade medvetandet vore emellertid att misskänna hans tjurskalle. Det är sant, att mr Taczew blundade men endast för att höra desto bättre. Och det korta samtalet mellan madame och hennes onkel gav honom värdefulla upplysningar. Han förstod att man helst ville bli av med honom på ett hyggligt sätt och att man för den skull var beredd att förlåta mycket. Madame skyndade upp i sjuksalen för att hämta något upplivningsmedel, van Loos höll vakt hos den fallne. Då reste sig den fallne, raglade ännu till hälften bedövad

fram mot sin vaktare, lade armarna kring hans hals — och lossade med ett milt men säkert grepp det långa vita skägget:

— Bonjour, monsieur Saint-Jean!

Ja, käre Derrel, jag hade verkligen låtit lura mig kapitalt. Ett snö vitt hår och skägg, en grön skärm över ögonen, fullständig stumhet och en väl spelad senil idioti kan ju dölja åtskilligt. Dessutom levde jag ju i den tron att baronen satt väl förvarad i Köpenhamn. Och vad är orsaken till förklädningen? Ja, han kan ju ha många goda skäl att dölja sitt fagra anlete. Men Taczew antar att det viktigaste är en viss obenägenhet för livet i skyttegravarna. Saint-Jean som i Sverige är en ung och kraftfull kvasibaron blir oförmögen gubbe så snart han sätter foten på fransk jord. Skulle Taczews förmodan vara riktig, ger det oss ett ypperligt vapen i handen. Och det kan vi sannerligen behöva.

För att gå vidare i texten. — Efter avslöjandet försjönk mr Taczew i det apatiska svaghetstillstånd som är så passande för en sjukling. Saint-Jean drog sig tillbaka till sina rum, antagligen för att icke behöva visa portvakten ett skägglöst ansikte. Den maktlöse Taczew leddes in i det madrasserade rummet, där madame förklarade för honom, att han var en farlig dåre, som man inte kunde släppa lös. Det arma offret för så mycken hårdhet bad om vård. Han var törstig, han hade feber, hans huvud värkte etc. etc. Madame sade:

— Jag ska låta en av systrarna se om er. Den här gången var ni en liten smula för skarp, mon vieux. Hade ni inte upptäckt min bror, så skulle vi fört er hem till

ert hotell. Nu stannar ni vackert här. Det lönar sig inte försöka komma ut.

Den illsluge kanaljen hade således fått sin vilja fram. Han hade icke blott lyckats tränga in i hotell Thierault, man var till och med angelägen att behålla honom kvar. De madrasserade dörrarna var visserligen väl reglade, men den cyniska människan tvivlade icke ett ögonblick på att han skulle lyckas besticka sjuksystemen och portvakten. Bra förspänt, inte sant? Skrivbordet med de efterlängtningspapperna strax utanför dörren, dyrk- och nyckelknippan i fickan och i börsen den gyllene passepartout.

Käre vän, nu kommer jag till en passus, som jag vet skall beröra dig lika obehagligt som den berör mig. Den utlovade sjuksystemen infann sig försedd med bandager, skålar och annan attiralj. Taczew grep genast efter börsen — fann den icke. Letade efter plånboken — fann den icke. Antingen hade de båda tingesterna fallit ur fickorna när han stöp eller — och det är väl troligare — hade han blivit bestulen. Det är emellertid inte det, som är det obehagliga fast Taczew naturligtvis fann det ytterst beklagligt. Han höll just på att gnugga sina geniknölar för att finna ett sätt att besticka folk utan pengar, då sjuksystemen plötsligt utbrister — på god svenska:

— Herre gud — monsieur Taczew!

Sjuksystemen, käre Derrel, var Elvira Hagen. För en gångs skull tappade den gamle syndaren helt och hållet koncepterna. Men det dröjde naturligtvis inte länge förrän han gav till ett illtjut av glädje. Turen gynnade honom på ett underbart sätt. I stället för en bestucken

och alltid opålitlig fiende hade han fått en verklig bundsförvant.

Trodde han, ja.

Men nu kommer det — ja, vad ska jag säga? — det underbara. Elvira Hagen vägrade att hjälpa honom, vägrade att ge honom några som helst upplysningar — och vägrade att själv lämna rue Laborde. Taczew frågade:

— Ni har således funnit er far här?

Nej, hon hade inte funnit sin far. Tvärtom sade hon sig alldeles bestämt veta, att han icke befann sig vid rue Laborde.

— Vet ni av, att er kusin, mr Brate, är i Paris?

— Ja.

— Vill ni inte träffa honom?

— Nej.

Allt vad han den kvällen lyckades utverka var att hon icke skulle förråda honom, d. v. s. icke förråda att hans sår endast var en skråma och svagheten låtsad. Troligen hade madame sänt honom Elly just för att locka honom till någon oförsiktighet.

Följande dag — samma dag som jag gjorde min förut omtalade visit — ändrade han taktik. Såret i huvudet var i själva verket så obetydligt att han inte längre vågade spela sjuk. Han började rasa omkring i cellen för att därmed demonstrera sin längtan efter frihet. Verkan härav blev oväntat lycklig. Stackars Elly kunde icke förhärda sitt hjärta mot den hycklarens jämmerrop. Hon lovade att släppa ut honom.

— I natt, föreslog Taczew.

— Nej, nu genast.

Och hur skulle han mitt på ljusa dagen kunna öppna madames skrivbord och leta reda på Norrinders papper?

— Jag tror inte på de där papperna. De existera inte.

— Mademoiselle, sade Taczew, ni tror inte, att de där papperna, som skulle bringa er far i fängelse eller till schavotten, ni tror inte att de existera. Gott. Gör mig då den tjänsten att öppna den här dörren i natt så skall jag snart visa er dem.

Hon tvekade, hon upprepade:

— Nej, det är omöjligt, de finns inte. Saint-Jean har förstört dem.

Men Taczew gav sig inte.

— Ni kan ha rätt, men låt oss i alla fall se efter. Har jag orätt så är ju ingen skada skedd. Har återigen ni orätt, så bör ni väl ändå vara angelägen om att de bli förstörda?

Nå, slutligen samtyckte hon. Hon lovade att passa ett lämpligt tillfälle vare sig det nu blev på dagen eller om natten. För att insöva alla misstankar fortsatte Taczew med sitt bultande och bölande. Han ropade några svenska glosor för att visa att han förgäves vädjade till sin obarmhärtiga sjuksyster. När jag öppnade dörren, trodde han att det var Elly och blev naturligtvis ganska bedrövad. Han tänkte ett ögonblick gripa tillfället i flykten och öppna skrivbordet men mina protester och ovissheten om var madame och hennes bror befann sig, förmådde honom att avstå från försöket. I stället lånade han lite pengar för att i nödfall ha någonting att slunga i gapet på portvakten.

Han fick vänta förgäves hela dagen och hela natten.

Först fram mot middagstiden i dag kom Elly och släppte ut honom. På några minuter hade han öppnat skrivbordslådan. Allra överst låg Norrinders papper. Han räckte dem till Elly.

Hon bläddrade igenom bunten, tog ut de båda papper som var undertecknade av Hagen och stoppade dem på sig. Resten lämnade hon åt Taczew. Hon sade:

— Ni hade rätt, monsieur Taczew. Det var förstås jag, som var dum och lättrogen.

— Och nu antar jag, mademoiselle, att ni inte har någonting emot att lämna det här nästet?

Hon skakade på huvudet.

— Tack. Men jag kan inte!

— Kan inte? Vad i herrans namn menar ni? Ni kan inte stanna ett ögonblick längre, det är vad ni inte kan.

Hon svarade fullkomligt lugnt:

— Jag måste först visa mr Saint-Jean de här papperna och begära hans förklaring. Jag kommer över huvud taget inte att lämna det här huset, förrän han givit mig fullständig förklaring på det — och på mycket annat.

— Och vad tror ni, att madame kommer att säga? Jag försäkrar er att hon kan vara en sannskyldig furie —

Hon ryckte på axlarna.

— Jag är inte rädd av mig, monsieur Taczew. Godnatt. Hälsa min kusin att han inte behöver vara orolig för min skull.

Vad skulle han göra? Omöjligt att övertala henne. Lika omöjligt att föra henne med sig mot hennes vilja. Han gick. Och nu har han som sagt varit här och överbringat hennes lugnande hälsning. Hur pass lugn jag är,

kan du möjligen tänka dig. Och vad ska jag ta mig till? Naturligtvis kan jag i morgon dag gå till myndigheterna och begära handräckning för att utbekomma en ung svensk dam som kvarhålles i rue Laborde 5. Men om den unga svenska damen vägrar att låta sig utbekommas, vad ska jag då göra? Jag är varken hennes far eller förmyndare eller man eller ens fästman. Och riskerar jag inte att rulla upp någon obehaglig affär, som jag inte känner till? Var är Hagen? Vad har han gjort under de här veckorna? Hur står hans sak? Jag vet ju ingenting.

Vad ska jag ta mig till?

Din
Holger Brate.

KLUBBEN RR.

Brev från Holger Brate.

Käre Derrel.

Jag har lovat Elvira Hagen att icke besöka henne i rue Laborde och att varken skriftligen eller muntligen yrka på hemresa förrän vi funnit Hagen. Det är nu fjorton dar sen jag gav ett så obetänksamt löfte. Och jag bedyrar att jag inte legat på latsidan. Men att finna en knappnål i en höstack!

Vi ha organiserat jakten förträffligt. Kusin Gustav och undertecknad ha snokat igenom alla eleganta och mindre eleganta krogar. Taczew har besökt opiehålor och förbrytarnästen — hans lilla specialitet. Elly och fru Orzysco ha vänt sig till Slummen och andra välgörenhetsinrättningar för att hålla reda på nattkvarteren.

Och nu ha vi funnit honom. Jo. Men ropa inte victoria. Äran kunde ha tillfallit oss, d. v. s. Taczew — om inte madame Thierault gått i förväg. Det är en energisk dam, som tycker om genvägar. Hon ville ha fatt i Hagen och hon skulle — kosta vad det ville.

I förrgår vid den här tiden satt jag vid min survedsbrasa då vår gemensamme vän extra ordinarie legationssattachéns extra ordinarie vikarie, vaudevilleförfattaren m.m. baron Gustav B. träder in, faller monokeln och viskar med en självgjord diplomats hela viktighet

— Obehagliga nyheter, käre vän. Hagen är efterlyst av polisen.

— Politik?

— Nej, guskelov. Bara för stöld.

Originellt? Den värda damen vill återvinna sin frikostige beskyddare och anger honom för stöld. Det är ju alltid ett sätt fast måhända mindre finkänsligt. Hon tar naturligtvis tillbaka angivelsen så snart han arresterats. Och för en millionär kan det ju vara rätt skämtsamt att bli anklagad för stöld av några nipper, allra helst dessa nipper aldrig tillhört någon annan än hans avlidna hustru och honom själv. Madame har nämligen lämnat en förteckning över de stulna föremålen. Det är samma smycken som Hagen skickade Elly i Stockholm.

Nå, under det att vi diskuterade saken anlände med eftermiddagsposten en biljett stämplad med ett upphöjt RR och adresserad helt pompöst till mr le Marquis, mr de Holgier de Brat. Tyvärr har jag inte dokumentet i behåll men dess innehåll - skrivet med rött bläck och betänklig ortografi - var ungefär detta:

”Grand Cafe des Indes, rue de Monge 10 inbjuder sina ärade klienter att onsdagen den 19/12 avprova en ny sändning äkta indiskt te. Obs! Endast för kännare. Tebusken blommar i år med violetta blommor.”

Ingen underskrift om icke stämpeln RR i hörnet skulle tjänstgöra som sådan. Gustav granskade dokumentet och gjorde följande djupsinniga anmärkningar:

— R i ett monogram betyder Republique. Men det

finns ingen republik som börjar med R. Alltså humbug. Papper, bläck och skrift är tarvliga. Alltså tarvlig humbug. Vete tusan hur teblomman ser ut, men den har naturligtvis samma färg alla år. Alltså mystifikation. Endast för kännare — hm — det är en terminologi, som förefaller bekant. Jag är övertygad om, att cirkuläret utsänts av ett osedlighetsnäste, som vill annonsera sin sista perversitet. Bränn upp skräpet. Om hotellbetjäningen finner lappen är du komprometterad.

Och han kastade biljetten på elden. Som diplomat in spe hyser han en hygienisk fasa för allt "komprometerande". På hans ivriga inrådan har jag avbrutit umgänget med Taczew, vars blotta bekantskap han anser till fyllest motivera häktning och utvisning. Den där biljetten skulle emellertid återföra mig till Taczew.

I begynnelsen fäste jag mig inte vid den, och hade Gustav låtit bli att kasta den på elden skulle jag sannolikt inte heller i fortsättningen brytt mig om den. Som det nu var fick jag plötsligt för mig, att jag känt igen stilen. Var det Taczews? Jag kunde inte längre avgöra den saken, varför den brydde mig hela natten. Följande morgon for jag till Hôtel de Londres. Taczew var inte hemma. Jag frågade efter fru Orzyzsco. Hon hade för två dagar sedan flyttat till rue Laborde 5. Elly hade begärt att madame skulle bereda plats för hennes väninna, och madame hade alltså varit så god. Vilket stämde mig något mildare mot madame.

Emellertid spökade biljetten alltjämt. Jag beslöt att inspektera café des Indes. Jag hade väntat mig något pam-pigt, orientaliskt och hemlighetsfullt men blev skamligen

lurad. Des Indes var ett synnerligen vanligt och skäli-
gen enkelt bulevardkafé med stora, smårutiga fönster,
marmorbur, kassabur, disk med en fetlagd drömqög
madame, som kisande och oberörd som en vilande katt
stirrade mot rutorna. Gäster — sex, sju äldre herrar av
småborgartyp mer eller mindre dolda bakom Le Matin.
Upppassning — två 15-16 års pojkar sysselsatta med
tragna övningar i jiu-jitsu eller andra knep. Jag tänkte:

Det här stället har bestämt bara en egenhet. Man be-
ställer färskt indiskt te och får antagligen en — absint.
Prövom.

Jag knackade till mig en av pojkarna och i det jag
blinkade med ögonen och viftade med öronen och ut-
förde andra brukliga tecken på hemligt samförstånd
beställde jag en kopp ”färskt, indiskt te”.

Med ungdomens friska lungor och glada tillförsikt
gastade han bort mot disken:

— Färskt te åt msu, mam. Tout de suite, msu.

Efter en kvart hade jag mitt te, så vattenhaltigt som
endast te kan vara och så spritfritt. Jag läppjade, rynkade
pannan och utförde en ny serie hemliga tecken. Pojken
iakttog mig med största intresse.

— Bästa te i Paris, msu. Alldeles färskt. Direkt im-
porterat från London.

— Ja, sade jag, men jag vill ha te med violetta blom-
mor.

Det förbryllade honom, men endast för ett ögonblick.

— Te med violetta blommor. gastade han, mam, msu
önskar te med violetta blommor.

Jag hoppades att gumman åtminstone skulle rycka till.

Men nej — långsamt och värdigt som en katt vred hon huvudet mot mitt håll, fäste blicken en sekund vid min ringhet och sade:

— Känner inte till det. Finns inte i Paris.

Alltså det mest ordinära och laglydiga kafé man kunde önska. Jag drack mitt te och betraktade väggprydnaderna, general Joffre, Poincaré och La Revanche. Kunder kom och gick, rätt sparsamt för resten. Ingenting anmärkningsvärt. Förrän dörren öppnas för en dam — fru Orzyzsco. Det var onekligen anmärkningsvärt. Jag hälsade, frågade efter Elly m.m. Hon svarade tämligen knappt och var synbart besvärad, vilket däremot icke var fallet med undertecknad. Jag erbjöd en stol, hon fann den för bekväm. Nu slog det mig verkligen att stolarna var av ett för Pariserkaféer ovanligt slag. Stora, engelska vilstolar, så bekväma att de hart när blev obekväma. Under det att jag tittade mig om efter en annan stol, hörde jag henne beställa en kopp te, av den nya indiska sändningen. Det var tydligt att beställningen roade pojken. Han sade:

— Aha! Kanske det ska vara te med violetta blommor?

Fru Orzyzsco rodnade, hon viskade:

— Tack. Helst.

Det blev för mycket för vår garçon, det sårade hans femtonåriga värdighet. Med ett maliciöst och bittert leende sade han:

— Jag beklagar madame, mais il n'y a pas ni des fleurs violettes ni des poissons d'avril.

Där fick hon och där fick jag. Intet skoj på biljarden.

Jag upplyste henne om, att jag varit utsatt för samma mystifikation och tillrådde reträtt. När vi kommit ut på gatan sade jag:

— Vet ni, vem ni har att tacka för det här lilla skämtet? Om jag inte alltför mycket tar fel, mr Taczew.

Hon svarade:

— Jag har fått inträdeskortet av mr Taczew personligen. Men jag tror inte, att det är något skämt.

Inträdeskort? Till vad? Hon hycklade brådska och försvann, jag hann inte ens fråga efter Elly. Den violetta tebuskens mysterium måste jag emellertid få uppklarad och återvände för den skull till Hôtel de Londres. Mr Taczew tog icke emot. Jag dunkade på dörren, slutligen öppnade han på glänt och fräste genom dörrspringan:

— Vad vill ni mig? Er lilla affär angår mig inte längre. Jag har viktigare saker att sköta.

— Ni har sänt mig en inbjudan.

— Well. Har jag bett om svar? Kommer ni, så kommer ni. Om inte är det mig lika kärt. Men en sak kan jag säga er. Kommer ni inte, så kan ni lika gärna resa hem genast, ögonblickligen, på stund! Har ni förstått? Verry well. Dra då åt — . Adjö.

Jag har haft den äran att gå i mr Taczews skola — följaktligen gav jag dörren en försvarlig spark och hotade att slå in den. En kompromiss ingicks. Jag krävde svar på tre frågor och lovade att omedelbart därefter lämna honom i fred. Först och främst — vad betyder RR?

Han hasplade fram:

— RR är klubbens initialer och betyder Réalité Réelle. Klubben stiftades anno - ja, det vetetusan. När man som

jag gör historia, sir, så bryr man sig inte om att läsa den. Men jag tror att klubben stiftades någon gång under stora revolutionen. Det var några gubbar, som tyckte att det gick lite brokigt till. Kunde inte följa med, förstår ni. Tyckte inte om den verklighet som bjöds, sir, och beslöt att skaffa sig en annan. Hur de bar sig åt, vet jag inte. Spiritism kanske, mendelism, magnetism. Humbug, sir. Men Réalité Réelle fortlevde. Och hur de nu bär sig åt, det vet jag. Opium, sir, haschisch, charas, mezkalin, eter. Réalité Réelle är den överkligaste av alla överkligheter. Men vad gör det? Folk börjar tröttna vid eländet i världen, folk vill ha någonting annat. Well. Låt dem få det.

— Och varför sammanträder denna mystiska klubb i en lokal som står öppen för förste bäste?

— Just därför, sir. Göm tjuvgodset i bylingens ficka och han ska aldrig finna det. För resten får ni väl se. De har nog tagit sina mått och steg.

— Gott. Och vad har slutligen jag med den där klubben att göra? Jag har ännu inte ledsnat vid jordelivet.

— Inte jag heller, sir. Men om jag söker någon eller något och inte finner på jorden, så stiger jag ned i underjorden. Do you understand, sir? Well. God bye.

Jag hade fått mina tre upplysningar och jag förstod att den tredje var ett halvt löfte. Jag beslöt att bli medlem av klubben La Réalité Réelle, röka dess opium, sluka dess haschisch och i övrigt rätta mig efter dess stadgar.

I går kväll vid niotiden begav jag mig till café des Indes. Fönster och dörrar var förhängda med svarta draperier. Bakom rutan glänste en vit lapp. Jag drog eld på en tändsticka och läste de sorgsna orden: Stängt på

grund av dödsfall. Icke förty var dörren olåst. Jag lyfte draperiet och trädde in i en folktom lokal, upplyst aven eller två gaslågor. Stolar och bord stod som förut. Några uppassare såg jag inte till men bakom disken drömde alltjämt matronan. Jag gick fram till disken och betygade min glädje över att döden åtminstone sparat hennes unga liv. Jag ville nämligen ställa mig väl med gumman. Hon gav mig tusan. Något tillplattad sjönk jag ned i en avsides stående stol, sjönk så djupt att endast hatt och näsa höjde sig över bordskanten. I denna lättjefulla ställning väntade jag en dryg timme.

Äntligen anlände en olyckskamrat, en vitmustascherad herre av f.d. militärtyp. Han gjorde inte ens något försök att smickra madame. Lokalens ödslighet tycktes göra honom beklämd. Slutligen upptäckte han min hatt och min näsa och drog en lättnadens suck. Han slog sig utan krus ned vid mitt bord, halade fram ett cigarettetu och bjöd.

— Behagar monsieur röka? Det är mezkalincigarretter. Jag för min del brukar börja med mezkalin. Det skärper ögat och gör det mottagligt för angenäma sensationer. Hur gör ni?

Jag svarade, att jag vanligen använde en blandning av kokain och eter. Jag vill hoppas, att det imponerade. Han frågade om jag länge varit medlem av klubben. Han var själv novis och ytterligt frågvis. Jag svarade så bra jag kunde, ibland lite bättre. Till slut gjorde han mig mörkrädd. Han frågade hur klubben kunde undanskaffa sina döda utan att väcka polisens uppmärksamhet.

— Sina döda?

— Ja visst. Varje seans kräver minst ett offer. För att nå höjden av extas måste man använda starka medel. Det är inte alla, som stå ut med det. Svagt hjärta, tillfällig indisposition, ansträngande arbete, ivrig dyrkan av Backus eller Venus — och det är gjort. Gav ni akt på lappen i fönstret? Det är en försiktighetsåtgärd. Man så att säga antidaterar dödsfallet för att vilseleda polisen. Jag hoppas att ni har era legitimationspapper i plånboken? Det är alltid ledsamt att bli förd till La Morgue.

Vilken monumentalt enkel fras — ”alltid ledsamt att bli förd till La Morgue!” Jag erkänner att jag stack handen innanför västen i avsikt att kontrollera hjärtverksamheten. Olyckligtvis har jag alltid varit klen i anatomin, jag fick inte tag på hjärtat. Och min vän fortsatte:

— Det är för resten inte bara excessen, som kräver offer. Opium verkar som ni vet eggande på fantasien. Det är en förträfflig egenskap men också farlig. Alla opiefager är misstänksamma. Vidare ha de sjukt samvete och deras fantasi sysslar gärna med polisen, hemliga agenter, förrädare, provokatörer. Enligt min åsikt borde stadgar-
na förbjuda klubbens medlemmar att komma beväpnade till seansen. Det skulle förekomma många olyckor.

Jag delade hans åsikt. Klubbmedlemmarna började anlända och jag kan inte säga att deras utseenden i allmänhet verkade lugnande. De flesta var visserligen äldre män och så pass darrhanta att de svårligen borde kunna hantera skjutvapen med framgång. De kom en och en och ignorerade varandra fullkomligt. Några tänande cigaretter, de flesta satt orörliga och stirrade tomning. En liten gulbrun man satt mig så nära att jag

tydligt urskilde hans ansikte. Musklerna spelade i ett och svetten pärlade utför kinderna. Min granne pekade på honom och viskade:

— Den där — han har redan börjat. Han behöver inte mycket mer. Han är italienare. Det finns mycket få fransmän i klubben, över huvud taget få västerlänningar. Vad är ni för landsman?

Jag slog dövörat till, ansåg det inte nödvändigt att röja min nationalitet i detta tvivelaktiga sällskap. För resten var jag fullt upptagen av att följa den gulbrune herrns krumbukter. Han satt i fåtöljen som en apa i sin bur, med knäna uppdragna ända till hakan. Han hade en ovanligt rörlig hals och hans huvud snurrade åt höger och vänster som en väderflöjel en blåsig aprildag. Jag antog på goda grunder att han var en av dessa misstänksamma, vilkas fantasi gärna sysslar med förrädare och provokatörer, och jag skulle gärna ha sett, att han suttit lite längre bort. Min granne sade:

— Tag fram ert kort. Madame gör sin rond.

Madame gjorde sin rond. Hon gick sakta och makligt från bord till bord och bytte några ord med varje gäst. Hon kom till oss. Min granne räckte henne sitt kort. Hon smålog och nickade. Hon vände sitt leende ansikte mot mig.

— Madame, viskade jag, icke utan en skälvning i rösten, jag har glömt mitt kort.

— Aha — men ni har säkert inte glömt färgen på blommorna?

Jo, lilla frun, det var just vad jag hade. Det händer ibland att minnet klickar för det enklaste. Det hände

i studentexamen, då en frågvis kanalje bad att få veta namnet på den store Gustav Adolfs dotter, det hände en annan gång på Bystaholm, då Elly önskade en exakt uppgift på antalet av mina ”hemliga käreistor”. Och nu hände det alltså för tredje gången i en fatal situation.

Madarnes leende slocknade, hon sade:

— Jag är mycket ledsen, monsieur, men jag måste vara försiktig. Inte för min egen skull, för mästartens. Man har just i dag varnat mig för bylingen.

— Polisen, upprepade min granne. Det var otrevligt. Jag tycker inte om polisen.

— Polisen, tjöt den lille gulbrune och sprang upp i fåtöljen. Polisen!

Det uppstod en smula trängsel kring min person. En gaslåga skruvades upp och jag blev föremål för en närgången granskning. Aldrig har jag sett maken till gamla korpar! En vit skäggig gubbe gick mig tätt in på livet. Det var obehagligt. Jag knuffade undan honom. Han hade stickande lömska ögon, som jag tyckte mig ha sett förr. Han sade:

— Jag känner honom. Det är en deckare. Han tillhör politiska avdelningen. Han spionerar.

— Angivare, kraxade korparna. Provokatör.

— Bröder! tjöt den gulbrune. Vi är förrådda! Frihetens sak är förrådd åt bödlarna. Hämnad!

Jag trevade efter revolvern i bakfickan, men den vitskäggige gav mig med oväntad kraft ett nyp i högra armbågen, som kom underarmen att domna. Jag sökte madame. Hon hade helt kallblodigt lämnat mig åt mitt öde. Hon stod i all sköns ro vid disken och snaskade

bonbons. Det var tydligt, att hon ville markera sin likgiltighet. Hon lekte med bonbonjären, lyfte den på fingertopparna och lät den snurra i gasljuset. Jag hörde den gulbrune säga: — Inte skjuta, inte skjuta, det väcker uppseende. Ett rep, ett litet rep!

Man förberedde alltså exekutionen och under tiden stod den där stenhjärtade avgrundsanden och snaskade kanderade violer.

Violer? Violer?? Violettt???

Tebusken blommar i år med violetta blommor. Så var det, ja! Mirakulösa tebuske! Milda, barmhärtiga kvinnolist!

Jag sköt de mest påträngande åt sidan och yttrade med den lugna värdighet, som stammar från min östgötska fädernebygd:

— Behagade herrarna hålla mun ett ögonblick? Förbunden. Jag ämnar nämligen meddela en botanisk uppgift av största betydelse. Tebusken blommar i år med violetta blommor.

Någon sade:

— Det är till fyllest.

Denne någon hade antagligen nyss anlämt. Äldre gentleman, rak i ryggen och stram som en pensionerad general av gamla stammen. Den kolsvarta knävelborren och dito håret svor en smula mot hyn, som säkerligen bränts av minst sjuttio vårsolar. I övrigt föreföll han mig ytterst sympatisk — vilket var rätt naturligt. Hans ord lade sig som olja på vågorna och jag kunde draga mig tillbaka till privatlivet i min obemärkta vrå. Gaslågorna krympte samman till små sömniga blå lysmaskar. De svarta

corp-arna sjönk tysta ned i sina nästen, gråvita ansikten skimrade svagt bakom dunkelslöjan som ansikten på en duk av Carrière. Fönstrens mörka förhängen drogs ut över väggarna, La Revanche försvann, Republikens president och generalissimus försvann, likaså krogdisken och min goda ängel, madame med bonbonjären. Det banala boulevardkaféet hade förvandlats till en mörk kon, en Agamemnons gravkammare eller ett nomadtält av svarta dukar. I tältets spets glödde en kula, stor som ett krocketklot. Den gav blått ljus, ganska svagt först, sedan starkare. Jag har läst någonstans att vissa blå strålar verka smärtstillande. Jag vet inte, hur det är med den saken, men skenet föreföll mig mycket rogivande och smärtan i armen försvann.

Jag sjönk ned i min fåtölj, andfådd efter uppståndelsen och törstig. Framför mig på bordet hade någon vänlig själ placerat en skål med kanderade violer, en kopp kaffe och ett glas iskyld vatten. Vattnet hade en svag violsmak. Hela tältet doftade av violer. Jag tog en försvarlig klunk kaffe, det var kolossalt sött och tjockt, tillagat på arabiskt sätt alltså och gud vet med vilka tillsatser. Jag tömde koppen. Den fylldes på nytt, jag vet inte av vem. I det förvirrade skenet borde det vara en smal sak för en väluppfostrad ande att på ett diskret sätt sköta upppassningen. Min granne viskade:

— Det var tur för er, att han kom.

— Vem?

— Mästaren. Lösen ensam hade inte räddat er. De är som vildar eller dårar. Skräm dem och de förlora alldeles besinningen.

Det föreföll mig en smula egendomligt att min granne ställde sig så fullkomligt osolidarisk med klubbens övriga medlemmar. Men det är visst vanligt att patienten ser ned på sina hospitalskamrater. Jag brydde mig därför inte om att fundera vidare på den saken utan ägnade min odelade uppmärksamhet åt min vän Mästaren. Han hade tagit plats mitt i tältet, halvlåg på sitt läger och stirrade oavvänt upp mot det lysande klotet. Jag trodde mig kunna konstatera att denne befrämjare av La Réalité Réelle var försedd med peruk och löständer. En älskvärd inkonsekvens. Läpparna var vackert högröda, naglarna skära som naglarna på ett litet barn. Men händernas uppsvällda, knutiga ådror var säkerligen oförfalskade. Jag tänkte — en gammal Parissprätt.

Jag vet inte, hur länge jag betraktade honom mitt sinne för tid hade, antagligen tack vare det mystiska kaffet, så gott som upphävt — men jag misstänker att jag granskade honom opassande länge, ty plötsligt vänder han sig mot mig och säger:

— Vet ni, vilket år vi leva i?

Åter en kuggfråga, tänker jag och vänder mig bort. Lyckligtvis sitter den lille gulbrune mellan mig och Mästaren. Snabb och villig som mönstergossen i en skola svarar han:

— Det ett tusen niohundrafemtonde året i tredje sömnen.

— Den tredje sömnen, upprepade Mästaren och vände åter sin blick mot höjden. I årtusenden sov vi. Då vaknade Herren Buddha. Och han tänkte: De sova och deras drömmar är fyllda av ångest och smärta. Jag vill

väcka dem. Och vår Herre Buddha väckte oss till besinning.

Men åter sov vi i årtusenden. Då vaknade Herren Kristus. Och han tänkte: De sova och deras drömmar är fyllda av högmod och hat.

Jag vill väcka dem. Och vår Herre Kristus väckte oss till kärlek och ödmjukhet.

Men åter sov vi i årtusenden. Och våra drömmar är fyllda av ångest och högmod, av smärta och hat. Vem skall väcka oss?

Ingen svarade. Mästaren upprepade frågan.

— Vem skall väcka oss?

Jag vågade inte se åt det hållet. Jag stack huvudet under bordet alldeles som jag gjorde förr i tiden, när jag var rädd att ”få frågan”. Nå, jag har alltid haft en smula svårt för mig. Men inte ens den gulbrune mönstergossen kunde knäcka den nöten. Han teg. Mästaren fortsatte:

— Och till vad ska vi vakna?

Då var han med:

— Till Frihet, Broderskärlek, Rättvisa.

Det är möjligt, att mitt referat verkar tarvligt men det är inte meningen. Jag var själv ganska gripen. Det egendomliga ljuset, det svarta, tysta nomadtältet, det ovissa i min belägenhet, alltsammans stämde mig ganska högtidlig. Och trots peruken, löständerna och de alltför röda läpparna kunde jag inte låta bli att hysa sympati för mästaren. Han såg ut som den där kämpat tappert och segt mot ett orättvist öde. En gammal soldat som äntligen tvingats att lämna värjan ifrån sig och som nu sitter på fångkärren med armarna i kors, lugn och förbittrad

och trött.

Hans röst var dessutom behaglig, den störde mig inte alls. Han talade mycket och väl, men jag kan inte exakt erinra mig, vad saken gällde. Jag hade kommit dit för att möjligen finna ett spår efter Hagen. Jag måste följaktligen komma i tillfälle att granska samtliga gäster. Jag hoppades att de förr eller senare skulle bli så pass rusiga av opium eller andra klubbens "realiteter" att jag obehindrat skulle kunna vandra omkring i församlingen. Det var också alldeles riktigt uträknat. Men jag hade glömt att räkna med en mycket fatal möjlighet — den, att jag själv skulle kunna bli berusad.

Det blev jag. Grundligt. Var det kaffet? Var det vattnet? Var det den starkt parfymerade luften eller röken från gästernas cigaretter och vattenpipor? Ho vet. De kanderade violerna misstänkte jag från början och rörde dem icke. Och likväl råkade jag så småningom och troligen rätt snart i ett förnedrande tillstånd av berusning.

Nu minns jag — cigaretten! Min grannes mezkalin-cigarett, som han lagt framför mig på bordet och som jag i ren distraktion tände. Alldeles riktigt. Han hade lovat mig angenäma synsensationer och mitt "sorgliga tillstånd" gav sig först till känna genom sällsamma visioner.

Den svarta tältduken blev plötsligt genomskinlig, jag såg en vid yta av gul sand. En öken. Vinden svepte över sanden och ritade geometriska figurer som så småningom färglades i många och bjärta färger. Och ur dessa färger uppstod allehanda träd och växter, fåglar, fyrfota-

djur, människor. Det var Edens lustgård. Jag såg Adam och Eva, jag såg det ödesdigra trädet, så lummigt och verkligt som den gamla vildapeln på Bystaholm, jag såg ormen och jag blev ett intresserat vittne till det första syndafallet.

Nå, säger du, varför anade du inte oråd?

Inte det minsta. Jag log i mitt hjärta åt humbugen. Jag trodde att väggen förvandlats till biografduk och jag tänkte: Mig lurar du inte så lätt! Mästaren nämligen. Han talade alltjämt, han talade lugnt och stilla, porlande som en mild bäck. Han drömde om Eden och beskrev platsen. Nu är jag övertygad om, att han talade för sig själv till eget nöje och uppbyggelse. Jag vet nämligen nu, att han icke hade en aning om vilken roll madame lät honom spela. Han trodde sig vara medlem av den exklusiva opium-klubben RR, en klubb som så många andra dylika med lite frihandspolitik och världsförbättring mellan haschischblossen. Madames lilla spekulation i Framtidens Religion kände han inte till, inte heller hade han en aning om sin egen stolta titel, Mästaren.

Och vad kunde då förmå människan att tala som en läsarpräst, att timme efter timme svada om Människans Rättigheter, Livets Mål, Rättvisans Seger? Varför uppträdde han som humbugspredikant om han inte var det? Först och främst därför, min bror, att opium löser alla tungans band och insegel. För det andra därför att hans hjärna är så smäckfull med ädla och fantastiska idéer, att det måste skvalpa över. För det tredje och sista därför att han alltid varit en stor pratmakare, en bavardeur av första klassen — vår gemensamme vän - Hagen van Loos.

Ja, mon cher, ”Mästaren” som värdinnan på Les Indes använde för att fiffa upp de eljest väl tämligen enformiga klubbafnarna och som extatisk och halvsovande predikade Fredens Evangelium för andra extatiska och halvsovande stollar, har en gång varit välbeställd svensk gardeskaptens, godsägare och ordensbroder. Ordensbrodern har alltså suttit i längst.

Om hans förkunnelse har jag skam till sägandes oklara begrepp. Jag minns endast de bilder, jag såg. Jag minns, att jag ur Edens frid drevs in i allehanda vilda tumult. Jag genomlevde årtusen, jag reste genom världsdelar, jag såg folken födas, kämpa och dö. Jag såg Marie Antoinettes huvud falla och jag stod obehagligt nära Alexander den andres ekipage. Kort sagt jag upplevde världshistorien och borde ha utsikt till cum laude i studentexamen om jag inte hade så dåligt minne. Det var en åskådningsundervisning av yppersta slag. Hur skulle det vara att införa bruket av mezkalin i skolorna? Föreläsarens ord omsattes ögonblickligen i bild och bilden i liv. Klubben Réalité Réelle har icke valt sitt namn utan skäl. Det är en intensiv verklighet, den bjuder på. Så intensiv att mitt stackars huvud ännu bränner som eld under den drypande handduken.

Hur länge varade min extas? Det vet jag inte, och det kan göra mig detsamma. Jag skulle endast önska, att den icke blivit störd, att den fått rinna bort lika omärkligt som den kommit. Jag skulle visserligen haft mina Kopparslagare då som nu. Men min ställning skulle ha varit behagligare.

Olyckan kom som blixten från bar himmel. Jag tyckte

mig vandra eller rättare — jag vandrade i en trädgård, en stor och mycket vacker trädgård som jag möjligen skulle kunna förlägga till en viss socken i Sörmland om inte naturen varit tusenfalt yppigare än den vårt goda Sörmland bjuder. Min själ måtte ha slagit dövörat till för Hagens världshistoriska betraktelser och givit sig ut på egen hand. Jag hade inte längre något minne av klubben, av café des Indes och dess gäster. En ung dam, vars sällskap jag finner angenämt, vandrade vid min sida och i detta mitt privata Eden fann jag allting ganska gott.

Då hörde jag en röst, som ingalunda tillhörde den unga damen och jag hörde åter en annan röst. De samtalande viskande men på samma gång gällt som ångvisslor.

Den första rösten sade:

— Är ni säker på att det är han? Jag vill inte begå något misstag.

Den andra svarade:

— Det är han, det är Hagen. Varför gör ni inte er plikt?

Den första:

— Bah! Jag trodde, att här skulle talas politik. Han tillhör ju Polska ligan?

Den andra:

— Ni har ju arresteringsordern? Nå då så. Har ni honom bara fast, så kan ni pressa honom —

Den första:

— Jag tror inte mer än jämnt på stöldhistorien —

Den andra:

— Tro vad ni vill. Jag har givit er tillfälle att fånga honom. Gör som ni vill.

Har du någonsin drömt dig förföljd och lam, bunden till händer och fötter, oförmögen att röra en lem? Då kan du ana mina känslor. Den vackra trädgården hade sjunkit i jorden. Jag satt i ett mörkt kyffe, bakom ett bord, tryckt upp mot väggen. Min granne med cigarretterna höll mig hårt kring handlovarna, gubben med det vita skägget lindade ett rep kring min hals. Jag kippade efter luft.

Fullt vaken blev jag aldrig den natten. Men halvvaken. Och det var mitt eget gräsliga nödrop, som väckte mig. Tyvärr inte endast mig. Det blev en avgrundsstorm av vrål och jämmertjut. Det behövdes endast mitt "au secours" för att alla dessa överretade hjärnor skulle ställas in på någonting förfärligt och hotfullt. Och så livliga bilder svepte nu i väg med deras fantasi att även kropparna drogs med i virveln. Slag utdelades, bord stälptes omkull, ljuskulan krossades, slocknade, glasskärvor regnade. Tre eller fyra skott lossades, som jag tror utan att träffa någon. Draperierna revs ned, kanske av polisagenterna, och lade sig som en säck över ett dussin rusiga RR-ister. När gasen äntligen tänts rullade denna säck av och an på golvet. Men på disken hade den gulbrune flugit upp och hälsade det nya ljuset med ett skallande:

— Död åt tyrannerna! Leve anarkin!

Hagen ensam sov den rättfärdige och tränade opie-fagens sömn. Han låg i fåtöljen som ett lik i sin kista, en viss militärisk "pli" följde honom i sömnen. Klackarna ihop, armarna utmed sidorna, huvudet rakt fram, pannan rynkad. Ansiktet var vaxgult, peruken hade lossnat fram i pannan och blottade en fullständigt kal hjässa.

Av herrar klubbmedlemmar var jag sannolikt den nyktraste — undantagandes naturligtvis de båda förädarna, min granne och gubben med det vita skägget. De flesta intog, mer eller mindre vårdslöst, vilande ställningar, den gulbrune somnade på nytt på disken och den rullande säcken blev snart nog stillsam. Dessa dyrkare av La Réalité Réelle lyckades sålunda tills vidare undfly den obehagliga verkligheten.

Min granne öppnade dörren till gatan och släppte in fyra uniformerade agenter. Madame tillkallades. Hon var i negligé men föreföll inte vidare besvärad. Hon sade:

— Att jag inte kände igen bylingen! Ska det bli böter nu igen?

— Det blir fängelse, madame.

— Nå, sade hon, det blir på det hela taget billigare. Men rör inte Mästaren. Han vet ingenting. Han är som ett barn —

Och hon strök över den kala hjässan med en öm handrörelse som antydde att "vackre Hagens" tur hos könet överlevat honom själv.

— Väck honom, befallde agenten.

Hon baddade hans tinningar med kallt vatten. Plötsligt slog han upp ögonen. Efter en stund sade han:

— Var är Beatrice? Jag menar madame Thierault.

Matronan suckade så tungt, att Hagen smålog och klappade hennes hand!

— Ni är alltför god, madame. Men låt vara, jag tycker inte om att bli upppassad av damer. Aha, café des Indes. Nu minns jag. Klubben.

Agenten gick fram till honom.

— Är ni Hagen?

— Riktigt, min herre, jag är Hagen van Loos.

— Då arresterar jag er.

Hagen gjorde en häftig rörelse för att stiga upp, men föll genast tillbaka i stolen. Han ryckte på axlarna.

— Så, ni arresterar mig. Får jag fråga varför?

— Ni är anklagad för, började agenten. Den vitskägige lyfte handen och skakade på huvudet. Agenten fortsatte:

— Å, mr Hagen, ni gör mig bedrövad. Det där är ett knep, som kan anstå en ordinär skälm men inte en gentleman. Naturligtvis vet ni, varför ni blir arresterad?

Den sluge kanaljen ville locka honom att förråda sig själv, men madame drog den gången ett streck över beräkningen och brast ut i ett rikligt ordflöde.

— Nej, försök inte. Bylingknep duger inte här. Mästaren har inte reda på någonting. Han tror att det här är en opiumhåla som alla andra. Inte sant, monsieur? Han har bara varit här två gånger och då har det gått ordentligt till. Har det varit något fuffens på Les Indes så har det varit före hans tid.

— Tig, ni, röt agenten. Det är inte fråga om fuffens

— Nej, visst nej, det heter så nu. Men får ni bara fingret, så tar ni hela handen. Och då hets det att vi plundrat de sovande

— Å gud, suckade Hagen. Har jag plundrat de sovande?

— Led ut kvinnan, befallde agenten. Var alldeles lugn, mr Hagen. Vi vet att ni är en gentleman, fast edra böjelser är en smula hm — skadliga för hälsan. Låt oss

nu inte spela komedi, monsieur! Ni vet mycket väl varför ni är häktad. Vi har era papper —

Han sprang upp. — Vilka papper? Var har ni funnit dem?

— I — i er bostad. Rue Laborde.

Hagen stirrade ett ögonblick på agenten, så tog han hans hand och tryckte den med värme.

— Tack, monsieur. Tack för att ni funnit dem i min bostad. Där finns de nämligen inte. Eftersom jag skickat dem till Köpenhamn.

— Ni medger då, att ni skickat vissa politiska dokument —

— Papper, monsieur, bara papper —

Han log en smula försmädligt, och agenten gjorde en förargad åtbörd. Den vitskäggede, som stått bakom Hagen, gav agenten ett tecken och gick ut i rummet bakom disken. Agenten följde honom. Jag begagnade tillfället att presentera mig för Hagen, men jag tror inte att han förstod att jag är en kär släkting, som hoppas på ännu närmare förbindelser. Han bad mig endast skaffa ett glas vatten. Innan jag hann efterkomma hans begäran trädde agenten fram till oss. Han lade armen vänskapsfullt och förtroligt kring Hagens skuldror.

— Varför tredskas ni, monsieur? Det är er väninna, madame Thierault, som angivit er

— Beatrice, mumlade Hagen, Beatrice —

— Alldeles. Madame Beatrice. Hon har meddelat att medlemmar av Polska Ligan sammanträffat i ert hus, vid rue Laborde, att ni därstädes gömt och kanske ännu gömmer en del av Ligans korrespondens och att ni slut-

ligen själv är en av Ligans ledande krafter.

Stackars Hagen. Jag kan inte påstå att han gjorde intryck av att vara en ”ledande kraft”. Också låg det verkligt ömt medlidande i agentens röst när han sade:

— Seså, ni förvärrar er sak. Det är klokare att erkänna.

Nu fann jag min stund kommen. Jag lade i min tur handen på agentens axel — jag var nämligen i ganska stort behov av stöd, och sade vänligt men bestämt:

— Jag är rädd att monsieur överskrider sin befogenhet. Monsieur har inte äran vara rannsaktionsdomare. Dessutom far monsieur med osanning. Madame Thierault har angivit Hagen men inte för något politiskt brott

—

— För vad? stönade Hagen. För vad?

— För stöld.

Jag är rädd att det sista slaget blev det värsta. Men det kunde inte hjälpas. Jag hindrade honom i alla händelser från att begå en kolossal dumhet.

Min vän agenten fattade agg till mig och funderade ett slag på att låta mig göra Hagen sällskap i kurrån. Men jag påpekade att en agent med ambition bör finna suspension eller kanske avsättning nästan lika otrevligt som att bli förd till La Morgue. I morgon skall jag emellertid, ”vid hämnings äventyr” infinna mig hos herr rannsaktionsdomaren. Och det ska bli mig ett nöje. Allra helst som jag där troligen träffar madame Thierault. Och Elly.

MR TACZEW RÄCKER UT TUNGAN ÅT HÖGA RÄTTEN.

Brev från Holger Brate.

Käre Derrel.

Rättvisan har haft mig i sin hand och åter nådligen släppt mig. Jag vågar påstå, att jag uppförde mig som den lovande unge man jag är. Men döm själv.

På utsatt klockslag eller möjligen något senare infann jag mig i prefekturen. Rue de Lutèce var packfull med människor och jag började nästan frukta, att vårt lilla indiska äventyr skulle arta sig till att bli en populär process i den högre Dreyfus-Caillauxska stilen. Lyckligtvis rörde sig nyfikenheten inte alls om oss. En stackars plåtslagarpojke hade vågat sig ut på gesimsen som löper under fjärde våningens fönster, förlorat fotfästet och ändat sitt unga liv i en ohygglig saltomortale. Olyckshändelsen hade timat en kvart före min ankomst, men Elvira Hagen och fru Orzyzsko, som väntat utanför palatset en timmes tid, hade varit med om hela eländet. Vita som lakan båda två och Elly färdig att svimma när som helst.

En dålig början.

Jag konvojerade damerna in i rättvisans labyrint, skjutsades hit och dit av några halvdöva inventarier till vaktmästare och hamnade till sist just i fjärde våningen. Där omhändertogs vi av ytterligare ett inventarium, som

försedde damerna med friskt vatten och mig med tillåtelse eller snarare order att stiga in till herr rannsaktionsdomaren. Jag passerade ett väntrum och en korridor. I korridoren befann sig tre gendarmar, de två satt på en bänk utmed väggen och höll emellan sig den gulbrune lille herrn, den misstänksamme opiumslukaren, som ansåg att man hellre borde hänga än skjuta undertecknad. Den tredje uppvaktade madame, värdinnan på Les Indes, han var synbarligen mindre road av uppdraget. Ty madames mun gick i ett och hennes åsikter om Höga Rättvisan och dess hantlangare uttalades med synnerlig skärpa. Hon kände genast igen mig och betraktade mig med välbehag.

— Se där, sa hon, det är en gentleman. Inte sant, monsieur, ni kommer att vittna till min förmån? Har jag kanske berusat er? Har jag plundrat er? Å, min gud, en hederlig kvinna, mor till tre barn! — Eller den där gulbrune skurken — har jag kanske plundrat honom? Nej, minsann. Det är han som lockat mig i fördärvet, det är hans fel, att jag gav mig i lag med framtidens religion. Figurez-vous, monsieur — framtidens religion! — jag! — en hederlig kvinna, mor till tre barn — vad har jag med framtidens religion att göra?

Kunde inte säga det utan teg och bidade. Den gulbrune ingick inte heller i svaromål. Han sov, synbarligen en riktigt gemen annandagsömn med hetta och frossbrytningar, med gnistor för ögonen, andtäppa och brännande törst. (Jag vet ju, hur det känns, även jag har varit i — Indien.) Han satt framåtböjd med armarna hängande utmed benen och huvudet dinglande mellan

knäna. Jag konstaterade, att han hade peruk. Och att han var mycket smutsig.

Äntligen blev det vår tur, madames först och strax därpå min. Jag hämtades av min granne från café des Indes, provokatören, polisagenten. Han sade:

— Monsieur, jag tror mig veta, att ni alldeles tillfälligtvis råkat in i den där opiehålan? Det vore bäst för er själv, förstår ni. Och — och jag behöver ett ojävigt vittne.

Var lugn, min gubbe, tänkte jag.

Vi steg in till mr le juge d'instruction. Denne upphöjde herre residerade i ett stort, kallt rum, vars tre fönster vette utåt rue Lutèce. Han satt vid ett långt, smalt bord med ryggen åt fönstret. På hans vänstra hand satt en liten kutig gubbe som skötte protokollet med avundsvärd snabbhet, och mitt emot honom satt madame i en icke oäven fåtölj. Undertecknad fick nöja sig med en mindre bekväm rottingstol, som efter tre timmars sittning kom mig att tänka på barndomens mera smärtsamma erfarenheter.

Fru Justitia arbetar som bekant med bindel för ögonen, ehuru damen väl torde vara mera betjänt av ett par skarpa brillor. Hennes tjänare, herr rannsakningsdomaren, var enögd. Jag tror att denna omständighet i förbindelse med de bistra tiderna skaffat honom en något hastig befordran. Han föreföll inte riktigt varm i kläderna. Dessutom var han offer för en otrolig bonhomie. Den mannen skulle aldrig på allvar vilja beskylla en medmänniska för brott. Han sade:

— Det påstås, madame, att ni skulle inneha — hm

— en så kallad — hm — opiumhåla?

Och hans enda stackars beskedliga öga skyndade att tillägga:

— Ja, är det inte rysligt, vad det skvallras här i stan! Men ta det med ro —

Madame tog det med ro. Hon hänvisade till mig. Och då polisagenten, som fungerade som åklagare, likaledes hänvisade till mig, blev det alltså domarens smärtsamma plikt att besvara mig med anhållan om några upplysningar. Jag lämnade mina personalia och körde sen skutan upp i vind. Uppgav att jag besökt café des Indes i avsikt att prova en ny tesort. Hade dessutom förtärt kaffe, bonbons och vatten.

— Blev ni berusad?

— Gräsligt, monsieur, ohyggligt, skamligt

— Aha! Av kaffet? Av vattnet?

— Nej, monsieur, av två cigarretter som enligt uppgift var preparerade med mezkalin.

— Hur mycket begärde man för cigarretterna?

— Jag fick dem till skänks. Vad säger jag? Man trugade dem på mig! Man stack dem försåtligt i hand på mig. Det var skändligt, monsieur. Jag är en ung, oskyldig utlänning, storstadens laster är mig främmande

— Å, monsieur — förtvivlad — hm — men var lugn — rättvisan — hm — Var det madame själv som —?

— Nej, monsieur, det var inte madame.

— Aha. Vem?

— Det var den där herrn, som försöker gömma sig i fönsternischen.

— Mr le commissaire? flämtade domaren. Mais c'est

impossible! Mr le commissaire?

Omöjligt eller ej, det fick herrarna själva avgöra. Efter ett viskande men synnerligt animerat samtal i fönster-nischen förklarade herr domaren att rannsakingen rörande försäljning av opium m. m. tills vidare skulle nedläggas. Han ringde och befallde vaktmästaren att hämta ”anklagade Hagen van Loos”.

Därpå till madame:

— Ni känner mr Hagen van Loos?

— Å, monsieur, det är en fin karl, ett riktigt helgon. Han kom till mitt etablisse-mang för ett par veckor sedan i sällskap med den där gulbruna markattan som sitter i korridoren. Ja, jag säger markattan, monsieur, för det är, vad han är. En riktig markatta. Han säger till mig: Ni ska skaffa er en attraktion. Opium t. ex. Och det föreslår han mig, en hederlig kvinna, mor till fyra barn —

— Mina komplimanger, madame, inflickar domaren.

— Merci, monsieur. Och pojkar alla tre — alla fyra ville jag säga. Riktiga slitvargar. Och då säger han till mig: Ni måste skaffa er en attraktion, madame. Någon-ting mystiskt och pikant, som kan locka folk. Det duger inte med zigenarkapell och dansöser, det är slut med det, madame. Ni måste skaffa er Framtidens Religion. Ja, vad skulle jag göra, monsieur? Affären har gått dåligt på sistone. Vad skulle ni själv göra om ni vore mor till en fyra, fem barn, alla pojkar, riktiga slitvargar —

Monsieur rodnade lätt och bad att madame måtte hålla sig till saken. Hon fortsatte:

— Ja, och så förde han mr Hagen till mitt etablisse-mang. En fin karl, monsieur, en riktig guds ängel. Och

så dum sen! Man kan lura honom hur mycket man vill. Men det vill man inte. Ånej! Då ska man vara en sån där markatta som monsieur Felix — han därute i korridoren. Och så säger han till Hagen: Det är här, vi brukar samlas. Och Hagen står där och gungar lite i knäna alldeles som ett sömnigt barn, monsieur. Å, herre gud, vad han är söt. Och så säger han: Vilka? Och den andre säger: Vi, som dyrka Framtidens Religion, la Réalité Réelle, Det Evigt Varande och annan strunt, monsieur. Och så säger han: Du måste tala till oss. Och Hagen bara nickar och slår sig ner. Och så ger jag honom den lilla morfi — O diable! Mais regardez, monsieur, regardez! C'est affreux!

Hon rusade fram till fönstret, i behaglig tid avbrytande sin bekännelse. Det måste emellertid medges, att hon hade skäl för sina utrop. En karl i blå blus och dito byxor passerade tätt tryckt mot väggen förbi våra fönster. Den stackars plåtslagarpojkens öde hade tydligen icke avskräckt hans kamrater.

— C'est affreux! upprepar domaren. Det måste förbjudas. Herr kommissarie — jag kan inte fortsätta förhöret — det måste förbjudas.

Kommissarien avlägsnar sig alltså för att stoppa den farliga trafiken. Under tiden införes Hagen av vaktmästaren och en polisbetjänt. Han gör en liten bugning för madame, stirrar en stund slött och trött på domaren och sjunker oombedd ned på en stol. Den snälle domaren skyndar att slunga fram ett tämligen onödigt: Var så god och tag plats. En stor vithårig herre dyker upp, jag vet inte varifrån, han lutar sig fram över bordet och viskar med domaren. Jag tycker mig förstå, att han är läkare,

att han undersökt Hagen och att han funnit honom fullt normal. Vilket kanske är ett djärvt påstående. Ty när domaren frågar: — Är ni Hagen van Loos? mumlar han endast:

— Gud vet — gud vet —

Läkaren rycker på axlarna. Sviter av excesser, ingenting annat. Men den lille domaren blir ängslig. Den fångnes identitet måste fastslås.

Jag påpekar, att en dotter och en ungdoms väninna till Hagen befinna sig i prefekturen. Vaktmästaren sättes i rörelse och efter några minuter kommer Elly och fru Orzyzsko. Hagen tar emot dem med ett förvånande lugn, kysser Elly på kinderna och erbjuder sin fåtölj åt fru Orzyzsko. Domaren så att säga ackompanjerar denna chevalereska scen med täta små bugningar för damerna. Kommissarien återvänder och förklarar att förhöret kan fortsättas ostört av våghalsiga plåtslagare. Och domaren vänder sig till Elly.

— Mademoiselle Hagen, känner ni igen er far?

Olyckligtvis befinner sig mademoiselle i sin dåliga hörna. Hon svarar tämligen kärvt:

— Skulle monsieur inte känna igen sin far?

— Hm, mumlar den stackars domaren och småler spasmodiskt. Jag erkänner — hm — att frågan var illa formulerad. Har mademoiselle någon kunskap om orsaken; varför er far vistas i Paris?

— Vore det inte lämpligare att fråga honom själv?

— Visserligen — hm — skall strax — Mademoiselle är naturligtvis inte tvungen att besvara mina frågor. Hm. Men är det er bekant om er far under tidigare skeden av

sitt liv tillhört vissa klubbar?

— Han tillhörde adelsklubben i Stockholm. Kanske tillhörde han flera, men det vet jag inte. Han tog mig aldrig till råds. Jag var bara tre år på den tiden.

— Det var inte mycket, småler domaren.

Efter några frågor till fru Orzyzsco vänder han sig åter till Elly. Och det förefaller mig som om Rättvisans enda öga börjat lysa med en viss förälskad glans. Som dock slocknar redan vid nästa replikskifte.

— Har ni märkt, att er far hyser en allmän rent ideell entusiasm för folkens frihet?

Elly avfyrar sin spetskula.

— Säkerligen, monsieur. Varför har ni eljest häktat honom?

— Mademoiselle — hm — det tillkommer mig att göra frågor —

— Eh bien, monsieur, varför gör ni inte det?

Kärleksgnabbet har emellertid verkat uppiggande på Hagen. Han reser sig och går fram till bordet. Han säger:

— Jag anhåller att ni vänder er till mig. Jag lär vara anklagad för stöld. Är det inte så?

Och nu inträffar vad jag och vännen Gustav förutspått. Domaren läser upp två skrivelser från madame de Thierault. I den första anger hon Hagen för stöld av vissa föremål, i den andra tar hon tillbaka anklagelsen, som berott på ett ”fatalt misstag”. Jo jo mänsan, nog var det fatalt. Och domaren tillfogar:

— Det står er naturligtvis fritt att senare väcka rekonventionstalan. Men för närvarande måste jag fästa er upp-

märksamhet vid viktigare saker. Ni är misstänkt för att stämpla med Republikens fiender.

Nå, vi var ju på sätt och vis förberedda. Och om vi också var och en i sin stad kände en liten ilning utmed ryggraden, gjorde vi naturligtvis allt för att verka kolugna. Men madame, madame på Les Indes, hon var inte förberedd hon, stackars madame. Det var lätt att avläsa situationens allvar och risk i madames uppträdande. Hon hade under förhöret hållit sig i Hagens närhet, hon hade givit honom förälskade och medlidsamma blickar och understundom putat ut med munnen till en liten blyg kyss i luften. Hela denna varma, kvinnliga känsla försvann som genom ett trollslag. Hon sprang fram till den olycklige domaren och kramade hans händer.

— Monsieur, jag svär, jag hade inte en aning — Ack, hur avskyvärt! Och jag har hyst honom under mitt tak! Monsieur — jag svär — jag hyste alltid misstro mot honom — han föreföll mig bra falsk den där — men jag ville vänta — jag ville att han skulle förråda sig — jag är en hederlig kvinna, monsieur, mor till —

Den gången hann hon inte upplysa om exakta antalet. Vaktmästaren kom domaren till hjälp och ledde ut henne. Ännu från korridoren hörde vi hennes beskärnelser och förbannelser. Sällan har en spirande öm känsla så obarmhärtigt och plötsligt knäckts —

Hagen föreföll tämligen oberörd. När oväsendet stillnat av, sade han lugnt och lågmält:

— Jag har aldrig deltagit i några stämplingar, monsieur. Inte ens i min ungdom. Och nu är jag gammal och trött.

Han stod en stund och ”gungade i knäna” som madame uttryckte sig. Därpå tillade han:

— Men det är sant, vad ni nyss sade. Jag har älskat friheten både individens och folkens. Ja, jag har älskat friheten.

Herre gud, tänkte jag, om han ville tiga, om han ville tiga! Jag erinrade mig hans talförhet opiumnatten, och jag kallsvettades. Vad skulle han haspla ur sig? Det var oberäkneligt. Jag såg, att domaren gav protokollföraren en vink. Varje förflugen tanke i denna stackars hjärna skulle således föras till protokoll. Min blick mötte en sekund fru Orzyzscos och jag förstod att hon kvaldes av samma ångest. Hon böjde sig fram mot mig och viskade:

— Han kommer att säga allt. Kan ni inte avbryta honom?

Avbryta? På vad sätt? Jag såg på Elly, jag såg henne i profil. Ansiktet var orörligt och hårt som en kamé. Jag fick för mig att hon var nära att svimma. Och jag bad en liten bön, att hon måtte göra det och göra det just nu.

Domaren sade:

— Det är gott och väl, mr Hagen van Loos. Men en sån där kärlek i största allmänhet är rätt sällsynt. Vanligen koncentrerar den sig på ett visst föremål. Vill ni säga mig, vilken — hm — vilken folkfrihet, som ligger er närmast om hjärtat? Kanske — hm — kanske Polens?

— Kanske. Min mor var polska. Och min far deltog i frihetsrörelsen 63.

— Respektabla skäl för edra sympatier, monsieur, mycket respektabla. Och inte sant, det är synnerligast för det

ryska Polen, ni ömmar?

Hagen ryckte på axlarna.

— Det finns endast ett Polen. Allt land där det talas med polsk tunga.

— Det var — hm — det var mycket. Och Belgien, monsieur? Vilka är era känslor för Belgien?

— Desamma.

— Desamma? Jaså, verkligen? Och för att taga ett annat exempel — ur högen så att säga — Elsass — vad tänker ni om Elsass?

Hagen smålog. Ett ögonblick trodde jag, att han skulle säga en dumhet, en kapital dumhet, och mitt hjärta höll på att stanna som en trasig klocka. Men han satte det gudskelov i gång igen.

— Jag har många vänner i Elsass, monsieur, jag har ännu fler i Luxemburg. Jag önskar dem alla frihet och rättvisa.

— Frihet åt Elsass! utropade domaren och vände sitt öga mot taket. Ja, monsieur, frihet åt Elsass!

Och därefter i en teatervisning till läkaren: — Ni hade alldeles rätt, käre doktor, han är fullt normal.

Det artade sig nästan till en entente cordiale mellan domaren och hans fånge. Tyvärr skulle vissa meningsskiljaktigheter yppa sig. Domaren sade:

— När allt kommer omkring är ni en ideellt anlagd man, mr Hagen. Jag börjar förstå, varför ni så gärna vistas väster om Rhen. Vår gigantiska frihetskamp drar er till oss —

— Ni har rätt monsieur, den frihetskamp som inleddes av den stora franska nationen —

Domaren log och bugade.

— anno 1789 —

Domaren bugade men log icke.

— och som nio år senare stryptes av den korsikanske kriminaldåren —

— Monsieur! Vad menar ni?

— Jag menar Napoleon. Banditen som återsatte brottet i högsätet, krönt och purpurbemantlat. Banditen vars brottslighet avlar av sig i det oändliga, som gav oss Helliga Alliansen, Ryska Systemet, Den Politiska Kolonisationen, blodbaden i Indien, i Egypten, Algier, Marocko, Kongo, Transvaal. Å, vem kan räkna upp namnen på alla mordplatser? Europa blev en stråtrövare, som när han icke längre mäktar bära sitt brott och sitt onda samvete, vänder svärdet mot sig själv.

— Eh bien, sade domaren, il est completement fou. Det blir snart er tur, min käre doktor, att leda förhöret.

— Nu vet ni, monsieur, vad jag tänker om Europas stora frihetskamp. Själv mord, en brottslings själv mord, ingenting annat. Fort bien ça. Han gick rättvisan i förväg brukar det stå i tidningsreferaten.

Och Hagen nickade åt den lille domaren och smålog och nickade åt oss allesammans och föreföll hjärtans nöjd och belåten. Han satte sig bredvid Elly och klappade henne på handen. Men Elly satt som förut alldeles orörlig och stirrade framför sig och när jag nu följde riktningen av hennes blick, märkte jag att hon oavvänt stirrade på dörren till korridoren.

Domaren sade:

— Ert svammel, monsieur, övertygar mig inte. Man

kan simulera galenskap likaväl som kroppsliga sjukdomar. Att ni totalt missförstår den politiska situationen, behöver inte nödvändigtvis betyda att ni är oansvarig för edra gärningar. Det är till dem vi skola hålla oss. Jag råder er att besvara mina frågor sanningsenligt och utan svammel. Känner ni till en revolutionär sammanslutning, som vanligen kallas Polska Ligan?

Där var vi nu! Skulle Hagen, exalterad, stolt, virrig av narkotiska utsvävningar förstå att hålla tungan rätt i mun?

Han stammade:

— Jag — jag tror — det.

— Åhå, ni tror? Ypperligt. Hm. Jaså, ni endast tror? Det vill med andra ord säga, att ni inte själv tillhör den där ligan?

Han svarade fullkomligt lugnt:

— Jag tillhör ingen liga, ingen politisk sammanslutning.

— Kanske att ni inte ens gillar dess syfte?

— Dess syfte, jo. Dess medel, nej. Mästaren har förbjudit oss att använda våld.

— Mästaren?

— Guds Lejon.

— Parbleu. Det låter något. Men han har väl ett vanligt hederligt namn, den där mästaren?

— Leo Nikolajevitj.

— En ryss?

— En människa. Leo Nikolajevitj Tolstoy.

— Å, min gud — en romanförfattare! Har jag inte förbjudit er att svamla? Svvara på mina frågor! Har ni läst

sagda ligas oktobermanifest?

— Jag tror — jag vet inte —

— Vet inte? Hm. Ni har alltså inte undertecknat manifestet?

Kort och bestämt:

— Nej.

— Och ni har kanske inte heller undertecknat en förbindelse att med alla till buds stående medel stödja ligans arbete?

— Jag har inte undertecknat någon förbindelse.

— Tres bien. — Herr kommissarie, kalla in vittnet Honoré de Saint-Jean.

Vittnet Saint-Jean släpptes in. Som om ljuset från fönstret bländat honom gick han icke rakt fram till domarbordet utan gjorde en lov förbi oss. Han bugade i förbigående för Elly, och jag som satt henne närmast, hörde honom viska:

— För sent? Om och hur hon svarade, hann jag inte uppfatta.

Vittnet Saint-Jean gav sina personalia. På domarens fråga om han tillhörde armen svarade han viskande och svaret bestyrktes tydligen av en ivrig viskning från kommissarien. Domaren sade:

— Ni har alltså i er egenskap av hemlig — hm — med ett ord — ni har kommit i besittning av vissa papper rörande mr Hagen van Loos. Har ni dessa papper på er?

Saint-Jean tog fram två sammanvikta papper, men innan han hann lämna dem till domaren hade Hagen rusat fram och ryckt dem ifrån honom. Han behöll dem

endast några ögonblick, kastade en hastig blick på innehållet och överlämnade dem åt domaren.

— Förlåt — monsieur — jag ville endast övertyga mig — att — att det endast var jag som — att det inte var någon annan —

Domaren ifyllde med en röst, som säkerligen skulle imitera domsbasunen:

— Att det var ni, som undertecknat dessa papper, oktobermanifestet och förbindelsen till Polska Ligan. Hagen, ni är beträdd med tvetalan.

Behagligt, käre Derrel, mycket behagligt.

Och domaren vände sig till Saint-Jean:

— Var har ni funnit papperen? I den anklagades bostad?

— Nej. I Stockholm. Jag köpte dem av en amerikansk äventyrare, en viss Norrinder, sedermera avliden. Han hade varit Hagens privatsekreterare.

— Var Norrinder i besittning av flera dylika papper och köpte ni även dem?

— Jag köpte inalles tjugufyra förbindelser avgivna av diverse personer men alla i samma syfte som denna.

— Har ni dem på er?

— Jag förlorade dem i Köpenhamn, där jag blev bestulen av samme Norrinder, som åter tycktes vilja gå i Ligans tjänst.

— Och varför stal han inte Hagens papper?

— Därför att jag förvarade dem skilda från de övriga?

— Skilda från de övriga? Ni ansåg dem således vara särskilt betydelsefulla?

— Nej. Jag ansåg dem vara värdelösa.

— Värdelös? Värdelös, monsieur? Vad menar ni? För vem?

— För — för mitt departement. För Frankrike och vår gemensamma sak. Värdelösa, monsieur, därför att namnteckningen är förfalskad.

— Förfalskad? Hur kan ni veta det?

— Med absolut visshet, monsieur. Jag har själv utfört förfalskningen.

Jag kan icke med bestämdhet säga på vilken punkt i församlingen häpenheten framträdde klarast. Jag tror dock att det var på Ellys kinder, en förtjusande, klarröd häpnad —

Saint-Jean gav mig emellertid inte mycken ro till intressanta psykologiska iakttagelser.

— Monsieur, sade han till domaren, för att ni och — och andra skola förstå och möjligen urskulda mitt beteende måste jag avge en fullständig om också kortfattad förklaring. Hagen, som är luxemburgsk undersåte, flyttade vid krigsutbrottet till Paris och tog in hos min syster, madame de Thierault. Hans hälsa och särskilt hans själstillstånd har under de sista åren lämnat åtskilligt övrigt att önska, och krigsutbrottet bragte honom helt och hållet ur jämvikten. Under sådana förhållanden var det helt säkert en lycka för Hagen att bli omhändertagen och vårdad av min syster. Det visade sig också ganska snart att samvetslösa personer som kände till Hagens sjukligt impressionibla sinne och hans sympatier för Polen sökte att komma i besittning av hans namn och förmögenhet för sina ändamål. En äventyrare,

som jag — vår avdelning haft åtskilligt att göra med, började umgås ganska intimt först med Hagens sekreterare, sedan med honom själv. Jag höll min plikt likmätigt öron och ögon öppna och erfor snart att sagde herre sökte värva Hagen för Ligan. Jag erfor också att Hagen bestämt vägrade att vare sig aktivt eller passivt delta i arbetet.

— Vet ni orsaken till Hagens vägran?

Med ett rent prästerligt allvar svarade den räven:

— Hagen, monsieur, är troende Tolstoyan. Han avskyr handlingens propaganda, ja, all propaganda.

— I våra tider? inflickade domaren med en axelryckning. Il est donc completement — hm.

Saint-Jean fortsatte:

— Jag hade ingen anledning att betvivla Hagens ståndaktighet som är utomordentlig i — i fråga om högre ting. Men jag hade desto större skäl att å ämbetets vägnar söka komma underfund med Ligans ombud. För den skull föreslog jag honom att jag och min syster mot — mot vissa komparationer skulle använda vårt inflytande över Hagen till att förmå honom underteckna manifestet och förbindelsen. Jag hoppades i gengäld bli invigd i mannens övriga planer. Naturligtvis brydde jag mig inte om att oroa Hagen. Jag kände rätt väl hans namnteckning, jag förfalskade den. Ett brott visserligen men ad maiorem patriae salutern. Jag överlämnade alltså de förfalskade dokumenten till ombudet. Min list var nära att lyckas. Han lät mig förstå att han hade ett flertal dylika förbindelser och att han icke visste, hur han skulle få dem över gränsen. Jag erbjöd mig att hjälpa honom. I

stället föredrog han —

Han tvärtystnade och till min fasa förstod jag, att han höll på att tappa koncepterna. Det hade gått upp för mig att Saint-Jean i elfte timmen ångrat sina ogärningar — antagligen omvänd av Elly — och infunnit sig för att rädda Hagen. Det var ju också tydligt att hans vittnesmål hittills utfallit ytterst gynnsamt. Och lika tydligt var att han nu på något sätt råkat försäga sig.

— Vad var det han föredrog, monsieur?

— Han — han, stammade Saint-Jean. Ni kan fråga honom själv, monsieur. Han sitter därute i korridoren.

Order gavs, gendarmerna släpade in min gulbrune fiende från café des Indes. Han hängde emellan dem som en säck, ett riktigt vrak, den mest beklagansvärde annandagsprisse jag någonsin skådat. Efter upprepade frågor lyckades han knysta fram: Felix, köpman från Rio, brasiliansk undersåte, affärs- och lustresa, bestulen på sina papper.

Saint-Jean sade:

— Han ljuger. Han är inte köpman, han är inte från Rio, han heter inte Felix. Han är polack, han är spion och han heter Taczew.

Den där? Det där bakrusiga byttet identiskt med vår pigge vän Taczew? Den gulbrune herrn som föreslog rep för min räkning — min hjärtebror Taczew? Omöjligt. Och man fordrade att jag skulle bestyrka hans identitet. Den ärkeskurken Saint-Jean behagade nämligen yttra:

— Vi ha här en person, monsieur, som tillhör spionen Taczews intimaste umgängeskrets. Mr Brate från Sverige. Ni kan fråga honom.

Jag sade:

— Mig veterligt har jag lyckligtvis inte kommit i beröring med mer än en spion, mr Saint-Jean. Hans identitet och karaktär av spion skall jag gärna bestyrka. Men att hos den där personen finna någon likhet med mr Taczew är mig fullkomligt omöjligt.

Nå, så fullkomligt omöjligt var det kanske inte nu längre. Men jag frågar dig, min bror — är en stackars utlänning i trångmål stadd, skyldig att vara mer skarp-synt än själva den enögda Rättvisan? Nej, det står inte i katekesen.

Saint-Jean replikerade:

— Om monsieur låter gendarmerna ta av honom peruken och tvätta bort färgen är jag övertygad om att mr Brate skall känna igen sin vän.

Utan att yttra ett ord vare sig till försvar eller erkännande lät den gulbrune sig släpas ut. Och förhöret, som — jag medger det — avbrutits på ett ganska lyckligt sätt, vidtog åter. En tio minuter eller så rörde det sig om Hagens sinnestillstånd. Den vithårige läkaren envisades att i honom se en fullt normal person. Saint-Jean åberopade två auktoriteter, framstående läkare som konsulterats och som på det bestämdaste tillrätt madame de Thierault att föra Hagen till ett maison de santé. Domaren, som sannolikt erinrade sig Hagens världshistoriska teorier, tycktes även luta åt denna åsikt. Och Hagen själv? Jag tror inte att han uppfattade ett ord av den penibla diskussionen. Han satt hela tiden och lekte med Ellys händer, plockade med hennes fingrar, granskade naglarna, polerade dem med sina fingertoppar. En gång vände

han sig till fru Orzyzsko.

— Å, min gud, kära vän, vad det här drar ut på tiden. Är ni inte sömnig? Det är jag.

För min del, käre Derrel, är jag rädd att jag i någon mån måste dela Saint-Jeans och domarens åsikt.

Nu sade Saint-Jean:

— Dessutom, monsieur, tror jag mig till fullo ha bevisat, att Hagen icke tagit den ringaste del i några stämplingar —

Plötsligt steg kommissarien som förut stått i fönster- nischen fram till domaren och började viska. Och jag vet inte varför, men jag kände att just nu var faran överhän- gande. Hur i all sin dar skulle jag kunna avbryta detta ohyggliga förhör, där varje fråga var ett hot mot stackars Hagens liv. Jag stirrade omkring mig som en fåne. Jag funderade på att avlossa min revolver i fickan, ställa till uppståndelse, ropa attentat, zeppelinare eller något an- nat ohyggligt. Gud vet allt vilka galenskaper som flög genom skallen på mig.

Då såg jag något, som ingen annan för ögonblicket observerade. Jag såg en plåtslagare. D. v. s. jag såg i fönstret längst till vänster ett blått byxben och en fot, som försiktigt sattes ned på gesimsen. Kort därefter kom i vederbörlig ordning benet numro två och hela den blå- klädda plåtslagarkroppen.

Samtidigt hörde jag domaren säga:

— Verkligen, mr Saint-Jean? Hm. Tror ni det? Vill ni då säga till vem Taczew lämnade sina papper? Vem för- varade dem i Paris? Vem undanhöll dem för den franska polisen? Vem skickade dem slutligen till Stockholm? Och

varför?

Saint-Jean svarade — ja, vad han först svarade, kan jag inte erinra mig. Troligen hörde jag det aldrig. Jag var i det ögonblicket nästan helt och hållet upptagen av min plåtslagare. Han hade redan passerat förbi det andra fönstret och dök nu upp i det tredje. Här stannade han ett ögonblick, vred försiktigt på överkroppen och huvudet, satte händerna skyddande för ögonen och kikade in i rummet.

Och jag hade inte längre någon svårighet att känna igen vännen Taczew. Gud skydde hans unga liv.

En rentvättad, vaken, smidig, fräck Taczew, som inte höll sig för god att i förbifarten räcka ut tungan åt Höga Rätten. I nästa ögonblick hade han försvunnit ur fönstret, fortsatt sin vågsamma promenad som antagligen skulle utsträckas till dess att han funnit ett tomt rum att hoppa in i.

Knappt var den sensationen förbi förrän bomben exploderade framför domarebordet. Jag hörde domaren säga:

— Ni påstår således, Saint-Jean, att Norrinder förvarade papperna även i Paris?

Och jag hörde Hagen säga till Elly:

— Vad är det de tala om, min flicka? Norrinder? Papperna?

Och åter domaren:

— Och ni påstår att det skedde utan Hagens vetskap? Och att hela ansvaret således faller på sagde Norrinder?

Och jag hör Hagen säga:

— Nej, Elly, det här går inte an. Ansvaret? Vilket an-

svar? Nej, släpp mig, Elly. Jag kan inte låta en annan bära ansvaret —

Och jag ser honom stiga upp och gå fram till bordet.

Då skriker jag:

— Monsieur! Monsieur!! Monsieur!!!

Och jag skrek, som man skriker i ungdomens vår. Och jag skrek så att hela församlingen sprang upp som en man, och stolar rullade och Höga Rätten snurrade runt som en piskasnurra. Och sen jag gjort det en bra stund återvann jag så mycken besinning att jag kunde flämta:

— Han är borta, herr domare, han är utflugen, förstår ni —

Men i min starkt upprörda sinnesstämning kunde jag inte genast förklara vem jag menade. Dock, även den positionen måste ju uppgivas och jag pressade fram:

— Er fånge har flytt, Taczew.

Men jag glömde att tala om vilken väg. Vaktmästaren skickades att undersöka förhållandet, återvände och viskade (damer närvarande!) att fången på egen begäran stängts in i ett toaletterum. Gendarmerna höll vakt utanför. Ja, då, då äntligen, snäst och åthunsad och utskratad fann jag skäligen att lägga fram mina kort.

— Herr domare, jag såg honom ju med egna ögon. Jag kände honom genast. Han hade stulit en plåtslagares arbetsdräkt. Han passerade förbi fönstren. Det var först när han räckte ut tungan åt rätten, som jag kände igen honom.

Pong, pang, pling, plang! Fönster upp och dörrar igen, rutor klinga och svordomar hagla och hela kopplet gendarmar släppes lös. I rummet bredvid vårt fann de

plåtslagardräkten. Men Taczew fann de inte. Jag hade gett honom en dryg kvart och det hade varit tillräckligt för medborgaren från det fria Honduras.

Framför allt, jag hade definitivt avbrutit förhöret då det nått fram till en mycket riskabel punkt.

Och hur gick det för dig själv, frågar du med sant deltagande. Ajo, tack, inte så illa och inte så bra heller. Jag blev knuffad och skuffad och hotad och fick på en halvtimme mer ovetit än vad jag kan förtjäna under ett helt mödosamt liv. Men slutklämmen blev endast ett intyg från höga rätten så lydande:

— Vous etes énormément stupid, monsieur.

Vartill jag sorgset genmälde:

— Det är inte första gången jag hör det, monsieur.

Allt detta skedde i förrgår mellan klockan 11 och 2. I går afton klockan 6 frigavs Hagen. Med åliggande att inom 48 timmar lämna Frankrike. Äran av ett så lyckligt resultat tillkommer likväl varken mig eller Saint-Jean eller ens den enögda Rättvisan. Hagen har ju sedan gammalt åtskilliga vänner här i staden. Och lyckligtvis vänner med inflytande. De trädde i bräschen.

Och för resten, han blev ju icke förvunnen. Ansvaret drabbar alltjämt — Norrinder.

Le Havre den...

Jag kunde inte skicka brevet med kurir och behöll det därför tills vidare i min — strumpa. Om två timmar lämna vi Le Havre med Colombine — samma båt som förde Elly och fru Orzysco hit. Närmaste mål är London, intet uppehåll där, varför jag hoppas kunna träda i

tjänstgöring i slutet av nästa vecka.

Ressällskapet består — förutom ovannämnda damer — av Hagen, undertecknad och — Saint-Jean. Du missar dig inte, om du tror att jag skulle föredraga ett något mindre sällskap. Men madame de Thierault yrkade på att hennes bror skulle följa Hagen, beskydda honom under vägen. Jag vet inte, vad Elly egentligen tänker. Men till mig säger hon:

— Han har i alla fall räddat pappa.

Och det är ju på sätt och vis sant. Madame de Thieraults avsked från Hagen var hjärtslitande. Jag misstänker att det samtidigt slet några fylliga blad ur hans checkbok. Det är nämligen med henne som med gästerna på café des Indes. Hon dyrkar la Réalité Réelle.

Jag har bett vännen Gustav telegrafiskt underrätta mig, om Taczew skulle bli gripen. Ännu har jag inte fått något telegram. Jag skulle önska att han ostörd finge återvända till urskogarna.

A bientôt!

AFFÄREN HAGEN REDES UPP OCH TACZEW VINNER ETT
VAD.

— Ladies and gentlemen, börjar mr Taczew och gör en inledningsgest av stora dimensioner. Visserligen har han endast Elly och mig till åhörare, men framför mig ligga papper och penna och jag har anlagt min mest officiella protokollsmin. Platsen är den käraste jag känner, bänken under Farfarseken på Bystaholm, bakom oss ligger parken, framför oss ängen, längst fram en blixtrande blink av viken. Och ”Farfar” har i dagarna upplevat sitt femhundra under, han har fått nya blad.

— Ladies and gentlemen, jag föddes i det fria Honduras, anno — ja, vad d-n hör det hit? Fader polsk immigrant, urgammal adel, sir, fursteblood. Moder kreolska, mestis, mycket skön kvinna, jag skulle vilja säga skön som ni, miss Hagen, fast i en annan genre. Mera kulör. Vet inte om skönheten gått i arv, miss, men det skulle icke förvåna mig. Jag har alltid haft tur hos könet. Bedårande kvinnor ha — hm — visat mig vänlighet. Men ont om tid, sir, förbannat ont om tid. Ett ansträngande liv, mitt. Mycket.

— Ert yrke?

— Mitt yrke? Revolutionär. R-e-v-o-l-u-t-i-o-n-ä-r. Skriv det, sir. Och framstående, ofantligt, expert. Tre stjärnor, sir, sätt tre stjärnor. Verry fina old superior.

Kläm i för f-n. Deltagit i tretton revolutioner och konsulterats i ännu flera. Fackman, sir, ingen dilettant. Dödsdömd av tjugufyra domstolar, hängd av två och arkebuserad av en. Jaja, sir, nedskuren i tid förstås, och lindrigt arkebuserad, endast lindrigt. Men lynchad otaliga gånger. Sådant härdar, sir, ger vana och färdighet. Den första hängningen är alltid obehaglig, den andra är festlig. Den sista, säger ni? Hm. Förstör inte aptiten, unge man. Go on. Arbetat i åtta republiker och ett kejsardöme. Stor belåtenhet på alla håll, utmärkta lovord, bästa referenser. Inte något snille, sir, ingen Porfido Diaz, ingen Rosas, ingen Napoleon. Men en god och trogen arbetare i vingården, sir, just så. Skriv det.

Jag skriver.

Taczew, god och trogen arbetare i den revolutionära vingården.

— Well. Sista jobbet var förstås i Mexiko. Fast anställning först hos Huerta, sen hos Villas. Anbud även från yankees, men tycker inte om sorten. Älskade en gång en yankeekvinna. En oskyldig och mycket from kvinna, miss, och ganska — hm — ganska fyllig. Ville omvända mig till baptismen, odöpt hedning, ingen lycka i äktenskapet, evig fördömmelse. Well. Älskade vansinnigt, klev i badkaret, huttrade och frös. Steg i som sterrik hedning, steg upp som fattig kristen. Kvinnan hade snokat igenom kläderna, rensat dem från pluringar och schappat. Eljest en mycket anständig kvinna, fick inte se så mycket som — nå, det gör detsamma. Pråktigt jobb för resten, jag menar i Mexiko, men yankees är skarpa konkurrenter, mycket. Läste i bladet om diverse krigs-

förklaringar. Varför inte? Gamla Europa lever upp igen. Driften har legat nere ett kvarts sekel, men nu har det bildats ett nytt bolag för stordrift.

Hur sa ni, miss? Cynisk? Bevare mig! Men jag talar som fackman. Jag har alltid trott på Balkan, och på Polen, och på panslavismen. Jag har sagt till mina vänner: Det där blir pengar. Förr eller senare. Mycket pengar. Bäst att hålla tentaklerna ute. Jag har gjort många ferieresor till gamla Europa. Men en affärsman har aldrig några ferier, sir. Alltid kontoret på fickan. Knöt förbindelser här och där och sonderade terrängen. Särskilt med hänsyn till Polen. Gammal kärlek rostar aldrig.

— Det var vackert av er, mr Taczew. Jag menar att ni övergav det rika Mexiko för det fattiga Polen —

— Kanske att det var vackert, sir, kanske också att det inte var det. Se hit. Vad är det här?

— Dollars.

— Well. Och var har jag hittat dem? I Mexiko? Nej. I Europa. Ja. En ann så god som en ann och en god del bättre. Nå. Vad är det här?

Han räckte mig en bunt papper som jag vid närmare undersökning fann vara blad lösrivna ur en dansk reklamroschyr för skosmörja. Tveksamt meddelade jag resultatet av mina undersökningar.

Han skrattade.

— No, sir, det är humbug, det är vad det är. Det är bluff. Och vad är bluff annat än penningen i potentiellt stadium? Och vad är penningen annat än makt? Och vad är makt Nå, låt oss inte gå vidare. Nog av, det finns dollars i Europa och det finns humbug. Varför skulle jag

stanna i Amerika? Jag for till Köpenhamn. Jag hade som sagt haft tentaklerna ute och jag visste var jag skulle finna mina män —

— Förlåt, mr Taczew, syftar ni kanske på några äldre högtidliga gentlemän som vi en afton eller rättare sagt en natt hade det nöjet att bringa i beröring med mr Saint-Jean.

Stackars Elly rycker till vid namnet och rynkar pannan. Mr Taczew säger:

— Kanske — kanske inte. Inga frågor, sir, jag säger så mycket jag vill. Well, sir, jag träffade mina män, och sedan jag en smula satt dem in i mina affärsmetoder lämnade de mig tio nåja — några dollars med den mycket förnuftiga anmärkningen att dollars är till för att föda dollars. Om vi lämna er tiotusen så är det meningen att ni skall skaffa oss tio millioner. Verry well. Jag får en förteckning över ”vännerna” i olika länder och jag börjar min turné. Hur den avlöpte, hör inte hit. När jag till sist stannade hos Hagen i Paris var mitt värv så gott som slutfört.

— Och varför — hm — gynnade ni Hagen med ett besök?

— Han stod på listan, och vi var gamla vänner. Jag hade träffat honom åtskilliga gånger i spel — nåja, på ställen, där gentlemän vanligen träffas. Jag hade till och med gjort honom en tjänst — samtidigt som jag gjorde en annan person en otjänst. Men det hör inte hit. Jag sökte alltså värva Hagen för vår ”sak”. Jag var inte så envis som en viss person behagat påstå, men när sagde person erbjöd sig att mot skälig ersättning skaffa mig

Hagens underskrift, mottog jag anbudet.

— Och blev lurad?

— Inte så alldeles. Jag kom snart nog underfund med att Hagens namnteckning var förfalskad. Kunde förstås ha ställt till bråk men hade inte smak för det just då. Saint-Jean var dock värd sin belöning och liten hämnd är också hämnd. Jag fann i botten av min kappsäck en broschyr — som handlar om en förträfflig dansk skosmörja. Jag ryckte lös bladen och försåg var och ett med en gigantisk näsa av rött bläck. Ja, ni trodde att det var ett vanligt reklamtricks, men det var min lilla hämnd. Jag stoppade näsorna och de förfalskade urkunderna i ett stort konvolut, som förseglades med många och stora sigill. Well. Jag uppsökte Hagen på hans rum, reglade dörren med så pass aplomb att jag kunde vara säker om att ha minst ett par lyssnande öron vid nyckelhålet. Ett förtjusande par, madame de Thieraults. Besvor därpå stackars Hagen i viskningar, som kunde passa en flodhäst, att förvara dessa ytterst viktiga papper. Påpekade att hans gamle vän pan Orzyzsko och många andra skulle råka i förbannad knipa om papperna föll i orätta händer. Åbåkade mig för tusen dollars och gick därifrån, svettig, synbart upprörd och livligt övertygad om att låsen i Hagens skrivbord samma natt skulle utsättas för lindrigt våld.

— Nå?

— Jag misstog mig. Inte på Saint-Jean och hans syster men på låsen. De hade trotsat det lindriga våldet. Å andra sidan bar de tydliga spår av inbrottsförsök och nu inträffade något, som jag inte förutsett. Hagen vågade

inte behålla den fruktansvärda skosmörjan en dag till. Han anförtrodde konvolutet åt sin sekreterare mr Norrinder med order att resa till Köpenhamn och lämna det i pan Orzyzscos händer.

— Taczew — vill ni påstå att mr Norrinders papper —

— Oh yes, sir — Norrinders papper utgjordes av reklambroschyren och två förfalskade urkunder. Ni kan också säga att de icke ovärdigt representerade den Heliga Humbugen och den Stormäktiga Bluffen. Om jag hade alla goda dollars som den där broschyren kostat så kunde jag köpa skosmörja åt en liten arme.

— Dollars — ja — och ett människoliv. Har ni glömt det, Taczew.

— Näja, ett. Ett enda, sir. Och kursen är låg för närvarande. Norrinder bröt förstås konvolutet. Vet inte vad han trodde om skosmörjan, skiffer kanske, hemliga tecken. Men Hagens papper var tydliga. Han kände inte till förfalskningen, han såg sig i stånd att pressa sin husbonde. Och han gjorde det. Well, miss, förtjänade han sitt straff?

Jag var inte vidare angelägen om att diskutera den saken med Elly. Hon lever nämligen i den tron att Norrinder, driven av samvetskval, begått självmord. Alltså sparkade jag mr Taczew på smalbenen och bad honom fortsätta.

— Och varför underrättade ni inte Hagen om att Norrinders papper var ofarliga?

— Först och främst därför att jag inte vidare träffade Hagen. Den gången. Jag hade mina orsaker att, vulgärt

talat, lägga benen på ryggen. För det andra — därför att de ingalunda var ofarliga. Vem skulle kunna bevisa att namnet var förfalskat? Jag? Sällan. Ingen domstol i världen godtar mitt vittnesmål. Det är ett obehag som — hm — följer med yrket. Saint-Jean ensam kunde bevisa den saken, men det var inte troligt att det ingick i hans planer. Att han sedermera verkligen gjorde det — well, sir, det är ett trolleri som — hm — miss Hagen möjligen kan förklara.

Miss Hagen tycktes icke för ögonblicket hågad att ingå i svaromål, varför jag skyndsamt fortsatte förhöret.

— Låt oss komma till slutet. Norrinder for till Stockholm och skickade Hagen ett utpressningsbrev, Hagen sände Saint-Jean för att återköpa konvolutet.

— Alldeles. Saint-Jean köpte konvolutet men tycks endast ha erlagt halva summan i förskott. Andra hälften skulle han sända från Köpenhamn. Men när han öppnade konvolutet fann han endast sina egna förfalskningar och mina röda näsor. Han trodde sig således bedragen, lurad på konfekten men inte av mig utan av Norrinder. Han vägrade följaktligen att betala återstoden. Norrinder for till Köpenhamn för att klara upp affären. Hur de båda herrarna redde upp saken sinsemellan vet jag inte — sköna själar samsas gärna. Ni minns, sir, att vi en afton i Köpenhamn anträffade Saint-Jean i ett — hm — tillstånd av skamlig berusning? Ni minns också att vi förde honom till några av mina vänner? Nå, vi undersökte honom millimeter för millimeter men fann endast — skosmörjan. Smärtsamt för mig, sir, nemesis kan man säga. Och än i dag begriper jag inte, var gossen

hade gömt Hagens papper

Då säger Elly helt lugnt:

— Det kan jag tala om för er, mr Taczew. Han hade gömt dem i min handväska. Han gav mig dem — i förseglat kuvert förstås — redan då vi var i Hälsingborg. Han påstod att det var hans egna legitimationspapper och att han inte vågade bära dem på sig, därför att han varit utsatt för ett rånförsök. Han påstod att han därmed visade mig ett stort förtroende. Och det kan ju vara sant.

Mr Taczew blev synbart upprörd.

— Mille diables, mademoiselle, där kunde ni ha sparat mig många goda dollars. Ni gick alltså och bar på kuvertet och öppnade inte det allra minsta —? Parbleu, det ska vara fruntimmer — hm — pardon — jag menar —

För en gångs skull tycktes mr Taczew icke fullt på det klara med vad han menade.

— Låt oss gå vidare, Taczew. Om således de ominösa papperen låg i miss Hagens väska, vad var det då som Norrinder sände i rek till madame Thierault? Om jag inte misstar mig, var det det spåret ni följde till Paris —

— Damn it. Det var det, sir. Och när jag nu tänker på saken så kunde det ena spåret vara så gott som det andra. Ni minns, att vi den där natten i Köpenhamn fick besök av Norrinder. Duktig pojke, fräck pojke. Han erkände att han varit vittne till vårt möte med Saint-Jean, att han hängt sig bakpå vår bil och följt med till ett visst hus. Well. Sen var det ingen konst för honom att få reda på vem som bodde i huset, vilka som dagligen besökte huset — kort sagt, vilka som hade intresse för "saken". Han satte upp en förteckning och sände den till madame

Thierault.

— Och det var den förteckningen ni fann i rue Laborde?

— Stämmer. En hel lunta med personalier och uppgift på förbindelser. Skickligt arbete, sir. Men han kunde gärna ha låtit bli det, Norrinder. Det kostade honom — hm — det kostade honom alldeles för mycket.

Mr Taczew stirrar tankfullt framför sig. Så säger han:

— Skada på pojke i alla fall. Skötsam och duktig. Han låg ett par månader i Stockholm och väntade på Hagens pengar. Tror ni att han latade sig? Ingalunda, sir. Han knåpade så gott han kunde. Fick också ihop ett och annat. Han bjöd ut det åt flera personer men fick dåliga bud. Slutligen bjöd jag tre hundra dollars. Tyckte det var dåligt, förstås. Men den där natten i Köpenhamn — vet inte vad som kom åt honom — ni minns, han talade om sin gamla mor — hade kanske druckit för mycket — eller — hm — sett för mycket på miss Hagen — ja, pardon miss — men sådant händer oss — oss män av yrket — fast sällan lyckligtvis.

— Taczew, säger jag och hugger honom i armen. Var det de där — ”småsakerna” från Stockholm, som han gav er den där natten?

— Rätt gissat, sir. Nej, bort med handen. Jag har redan lämnat dem från mig. Till rätt person, sir, till rätt person. Vill ni ha närmare upplysningar kan ni vända er till er vän — vad är det han heter? — mr Derrel. Men vad jag skulle säga — Det var skada på Norrinder. Jag skulle gärna ha betalt honom hans tre hundra dollars. För det var ett gott arbete, ganska gott. Men jag fick inte

tillfälle. Han dog så plötsligt.

Och den sjufalt förtappade gamle räven halar fram en rödbrokig sidenduk och snyter sig med eftertryck. Jag ser, att Elly är laddad med frågor, jag parerar i tid.

— Säg mig nu, Taczew, hur ni kunde finna Hagen i Paris och varför ni förde honom till café des Indes.

— Hi, hi, grinar apan med gyllene tänder. Det är väl ingen konst att finna en gammal id — hm — en gammal gentleman med Hagens ståtliga yttre. Jag visste, vad det betydde att han lämnat rue Laborde. Det betydde opium. Jaja, miss, ni vet det redan. Och nu är han ju bättre. Att finna honom, sir, det var a b c, men att bli av med honom det var hela alfabetet. Jag hade, ofrivilligt, försatt honom i en farlig belägenhet. Det var min skyldighet att rädda honom. Well. Jag resonerade så här: Om de där fördömda förfalskningarna komma i myndigheternas händer, och det gör de antagligen förr eller senare, blir Hagen dömd för delaktighet i stämplingar mot Republiken. Finns det då något medel att rädda honom? Hemligen och mot hans vilja föra honom ur landet? Omöjligt. Nej, det finns bara ett medel — att få honom förklarad sinnesrubbad och i samband därmed vederbörligen hemskickad. Well. Det borde i och för sig inte ha varit någon svårighet att få honom förklarad — jag menar miss — jag ville säga, att jag fick ett förbannat schå. Jag beslöt att gå fram med pukor och trumpeter. Det dög inte i våra tider att besticka någon fattig sate till dårhusdoktor. Nej, en dunderskräll som kunde öppna polisens ögon för Hagens galenskap, det var vad som behövdes. Hör inte riktigt till mitt fack, det där, men hur jag grubblade och

svettades stiftade jag äntligen Framtidens Religion. Ja, miss, jag är dess förste profet, men fördöme mig om jag kommer ihåg mina läror. Ni får pumpa er fästman, han räknades bland mina proselyter. Jag fick ihop fjorton stycken, fjorton lika stora tokar som hm — jag själv. Damn it. Hade jag bara fått vara i fred hade jag kanske blivit en ny Muhammed. Men bylingen, miss. Kom för tidigt. Det måtte inte ha funnits någon byling i Mekka —

Mr Taczew är en djärv och listig person. Visserligen sprack han i religionen, men hans valspråk ”aldrig rädd och alltid oförsämd” kommer säkert att föra honom till nya segrar.

Som konsultativ revolutioningenjör har han säkert en gagnerik verksamhet icke blott bakom utan även framför sig. Ho vet, vilka troner han skall hjälpa till att störta? Men ett rike vet jag, där han aldrig skall höja upp-
rorsfanan — Bystaholm. Och dock, var finns på jorden en strängare, mer obarmhärtig autokrati? Varför gör han inte ens ett försök att lätta oket som trycker dess invånare, män, kvinnor och barn, ja, själva djuren? Varför griper inte hans djärva hand efter självhärskarinnans järnspira?

Griper? Jo, jag tackar.

Som jag nu sitter här och antecknar hans stolta parallell med Islams profet, hör jag hur hans stol börjar knaka på ett underligt ängsligt sätt, jag hör hans andedräkt stocka sig och jag ser den välfödda kroppen vrida sig i cirkusartistiska spiraler åt alla håll.

— Hur är det, Taczew? Myggor? Myror? Getingar? En huggorm i byxbenet? För Guds skull tala —

Då reser sig håren på hans huvud - de testar som finns kvar nämligen - ögonen välva vitorna utåt, ett halvt hotande, halvt bedjande tssssss pressas fram mellan läpparna. Och medborgaren från det fria Honduras skyndar ifrån oss med lätta och smygande steg, som väl erinra om det indianska mödernet men bra litet om det stolta polska blod, vars namn han bär.

Varför? Tant Charlotte är i antågande.

Hon kommer med Hagen under armen och efter dem två tjänstehjon med fällstolar, madrasser, kuddar, filtar, nattrocker, rökmössor, fotvärmare, kattskinn, karlsbader, contrexeville, en bur med kanariefåglar och två små söta moppar. Hon säger:

— Nu kära du ska du riktigt slå dig lös och njuta aven svensk försommarkväll. Nej, var så go och lägg skinnet över magen. Det hade du minsann inte fått göra i det usla Paris. Nej, opp med benen. Bara stenkolsrök och bomber och besvärliga människor. Nej, här ska armarna ligga, armstöden är till för det, kära du. För att inte tala om att de kanske kastat dig i fängelse. Stilla med huvut så att jag får binda på mössan. Då hade det varit slut med friheten, kära du, och naturglädjen. Var så god, lite contrexeville, i botten ska det vara. Nej, vänd inte på huvut. Det är dit du ska se. Där ligger Mälaren — där — där — Det var då en besynnerlig människa. Håll huvut så här. Där — där — dit ska du se —

Och Hagen ser och ler. Men icke utan vemod.

Och jag säger till Elly:

— Det börjar sticka i såret, Jag har bestämt blivit kall. Nej, för guds skull — inga filtar. Låt oss hellre gå upp.

Jag har känningar av min svindel. Obetydligt? Inte på minsta sätt, tvärtom, jag känner mig mycket dålig. Elly, du tänker väl inte överge mig? Räck mig min käpp, är du snäll. Och din arm — så. Nej, varför den vägen? Låt oss gå här. Tssss. Stör inte de båda gamla. Tssssss. För guds skull — skratta inte.

Återtåget sker i god ordning och utan avsevärda förluster, om jag undantar att Elly påstår sig ha förlorat all tilltro till min tapperhet i fält. Nå, det kan inte hjälpas.

I själva verket är jag nu ett betydligt stycke fram på bättringsvägen. Svindeln har helt och hållet försvunnit. Men varför skulle jag utan vidare avstå från en så dyrköpt fördel? Så länge jag stannar på Bystaholm skall jag aldrig kunna bli helt och hållet fri från den där svindeln. Jag trivs med den.

Hur kom jag i besittning av ett så nyttigt naturfel? Det är det som jag måste försöka få riktigt klart för mig. Och för Elly. Hon har inte aktat för rov att göra vissa nedläggande insinuationer.

Vad jag tydligt och klart minns är detta: Elly och jag hade nyss slutat dinera på Cote d'Or i Le Havre. Vi satt vid kaffet och resonerade om hemfärden, onkel Hagen, Taczew. Och om annat. Hagen hade redan vid femtiden gått till kojs ombord på Colombine och vi väntade att kapten Jenner skulle komma och hämta oss. Han kom mycket riktigt — i sällskap. med Saint-Jean.

Han sade:

— En fördömd historia det här, sir. Miss Hagens papper är inte i ordning. Varken hennes eller mrs Orzyzscos. Ni har glömt att låta er legation anteckna destination-

sorten.

Det går nog att lämna Le Havre, men damerna komma inte i land i Southampton. För resten, jag vill att alla papper ska vara i ordning. Jag är amerikan, sir, jag vill inte ha någonting obytt med de engelska myndigheterna. Det skulle förstöra traden för mig. Förstår ni? Jag är amerikan, sir. Cæsars hustru får inte misstänkas. Nå, det var verkligen en fördömd historia. Hagen redan ombord och dessutom av myndigheterna ålagd att lämna Frankrike inom tolv timmar. Colombine med ångan uppe, färdig att lätta ankare klockan fem följande morgon. Och damerna och jag själv i saknad av nödiga papper för att få medfölja.

— Vi är ju de enda passagerarna, mr Jenner. Varför behöver ni gå in till Southampton? Kan ni inte föra oss direkt till svensk eller norsk hamn? Hagen betalar —

— Omöjligt, sir. Jag kunde få obehag. Jag är amerikan, sir. Jag måste rätta mig efter de engelska bestämmelserna. Har ni förstått?

Jo, jag förstod men blev inte gladare för det. Då sade Saint-Jean:

— Det finns en ganska god utväg om också en smula besvärlig för monsieur. Ni tar 8,31-tåget till Paris. I morgon bitti väcker ni era vänner på legationen och får saken ordnad. Ni tar vidare morgontåget till Dieppe och kommer till Beachy Head vid sextiden, Newhaven vid femtiden. Alltså bör ni kunna vara i Southampton mellan klockan sex och sju. Damerna få stanna ombord till dess.

Rätt förnuftigt, inte sant? Åtminstone kunde jag inte

hitta på något bättre själv och inte Elly heller. Jag tackade baronen för hans goda råd. Han smålog.

— Jag antar att damerna följa mr Jenner ombord? Det blir tråkigt för monsieur att gå här ensam i väntan på tåget. Vågar jag erbjuda mitt sällskap? Jag har åtminstone den förtjänsten att jag känner Le Havre utantill.

Jag tänkte slunga fram ett ”alltför älskvärt”, som i ton och stil skulle säga så mycket som ”dra åt fanders”. Men Elly gav mig en vink som lät förstå att hon utan avsaknad kunde undvara baronen ombord på Colombine den kvällen. Jag accepterade därför med ett sursött tack och vi följde damerna och kaptenen till jullen. Så började vi driva omkring. Det var ganska mörkt och dimmigt. Saint-Jean pratade en massa saker, som jag inte hörde på. Slutligen sade han:

— Eh bien, monsieur, ni har en tråkig nattresa framför er. Låt oss söka upp en bar. Ni behöver någonting stärkande.

Ja, varför skulle jag inte behöva det? Jag skulle skaka i ett eländigt tåg till klockan två, jag skulle ställa till morgonrabalder på legationen och jag skulle resa hela följande dag. Varför skulle jag inte behöva något stärkande? Jag har flera gånger ställt denna manliga fråga till Elly, men hon slingrar sig alltid och ramsar upp en gammal fånig nykterhetsvers som lär ha stått i hennes första abc-bok. Jag kan inte påminna mig någon dylik vers från min abc-bok. Och jag fick ändå en mycket vårdad uppfostran.

Hur som helst — jag följde Saint-Jean in i en lokal, hälften andra klass bar, hälften första klass sjömanskrog,

en lokal om vars belägenhet jag inte hade en aning. Jag hade låtit baronen helt och hållet taga ledningen. Min hjärna sysslade med helt andra saker. Jag var för resten i en ganska förnöjd och godmodig sinnesstämning — orsaken härtill låter jag vara osagd. Men det förklarar varför min misstänksamhet slumrade. Slumrade? Nej, snarkade.

Jag fick lite whisky, helt lite. Den påminde mest om äkta, oförfalskad 3-pence-gin. Med detta faktum för ögonen är det löjligt att insinuera att jag skulle ha kastat mig i en virvel av backanaliska njutningar. Jag tömde ett första glas och smuttade på det andra. Det är sanningen i denna sorgliga affär.

Under det att jag således sitter och smuttar på glaset n:r 2 säger min visavi, plötsligt men behärskat:

—Vet ni av, mr Brate, att vi båda är dödsfiender?

Tja, det berodde ju alldeles på, hur man tog saken. Fiender var vi säkert, men jag för min del hade ännu ej bestämt mig för att mörda honom. En smula undvikande svarade jag:

— Vad menar ni egentligen med dödsfiender, monsieur?

— Jag menar, att ni måste slåss med mig.

— Och varför, monsieur? Jag erkänner, att jag anser er vara en stor skojare. Men jag kan inte påminna mig, att jag sagt det offentligt.

— Ni har kallat mig spion.

— Det är ju ert yrke. Generar titeln, så bör ni välja ett annat.

— Jag väljer att slåss.

— Gott, monsieur. Var och när skall tragedien utspelas?

— Nu. Här.

— Och min Pariserresa? Och damernas papper?

— Ni kan lugnt ge mig damernas pass. Colombine går direkt till Göteborg.

— Direkt till Göteborg?

— Som jag säger. Jag har redan å mr Hagens vägnar förhyrt båten. Mr Jenner är amerikan, det var bara en penningfråga.

— Och varför uppförde ni den där lilla komedien på Cote d'Or?

Han log.

— Ni är bra korttänkt, monsieur, eller bra anspråkslös. Tror ni att m:lle Hagen skulle ha tillåtit er att stanna kvar utan giltiga skäl? Och i morgon, då Colombine lämnar Frankrike utan er — å, det skulle blivit ett obehagligt uppträde.

Han tystnade och funderade. Jag teg och funderade. Efter en stund sade han:

— Mademoiselle hyser ett livligt intresse för er, monsieur.

— Ni tror det?

— Jag vet. Hon har själv behagat underrätta mig om saken. Det hade varit bättre för er om hon inte hade gjort det.

— Verkligen? Men jag är alldeles förtjust —

Han avbröt. Hans röst var något mindre behärskad.

— Det förstår jag, monsieur. Men jag vidhåller min mening. Jag skall säga er varför. Mademoiselle har lekt

med mig en smula. Jag vill visst inte påstå att hon gjort det i ond avsikt. Tvärtom, naturligtvis, hennes avsikt var den allra bästa. Hon förstod, att jag var den ende, som kunde rädda hennes far. Om ni lyckats förmå mademoiselle att lämna rue Laborde, skulle Hagen i denna stund sitta anklagad eller kanske redan dömd för spioneri och stämplingar. Han skulle förgäves ha förnekat sin namnteckning, ingen makt i världen hade kunnat rädda honom.

— Jag medger, herr baron, att ni hade trumf på hand. Och ni spelade ut den? Mot mademoiselle?

— Ni tar fel. Mademoiselle hade starkare kort än jag och hon spelade ut dem. Mot mig.

— Jag förstår inte —

— Å — mademoiselle skulle inte känna sig smickrad om hon hörde er. Mademoiselle har ett förtrollande leende, inte sant? En röst, vars befallningar man bra gärna lyder, inte sant? Jag har inte tid att räkna upp alla hennes fullkomligheter. Men — hur mycket nordbo ni än är, monsieur — bör ni väl ändå förstå, att dylikt — rätt anbragt i spelet — är utomordentligt starka kort —

Ungefär från den punkten i vårt samtal påstår Elly — som inte var närvarande — att jag började uppträda virrigt och inkonsekvent. Jag lämnar hennes skamlösa teorier åt sitt värde.

I själva verket gjorde jag en fullt naturlig och korrekt randanmärkning. Jag sade:

— Monsieur, jag börjar verkligen tro på det där slagsmålet som ni haft vänligheten proponera.

— Naturligtvis. Det är nödvändigt. Men ni får inte

uppfatta mina ord så som jag skulle vilja rikta en anklagelse mot mademoiselle. Alls inte! Att visa älskvärdhet mot en person, av vilken man väntar fördelar, det är ju mänskligt, inte sant? I synnerhet kvinnligt. M:lle Hagen väntade sig stora fördelar av mig. Jag tog hennes älskvärdhet för kontant. Det är ju möjligt att jag överdrev, att jag missförstod. Vi sydlänningar bedras ofta av vår livliga fantasi. Mademoiselle lovade mig en — en oinskränkt tacksamhet. Nåväl, jag tolkade hennes löfte så, som mina drömmar bjöd mig att tolka

— Och nu har ni funnit att er tolkning var — något fri?

Han ryckte på axlarna.

— Kanske, kanske inte. Jag tror att det beror på er.

— På mig?

— Ja. Om ni vill vara nog älskvärd att uppsöka en annan och säkerligen bättre värld, är jag övertygad om att min tolkning till slut blir den riktiga.

Från den punkten, ja, från den punkten erkänner jag, att en viss hetsighet tog väldet över mig. Jag minns att jag formade min replik rätt vulgärt.

— Ecoutez, monsieur! Det där tror ni bara.

Han fortsatte utan att låtsas om inpasset.

— Jag måste dessutom säga er en annan sak. Jag har bränt mina skepp. Efter mitt uppträdande inför rannsakningsdomaren har jag endast trakasserier att vänta. Min karriär är stäckt —

— Som spion?

— Jag måste börja ett nytt liv i ett nytt fädernesland. Men jag har inte lust att börja med två tomma händer,

utan förbindelser, utan släkt —

— Var lugn i det hänseendet, monsieur. Ni vet ju av erfarenhet, att Hagen betalar.

— Monsieur!

— Jovisst. Han har betalt er systers vänskap. Han kommer att betala er.

Allt det där för nu Elly på whiskyns konto. Vilket misstag. Jag hade en djup och klok beräkning. Jag ville reta honom. Med kännedom om mannens vanor föreföll det mig osannolikt att han ville riskera en duell. Jag ville komma på det klara med hans avsikter — därför retade jag honom. Olyckligtvis återvann han så gott som genast sitt lugn.

— Fortsätt, monsieur, — smålog han. Beklagligtvis ser jag mig nödd att döda er. Jag måste följaktligen ha överseende med edra förolämpningar.

Jag trodde mig förstå hans taktik. Han ville locka mig till en överilning, ett anfall, ett slag i ansiktet för att genast kvittera med kniv eller kuta. Jag tog mig en liten tankeställare. Sade:

— Jag är ingen slagskämpe, det är sant. Men jag är inte heller alldeles oskicklig i vapnens bruk. Kan ni inte tänka er möjligheten av att själv stanna på valplatsen?

— Omöjligt.

Omöjligt! Och i samma stund vände han sig hastigt och antagligen ofrivilligt mot dörren. Endast för en sekund.

Jag hade honom. Jag förstod honom. Fullkomligt. Varför satt han här och pratade gallimatias om att slåss ögonblickligen och på fläcken? För att vinna tid. Han

väntade någon. Och denne någon eller några skulle sannolikt hjälpa honom att —

Lokalen var för ögonblicket så gott som tom. Fyra hamnbusar hade nyss tömt sina drinks vid disken och makade sig nu långsamt mot dörren. Skulle jag vänta, till dess att de hade avlägsnat sig? Under tiden kunde andra gäster infinna sig, under tiden kunde ”någon” komma.

Jag sprang upp, krängde av mig rocken.

— Ni vill slåss? Gott. En garde.

Verkan var förträfflig. Han ryggade så att stolen var nära att gå över ända. Han mumlade:

— Monsieur — fi donc — jag är inte någon engelsman — vänta — vänta —

Men jag väntade inte alls. Hade inte tid. Jag måttade mot tinningen. Han gav inte ljud ifrån sig, bara stöp.

Jag kastade rocken över axeln och gick mot dörren. En av busarna sade:

— Varför slog ni monsieur?

Jag svarade så kortfattat som möjligt genom att knyta näven under näsan på honom. Och gick. Men utkommen på gatan började jag springa — som jag hoppades mot hamnen. Det var fullkomligt mörkt, inga lyktor, ingen måne, inga stjärnor. Jag sprang en stund på måfå, insåg det dåraktiga däri och försökte orientera mig. Jag kände inte staden, jag visste inte ens i vilken stadsdel jag befann mig och jag mötte inga människor. Jag hörde ett tornur slå åtta slag. Jag gick efter ljudet. Kom jag väl till en kyrka skulle jag alltid hitta något liv. Men jag kom inte till någon kyrka. Jag kom ut på en landsväg, vände och gick åter på måfå. Nå, tänkte jag, det här är obehagligt,

men det har sina fördelar. Saint-Jeans hejdukar bör få svårt att följa spåret. Och före klockan fem bör jag väl i alla helgons namn ha letat mig fram till hamnen.

Jag bekänner att jag stannade ungefär var tredje minut och lyssnade. Jag tyckte mig höra steg och jag undrade om det inte kunde vara Saint-Jean och herr "någon". Men gatorna låg fullkomligt öde. Slutligen uppfattade jag ett ljud, ett mycket behagligt ljud, vågskvalp. Jag gick och jag gick och jag kom ut bland stora, våta, slippriga stenar. Äntligen kom jag upp på en kaj. Vad skulle jag göra? Jag ropade:

— Båt ohoj, båt ohoj!

Jag hoppades få tag på någon, som mot goda ord och betalning kunde sätta mig över till Colombine. Det var naturligtvis en smula oförsiktigt att ropa. Men vad skulle jag ta mig till? Jag gick utmed hela kajen och ropade. Och plötsligt fick jag höra en grov, hes röst alldeles i örat på mig.

— Vad är ni för en tusan, som går omkring och skriker. C'est defendu ça.

En hamnvakt. Jag klarlade situationen så gott sig göra lät. Han frågade:

— Var det ni, som jag körde bort för en stund sen?

— Nej, sade jag, ni har aldrig kört bort mig. Och nu ber jag er skaffa mig en julle. Jag måste ombord på Colombine som går tidigt i morgon.

— Alldeles, alldeles, fnös han. Det var ni som nödvändigt skulle ombord på Colombine. Nu har jag er, fördömda slyngel. Nu följer ni med till vaktkontoret.

Men han hade mig inte. Inte riktigt. Jag slet mig lös

och kesade i väg som en tokig kalv i mörkret. Vaktkontoret? Ja visst, ja. För att tillbringa natten i kurrån, för att i morgon någon gång vid middagstiden föras inför mr le commissaire under det att Elly —

Jag hörde en vissling och förstod att jag nu verkligen skulle bli förföljd. Lyktsken dök upp här och var. Jag höll mig utmed husraden under det att lyktgubbarna fladdrade omkring längs kajen. Klockan slog nio. För varje minut minskades mina utsikter att finna någon lämplig julle. Lyktgubbarna hade samlats på en punkt, antagligen till rådslag. Jag smög mig nedför över gatan, jag fann en trappa och kom ända ned till vattnet. Heureka, ropade den lärde Archimedes. Just det, ja. Så stod det i min gamla läsebok. En båt! En roddbåt!

Men tjudrad. Hänslås. Satans uppfinning! Jag drog försiktigt i kättingen, drog till mig fören. Såna där gamla tingestar brukar vara en smula ruttna här och var. Det var kanske inte omöjligt att rycka loss märflan. Jag trevade och trevade — Och fick plötsligt ett slag över handloven, som kom handen att domna.

Och jag hör en otäck, en vidrig röst, som väser:

— Bort med fingrarna. Inte ett ljud eller jag skjuter. Gå uppför trappan.

Fullkomligt mekaniskt, fullkomligt tom i skallen lydte jag rösten. Jag stod åter på kajen. Lyktgubbarna hade försvunnit, åtminstone kunde jag inte upptäcka dem. Jag gick några steg. Då hörde jag alldeles tydligt att någon följde mig. Var det mannen i båten? Nej, ljudet kom från motsatta sidan. Jag stannade och lyssnade. Inte ett ljud. Jag gick. Och åter hörde jag steg. Mina egna? Nej — ty

när jag stannade upphörde icke stegen ögonblickligen. Jag började halvspringa och jag hörde att man sprang bakom mig. Jag stannade. Åter ljudet av några överlopssteg och tystnad. Fördomda nattvakt, som leker med mig som katten med råttan. Jag hade bedövat en karl förut den kvällen, jag kunde väl bedöva en till. Jag sprang, men sprang med helt små steg, vände plötsligt. Och fann mig mitt emellan två svarta skuggor.

Jag hörde en röst, en mild röst.

— Est-ce que c'est vous, monsieur Brate?

Saint-Jean! Jag svarade som det nöt jag är:

— Oui, monsieur.

Då såg jag skuggan på min andra sida lyfta armen och känner en dunk i ryggen. Ja, det kändes verkligen som när förr i världen någon riktigt herkulisk gammal farbror gav mig en vänskapsknuff, som kom mig att bita ihop tänderna och vända bort ansiktet för tårarnas och skammens skull. Just så kändes det.

Men efter en liten stund kändes det ju något annorlunda. Jag fick mitt första anfall av den välsignade svindel. Och jag måste kasta upp. Skuggorna såg jag inte längre till. Jag var ensam. Mina tankar var skäligen förvirrade, men jag minns att jag tänkte:

— Du kommer att kasta upp. Gå då åtminstone nedför trappan så att folk inte ser dig.

Den hotfulle mannen i båten hade jag totalt glömt. Och vad minns jag sen? Jag minns att jag blev gräsligt våt och att det kluckade till i öronen och att jag var nära att kvävas. Och jag minns att det gjorde förfärligt ont någonstans, och jag minns att jag låg och sög på någon-

ting som smakade trä och tjära och jag minns att min näsa trycktes platt mot någonting hårt och vått. Och jag minns att jag hörde någonting som kunde vara en tändstickas raspning mot plånet. Men något ljus såg jag inte. Och jag minns att jag åter hörde den där rösten som nyss förefallit så obehaglig men som jag nu tyckte att jag kände igen.

Och jag minns alldeles tydligt att jag hörde dessa ord:
— Damn it! The sweed.

Just det ja, tänkte jag. Och så tänkte jag ingenting mer.

Nu är det din tur, Elly. Fram till protokollet. Nej, inga undanflykter min bästa. Vad du har brutit, det skall du erkänna. Det värsta har jag redan hört av min vän Saint-Jean. Resten kan väl endast vara småsaker — får vi hoppas. Aha? Mr Taczew? Vill ha ännu några ord till protokollet? Låt höra.

— Well, sir. Ni skall få höra. Ni skall få höra att ni är skyldig mig femhundra francs. Inte en centime mindre, sir. Ni har förstört en kostym för mig, unge man, den bästa arbetskostym som jag någonsin haft. Härligt, tjockt, mjukt, mörkgrått silke. Femhundra francs! Tror ni att den kan repareras? Omöjligt. Tål inte vatten, sir. Tål möjligen lite regn men absolut inte att dränkas i saltvatten. Värgrar ni betala? Damn it. Varför lät jag er inte gå till botten med en kniv i ryggen?

Vasa? Vad jag hade i er båt att göra? Det var min båt, sir, ärligen stulen med stora ansträngningar. Höll jag inte på att komma i händerna på hamnvakten? Fick jag inte

hoppa omkring som en fördömd gammal känguru på stenarna under kajen? Ni promenerade på kajen, ni, som en annan sprätt. Men Taczew känner vägarna. Varför jag äntligen skulle ombord på Colombine? Mille diables. Är jag inte förälskad i missen där? Hade jag inte franska polisen i hälarna? Behövde jag inte luftombyte? Kände jag inte styrman på Colombine? Jo, så sant som jag med denna min hand skurit ner honom ur galgen. I Mexiko, sir, i själva Zacatecas om ni vill veta. Colombine, det var min enda lägenhet, och tacka ni gud för det, unge man.

Tro honom inte mer än jämnt, miss. Det är en otacksam gynnare ni gifter er med. Låg han inte som ett spädbarn i mina armar — ja, ja, miss, jag hoppas att era spädbarn — hm — jag menar att han var fördömt tung, det menar jag. Men hjälplös som ett spädbarn. Kunde inte så mycket som hålla utkik. Utan rätt vad det är kör vi mot det gamla skrovet. Colombine. Ohoj, kapten, skriker jag, det är jag, Saint-Jean. Men jag har någon med mig som mår illa. Kom och hjälp.

Jag gitte inte ens att härma rösten, varför ska man förställa sig? Ärlighet varar längst. Ja, han kom mycket riktigt utför trappan och styrman var med honom. Enligt avtal, sir. Styrman och jag hade druckit ett par groggar den kvällen och upplivat gamla minnen.

Well. Saint-Jean och jag hade ju inte precis samma figur. Min är mera formoso som italienaren säger. Mer yppig, miss. Och därför sätter han skenet på mig och frågar:

— Vem är ni? Jag känner er inte.

— Nå, säger jag, då känner ni mig nu.

Verry well. Snabbt och utan onödig blodsutgjutelse. Händerna bak, fötterna i kors, kavle i mun. Vi fick två spädbarn, styrman och jag, att bära upp på däck och ned kojerna. Vad jag blir, miss, men aldrig blir jag barnpiga. Och ändå var det riktigt beskedliga ungar. Tysta som möss. Den kvällen ägnade jag åt er, unge man. Styggt sår, men jag har sett värre. Lagat dem också. Dagen därpå ägnade jag åt kapten Jenner. Jag försökte trösta honom så pass jag kunde. Beskrev hur det kändes att hängas och sa att old sweeden frambringar den bästa hampan i världen. Var det lögn? Nå ja, sir, vad gör man inte för att trösta sina vänner.

— Varför talade ni inte genast om för Elly, att jag fanns ombord?

— Ingen brådska, sir. Det går så många engelsmän på den traden. Jag tyckte att jag hade det bra under däck. För resten var ni inte vidare aptitlig att se på. Det fanns vackrare folk på däck. Saint-Jean t. ex. Han kom roende så där vid elvatiden. Frågade efter kapten. Men kapten hade insjuknat och nu var det styrman som förde befälet. Det tyckte han inte precis om, men vad skulle han göra. Och morgonen därpå ägnade han väl all sin håg åt att flirta — Pardon, miss, jag menar bara att det var hans avsikt —

Mr Taczew drar sig något slokörad tillbaka. Ty Elly har gett honom en blick som kunde varit värd många, många riksdaler — om den inte varit så fruktansvärt ovänlig. Och nu hugger hon in med stor aplomb:

— Det var inte sant det där, mr Taczew. Jag tror att den där uslingen hade håg för allting annat än det. Jag

tror att han stod och funderade på att hoppa i sjön.

När jag hade klätt mig då på morgonen gick jag först och hörde efter, hur det stod till med pappa. Han sov ännu och jag ville förstås inte väcka honom. Jag gick upp på däck och mötte styrman. Jag frågade, hur dags han trodde att vi skulle komma till Southampton. Då svarar han:

— Vi har ändrat kurs, miss, vi går direkt på Göteborg.

Jag blev naturligtvis häpen och frågade varför. Han svarade:

— Kaptens order, miss.

Det tyckte jag var underligt, eftersom jag kvällen förut hört honom säga, att han inte kunde gå till Göteborg. Och så slog det mig — hur ska det nu gå med Holger? I kväll kommer han till Southampton och finner varken Colombine eller mig — oss. Jag tänkte just gå efter styrman och framställa saken, då jag fick syn på honom. Ja, han. Han stod vid relingen, framåtböjd och stirrade ned i vattnet. Först trodde jag nästan att han var sjösjuk, gång på gång riste han till i hela kroppen. Men det var ju ingen sjö att tala om och på utfärden hade han aldrig varit sjuk.

Jag gick bort till honom och nämnde hans namn. Det hörde han inte. Då rörde jag vid hans arm. Han snurrade runt som jag aldrig sett någon snurra förr. Munnen var uppspärriad som munnen på en gädda och ögonbrynen satt nästan vid hårfästet. Nå, han lugnade sig ju snart. Jag bad om ursäkt att jag skrämt honom och frågade om han visste, att vi ändrat kurs. Jo, det visste han. Kapten

hade givit styrman order och tyvärr kunde de inte ändras. Åtminstone inte för närvarande. Kapten låg nämligen illa sjuk — enligt styrman — och kunde följaktligen inte ge kontraorder.

Jag sa:

— Men har ni betänkt, monsieur, att mr Brate väntar oss i Southampton?

Sannerligen trodde jag inte i den stunden att vidundret var en riktigt god och känslig människa. Han skiftade färg så titt som en blänkfyr.

Det skrämde mig förstås ytterligare. Jag hade fått en sådan skräck för diverse ”myndigheter”, jag trodde att Holger riktigt skulle råka i klister. Jag gjorde honom en massa frågor. Han svarade ingenting men plötsligt avbryter han mig och säger:

— Mademoiselle, var är er väninna, madame Orzyzsko? Be henne komma hit. Jag kan jag vill inte — jag måste —

Där stod han och stammade och bet sig i läpparna. Hakan med det otäcka ärret skälvde så att han knappt fick fram orden. Jag sprang ned i vår hytt och hämtade fru Orzyzsko. Jag var bra nog illa därän, förstås. Men vidundret hade under tiden lugnat sig betydligt. Han kom oss till mötes med en ryslig likbjudarmin. Han ville fatta mina händer, men när inte det lyckades tog han den stackars fru Orzyzscos och kramade dem. Så sa han:

— Mesdames, ni måste försöka att bära det med fattning. Jag har en mycket sorglig nyhet att meddela er.

— Holger! skrek jag.

Det bragte honom åter en smula ur fattningen. Men

han repade sig genast och sade med den otäckaste röst jag någonsin hört:

— Oui, mademoiselle. Mr Brate fanns i går kväll på kajen i Le Havre. Mördad.

Nu var det väl min lycka att jag aldrig i mitt innersta riktigt trodde honom. Så fort den där människan öppnade munnen sköt genast och alldeles automatiskt en tanke fram i min hjärna och alltid samma tanke. Du ljuger.

Men vad jag just i det ögonblicket tänkte det minns jag inte. Jag tror i alla fall att jag sa:

— Det är inte sant.

— Tyvärr, säger han, alltför sant. Jag var själv på vaktkontoret och såg den — den döde. Han hade fått ett knivstyng i ryggen.

Det står han således och säger mig mitt upp i ansiktet. Talar om vaktkontoret naturligtvis för att jag skall få det intrycket att hans alibi under alla förhållanden är ställt utom tvivel. Gud vet, vad som flög i mig. Jag kände mig fullkomligt lugn, men jag vet inte var jag fann orden. Jag sade:

— Om det är sant, så, lär ni mördaren.

Hade domaren sett honom i det ögonblicket så hade det inte behövts mer. Det fanns inte en droppe blod i ansiktet. Han stack ut tungan och slickade sig om läpparna. Struphuvut gick upp och ner och käkmuskulerna arbetade. Han ville väl säga något. Men det kom aldrig fram. Han vände oss tvärt ryggen och började gå med hastiga små steg utmed relingen fram mot fördäck.

Fru Orzyzsko tog mig i armen. Jag vet inte vad hon sa.

Jo, nu minns jag. Hon sa: —Elly, stanna. Han kommer att mörda oss allesammans.

Men jag slet mig lös: Jag kände ett alldeles ohyggligt lugn och på samma gång en spänning som jag aldrig känt förr och väl aldrig måtte få känna mer. Vill jag hoppas. Jag kände mig — jag kände mig som en katt på jakt. Jag tyckte att han tassade omkring utmed relingen som en råtta utmed en vägg, sökande efter något smyghål. Jag följde honom, inte för fort och inte för långsamt. Plötsligt stannade han som om han varit mycket trött. Jag stannade också, strax bakom, och jag sade:

— Bekänn!

Han ryckte till, lite spasmodiskt, inte så häftigt. Och så började han trava omkring igen. Han följde hela tiden relingen men än på övre än på mellandäck. Och mig hade han i hälarna. Vad tänkte jag? Vad kände jag? Jag kände bara att jag hatade honom mer än allt annat på jorden. Jag kände att jag ville pina honom. Och jag kände att jag pinade honom. Bekänn! Han fick inte stanna. För var gång han stannade, föll rappet. Bekänn! Och han ryckte till litet och lunkade i väg.

Hur länge vi höll på så där? Ja, fråga inte mig. Jag skulle säga att vi höll på ett år eller två. Fru Orzyzsco påstår att jakten varade i fem minuter. Mycket möjligt. Inte vet jag. Vet bara att jag under hela tiden aldrig såg hans ansikte. Och det är jag glad åt. Nu.

Och så vet jag, att han plötsligt försvann. D. v. s. egentligen var det ju jag som försvann. Ramlade omkull eller vad jag gjorde. Nåja, svimmade då, om du tycker bättre om det. När jag vaknade låg jag i vår kajuta och

fru Orzyzsco höll våta näsdukar på pannan på mig. Hon sa:

— Du måste ta det med lugn, Elly. Jag är alldeles saker på att det inte är sant. Han vill skrämma dig till något

—

— Ja, sade jag, jag vet också, att det inte kan vara sant. Men han är i alla fall mördaren.

Det låg ju inte så mycket förnuft i det, det insåg jag själv. Och ändå — var det inte nästan att slå huvut på spiken?

Jag kryade på mig och gick n till pappa. Han visste om ingenting och vad skulle det ha tjänat till att oroa honom? Jag berättade att vi for direkt till Göteborg. Det tyckte han var bra. Han frågade efter fru Orzyzsco och efter dig. Jag sa, att du tvungits stanna i Le Havre för att ordna med några papper men att du skulle komma efter med nästa lägenhet. Det fann han inte märkvärdigt. Så frågade han efter kaptenen. Sjuk, svarade jag och visste ju inte bättre. Så frågade han efter Saint-Jean. Han ville träffa honom.

Jag vet egentligen inte varför, men jag svarade att Saint-Jean också blivit uppehållen i Le Havre. Jag tror att pappa blev mycket nöjd med det svaret. Han klapade mig på kinden och sade:

— Du ska se, Elly, att vi får en riktigt trevlig överfart.

Nå, jag fick ju försöka att hålla kontenansen så gott jag kunde. För pappas skull. Men jag satt där och lyssnade och för var gång någon gick förbi, tänkte jag: Det är han. Det är mördaren. Jag ville på inga villkor att pappa skulle lämna sin hytt. Jag sa, att vädret var dåligt

och att han borde hålla sig inne. Jag satt hos honom hela den dagen och hela den följande.

När jag på kvällen den andra dagen steg in i vår hytt var det ganska sent, och jag trodde att fru Orzyzsko, som inte var vidare sjöstark, redan skulle ha gått och lagt sig. I stället kommer hon hastigt emot mig, lägger handen över mina ögon och säger:

— Elly, du får inte bli rädd. Det är en vän.

— Holger, säger jag helt lugnt. För hur det nu kom sig så levde jag hela tiden i en stort överjordisk visshet att Holger rätt vad det var skulle dyka upp ur sjön eller dimpa ned från himlen. Den gången var min visshet i alla fall lite för tidig. Det var ni, mr Taczew. Och gud ska veta, att ni såg ut så man kunde bli rädd. Men det var ju inte ert fel, det är sant, det var Holgers.

Ja, och så blev jag då äntligen insläppt till dig, din arme syndare. I styrmans kajuta, inte sant? Ja, du var inte värd många ören just då. Kände varken igen mig eller någon annan. Men snusade och sov som ett gott barn gjorde du nästan hela dagen därpå. Och väl var det. Och så kom skrällen.

Uppriktigt sagt, mr Taczew, tycker jag att ni kunde ha förberett mig en smula. Ni är ju alltid så ridderlig mot damerna. Skulle det ha förstört effekten? Ja, för all del, för all del, inga ursäkter. Gjort är gjort. Det var alltså på morgonen den fjärde dagen. Jag hade varit hos pappa och jag tänkte smyga mig ned ett lite slag och se till Holger. Det var en ryslig stund, när jag skulle passera det lilla stycket över mellandäck. Jag kunde ju möta — honom. Jag visste att han vankade omkring dagarna i

ända. Jag hade också hört att han försökt muta styrman att åter ändra kurs.

Nå, lyckligtvis mötte jag honom inte. Men i trappan mötte jag er, mr Taczew. Gladlynt som vanligt, ni besynnerliga människa. Jag minns att ni sa: — Nu är vi snart i svenskt farvatten. Nu kan det vara tid för en gentleman att lufta på sig.

Jag gick ned till Holger, som alltjämt sov. Fru Orzyzco var också där. Jag hade just gjort det lite bekvämt åt mig, jag tänkte stanna ett par timmar. Då —

Ja — då! Jag hörde ett skrän. Nej, usch, jag vill inte tänka på det. Annars får jag kanske igen det i natt.

Min första tanke var pappa! Jag tänkte: Vidundret har kastat sig över pappa. Jag flög uppför trappan — jo, var du lugn för att jag flög. Men när jag kommit upp på mellandäck såg jag en fem, sex av besättningen stå där helt makligt och stirra. Och jag såg styrman från kommandobryggan också stirra ned på däck. Och det smittade väl kan jag tro, för jag blev också, stående där med vidöppna ögon.

Hitintills har jag inte fått igen det i drömmen, men får jag det någon gång, mr Taczew — så förlåter jag er aldrig. Jag såg Saint-Jean. En Saint-Jean som jag knappast kunde känna igen. Mager och eländig, med vanvettigt uppspärrade ögon. Kippande efter andan. Han pressade sig upp mot skorstenen som han omfamnade, baklänges. Och framför honom stod mr Taczew, lugn och gemytlig som alltid förstås, men i färd med att träda en rännsnara över huvudet på — honom.

Var det verkligen er mening? Och va sa jag för slag?

Skrek till? Ja, det kan jag väl tro. Men nog minns jag era ord:

— Tur för er, Saint-Jean, att mademoiselle är här. Jag hänger aldrig folk i närvaro av damer. För resten är ni skyldig mig ett litet parti. Ni minns väl det, Saint-Jean? Ni är skyldig mig ett litet parti.

Och så vände ni er till mig.

— Mademoiselle kan vara alldeles lugn. Monsieur och jag ska spela ett litet parti kort. Ingenting annat.

Och så till honom:

— Men ta er om hakan Saint-Jean, ta er om hakan!

Å, du store, vad jag sen har undrat över de orden, mr Taczew. Vad menade ni med det?

Mr Taczew säger:

— Well, miss. En gammal historia. Ni minns väl att Saint-Jean hade ett otäckt ärr på hakan — hm — han har det väl än. Nå, det där ärret har jag haft det nöjet att förse honom med. En gång då han och jag och er — — — jaja, det gör detsamma. Det var också en liten spelhistoria. Go on, miss.

Och Elly:

— Ja, men mr Taczew, vad var er mening med hela det där ohyggliga uppträdet? Var det bara för att skrämma?

Och Taczew:

— Kanske det, miss. Jag tycker om uppträden. Det ligger i min natur. Livliga uppträden, miss. Go on.

— Jag tycker i alla fall, säger Elly och ser surmulen ut, att ni bort ha annat att tänka på än att ställa till med uppträden. Varför band ni honom inte som ni gjorde med kaptenen? Saint-Jean var ju vida brottsligare. Och

så låter ni honom slippa undan. Jag är säker på att han höll sig gömd någonstans och vände tillbaka med Colombine. Tro om ni ens underrättade polisen?

— Polisen, miss? Har aldrig låtit polisen röra vid mina privataffärer. Saint-Jean var skyldig mig ett revanschparti. Angick det polisen, miss?

— Nåja, säger Elly och suckar. Bäst att det gick som det gick. Han lär väl aldrig våga sig till Sverige mer och det är huvudsaken. Men kan du tänka dig, Holger! På kvällen när vi hade ankrat, gick jag och letade efter lilla pappa, som förstås hade tappat bort sig. Det lyste i rökhytten och jag tittade in i förbifarten. Och vet du vad jag såg? Mr Taczew som sitter och spelar kort i all sköns ro — med honom.

Elly fnyser till och betraktar Taczew med återuppvaknat och tydligt ogillande.

— Det måste jag säga, sir, att ni måste vara bra ivrig kortspelare. Och bra fördomsfri — i valet av medspelare.

— Motspelare, miss, säger Taczew och böjer ödmjukt sitt huvud. Elly låter ursäkten gälla för vad den kan. Hon har upptäckt att tant Charlotte och hela karavanen är stadd på hemväg. Hon tar väl för givet att kära pappa behöver hennes hjälp och skydd. Hon lämnar oss.

Vi sitta tysta en stund. Så vänder jag mig till Taczew som begagnat tillfället att tända en jättecigarr.

— Nå, mr Taczew — vem vann partiet?

— Partiet, sir? Jaså, ni menar — Jo, jag vann. Jag var så gott som tvungen att vinna. Jag hade för stora kort på hand.

Jag går som katten kring het gröt, det bjuder emot att fråga. Jag säger:

— Den som förvånar mig mest Taczew, det är mr Jenner, kaptenen. Vad hade ni för trolldomsord att lugna honom med, när han äntligen blev fri?

Mr Taczew bolmar starkt. Så säger han:

— Ni har läst Kipling? Djungelboken? Då vet ni att varje djurslag har sitt mästoreord. Nå — jag känner Jenners mästoreord. Det är hela saken. Annars hade jag inte lyckats —

— Och vad var insatsen? frågar jag plötsligt. Taczew stirrar på mig, bolmar, kniper ihop ögonen och ler på ett obeskrivligt sätt.

— Insatsen? Aha, ni talar åter om mitt lilla parti med Saint-Jean. Det intresserar er?

Nåväl, sir, fortsätter han och drar makligt på orden. Det var ingen betydande insats. Långt därifrån. Men jag hade en gång slagit vad om, att jag skulle vinna just den insatsen. Därför var jag en smula angelägen. Ja, ni kanske minns, sir — jag tror nästan att jag nämnt det någon gång. Det var vid ett glatt tillfälle — hm — då man ju gärna slår vad om ditt och datt.

Jag slog vad om att jag skulle få se Saint-Jean hängd. Åter sitta vi tysta en stund. Men när medborgaren i det fria Honduras bolmat slut på sin jätte kastar han stumpen med en energisk knyck ut genom fönstret.

— Well sir. Spelskulder är hedersskulder. Jag håller styvt på att man infriar dem. Och jag tycker om att vinna mina vad. Till yttermera visso skulle jag kunna visa er ett nummer av Le Matin. Däri det omtalas att ångbåten

Colombine, kapten Jenner, vid företagen visitation visat sig föra lik i lasten.

Det blåser upp över Mälaren och i mitt sår sticker det verkligen. Från förstugan hör jag Bystaholmsgummans kvarn i livlig verksamhet. Och jag hör Hagens godmodiga skratt.

Och jag hör Elly skratta.

DEN UDDA FÅGELN

Om vi för ett ögonblick gör ett tankeexperiment. Tänk om August Strindberg hade skrivit en barnbok eller om Selma Lagerlöf hade skrivit en science fiction-roman. Även om den boken hade varit en udda fågel i författarens produktion så hade den med all säkerhet blivit föremål för ett större intresse än Hjalmar Bergmans detektivroman *Falska papper*.

Någon biografi över Hjalmar Bergman (1883-1931) kommer inte att ges här utan läsaren hänvisas istället till någon av de många källor som finns. Det har gjorts mycket forskning kring författaren och hans liv. De kanske mest betydande är de tre volymerna *Sju världars herre* (1962), *Kärlek och fadershus farväl* (1973) och *Se fantasten* (1983) av Erik Hjalmar Linder. Men för att förstå varför Hjalmar Bergman valde att skriva en detektivroman så ges en bakgrundsbild av författarens situation vid denna tidpunkt i hans liv.

Både under sin tid som student och som nybliven författare hade Hjalmar Bergman varit ekonomiskt beroende av sin far, som skickat honom pengar, mat, aktier mm. Hjalmar Bergman hade på detta sätt möjligheten att resa och leva ett relativt vidlyftigt liv trots mager inkomst.

I början av 1915 avlider fadern och dödsboet visar sig vara allt annat än ekonomiskt sunt. Med hela det tänkta fadersarvet försvunnet börjar nu en tid av sparsamhet för författaren och hans unga hustru. Man är bl. a. nödgad att byta bostad och lånar ett hus av släktingar eftersom det egna huset blir för dyrt att värma upp över vintern.

Den nya ekonomiska situationen skapar en ny målsättning hos författaren. Det blir viktigt att böckerna säljer och han föreslår för Bonniers att han ska skriva en detektivroman vilken först ska gå som följetong i Bonniers månadshäften för att därefter ges ut i bokform. Tanken är att ge ut romanen under pseudonym för att inte "skrämna" publiken med författarnamnet Hjalmar Bergman. (1) Pseudonymen blir Holger Brate och *Falska papper* kommer ut i bokform i slutet av 1916.

En helt ovetenskaplig sökning i den nationella databasen LIBRIS (2) visar att antalet utgivna detektivromaner under åren 1911-1913 låg runt tio stycken per år. Under 1914-1916 exploderar utgivningen till att ligga runt 70 per år och bland dessa finns författare som Otto Witt, Stein Riverton, S. A. Duse, Mary Roberts Rheinhardt, Émile Gaboriau, "Robinson Wilkins" mfl.

Detta påvisar tendensen att detektivromanen och äventyrsromanen blir en allt viktigare del i förlagens utgivning. Böckerna kan köpas av en allt större publik som tilltalas av det lättsamma innehållet och man kan förstå att Hjalmar Bergman tilltalades av detta.

En av de författare som debuterade vid denna tid är Frank Heller. Han gav under åren 1914-1915 ut inte

mindre än sex böcker: *Herr Collins affärer i London* (1914), *Storhertigens finanser* (1914 & 1915), *I hasardens huvudstad* (1914), *Herr Leroux i luften* (1915), *Den svenske förbrytaren Karlsson och några kollegor* (1915) och *Monsieur Jean-Louis Kessels papper* (1915). Av dessa gick *Herr Collins affärer i London* som följetong i Bonniers månadshäften — något som även *Falska papper* skulle komma att göra. Det är lätt att se att Frank Heller skulle kunna vara en inspiration för Hjalmar Bergman med sin akademiskt spirituella ton.

Den enda artikel, som direkt behandlar *Falska papper*, är Jean Bolinders *Patenterad Sherlock Holmes* och som utkom i tidskriften *Jury*, nr 4, 1988. Man kan säga att han summerar sin artikel i citatet:

”En fri roman kan leva länge på författarens begåvning men en kriminalroman måste ha en genomtänkt intrig, åtminstone habil personpsykologi och en spänning för att vara lyckad. Det är synd att påstå att Brate-Bergman lyckas med någon av dessa tre förutsättningar.” (3)

Visst kan man säga att *Falska papper* är underhållning utan intrig men dock inte helt utan intriger. Jag skulle som motargument vilja citera ur artikeln om Hjalmar Bergman hämtad från Wikipedia:

”Genomgående kan sägas att samtliga Bergmans verk kännetecknas av ett brokigt persongalleri och ett långt drivet fantasteri. Stilen är alltid medryckande, ibland burlesk och ironisk, men konsekvent genomsyrad av mänsklig medkänsla.” (4)

Detta tycker jag passar utomordentligt väl in på *Falska papper* som först och främst är en mycket rolig roman, full av formmässiga och språkliga infall hållna i en lätt-sam kåserande stil. Den genomtänkta intrigen saknas förvisso, men det finns röda trådar som löper genom berättelsen och gör den till en detektivroman. Den röda tråden är jakten och förföljandet. Jakten och förföljandet efter den försvunna Elvira Hagen, efter hennes far Hagen van Loos, och efter försvunna dokument.

I *Falska papper* laborerar Hjalmar Bergman med många olika former . Detta kan härröra från att romanen först publicerades i följetongsform och olika avsnitt har därför fått olika former. Ett avsnitt är uppställt som ett protokoll och några andra är i brevform (och med dåtidens frekventa postutdelning kan det närmast liknas vid en e-postroman). Det finns ett avsnitt som har formen av ett ironiskt krigsreportage där moralens väktare, i militära termer, anfaller ett syndens näste i den lilla Wadköpingliknande småstaden X-stad.

Vidare finns även en rättegångsscen och en låtsas-tribunal. En av de intressantare avsnitten, med tanke på Hjalmar Bergmans senare i livet skulle komma att missbruka droger, är beskrivningen av drogklubben Réalité Réelle. Klubben skulle kunna vara modellerad efter den berömda Le Club de Haschichins som var en sammanslutning av författare och andra kulturpersoner i 1840-talets Paris. Bland dessa märktes Alexandre Dumas, Victor Hugo, Eugene Delacroix och Charles

Baudelaire. Man serverade grön haschsylt (bestående av haschisch, kanel, kryddnejlika, muskot, pistage, socker, apelsinjuice, smör och spansk fluga) under klubbens sammankomster. (5)

I *Falska papper* blir huvudpersonen Holger Brate bjuden på meskalincigaretter och beskriver sina hallucinationer under seansen där "Mästaren" målar upp bilden av Framtiden religion och en ny och bättre värld i tolstojansk anda. Scenen är magiskt beskriven där det vardagliga caféet nu förvandlats till svartklubben Réalité Réelle täckt med svarta draperier "...som en Agamemnons gravkammare..." och endast upplyst av ett svävande blått klot.

Karaktärerna i boken är förhållandevis enkelt tecknade men inte så enkelt att man inte kan förstå deras drivkrafter. Holger Brate drivs att hitta sin försvunna käresta, Elly Hagen jagar sin försvunne far, Honoré de Saint-Jean jagar den eventuellt blivande rika arvtagerskan Elly, Hagen van Loos, Ellys opierökande fader jagar idealistiskt en bättre framtid.

Det finns två karaktärer i romanen som framträder lite tydligare än de andra. Den ena är yrkesrevolutionären och anarkisten Taczew som bryter mot alla möjliga sociala och samhälleliga konventioner — en karaktär som bör ha legat Hjalmar Bergman varmt om hjärtat. Han är utan tvekan en av romanens stora behållningar — en spelevink och upptågsmakare av rabelaiska mått.

Den andra karaktären är moralens självutnämnda väktare i X-stad — fru Ottilia Loocrantz, som egentligen

bara är en bifigur och enbart förekommer i ett kortare avsnitt, men lämnar ett outplånligt intryck på läsaren. Hon personifierar rollen som småstadens ”skräcktant”, en roll som Hjalmar Bergman skulle komma att återkomma till i sin senare produktion.

Slutligen: vad är egentligen *Falska papper* – en detektivroman, en äventyrsroman eller en spionhistoria? Man kan säga att det är lite av av alla tre och kryddat med en nypa satir och burleskeri. Vad är egentligen livet — annat än jakten efter pengar och kärlek?

Undantaget några smärre språkliga moderniseringar så har denna elektroniska utgåva försökt att bibehålla så mycket som möjligt av originalupplagans typografi.

Tomas Friberg

1 Linder, Erik Hjalmar (1962) *Sju världars herre*, s. 327-332

2 LIBRIS webbsök – <http://www.libris.kb.se>

3 Bolinder, Jean (1988), *Patenterad Sherlock Holmes // Jury*, nr 4, s. 37

4 Wikipedia - http://sv.wikipedia.org/wiki/Hjalmar_Bergman

5 Droglexikon - <http://home.swipnet.se/~w-88794/droger.htm>

HUGINBIBLIOTEKET

”Ung dam försvunnen från Stockholm” - så inleds romanen *Falska papper* och jakten på den försvunna Elly Hagen tar sin början.

Falska papper handlar om försvunna papper, hemlighetsfulla skurkar, politiska intriger, en vacker arvtagerska, en försvunnen far, ett mystiskt dödsfall, drogromantik och tolstojanism. Allt kryddat med upptåg och burleskerier, fulla av formmässiga och språkliga infall hållna i en lättsam kåserande stil.

Hjalmar Bergman (1883-1931) gav under pseudonymen Holger Brate ut detektivromanen *Falska papper* år 1916.

detektivroman